

**ÇAĞDAŞ TÜRK BESTECİLERİNİN
YAYLI ÇALGILAR DÖRDÜLLERİ**

S. Özlem SÜMER

(Sanatta Yeterlik Tezi)

Eskişehir, 2008

ÇAĞDAŞ TÜRK BESTECİLERİNİN YAYLI ÇALGILAR DÖRDÜLLERİ

S.zlem Sümer

**Sanatta Yeterlik Tezi
Müzik Anasanat Dalı
Danışman: Doç. Dr. Ozan Evrim TUNCA**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haziran 2008**

SANATTA YETERLİK TEZ ÖZÜ

Çağdaş Türk Bestecilerinin Yaylı Çalgılar Dördülleri

S. Özlem Sümer

Müzik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2008

Danışman: Doç. Dr. Ozan Evrim Tunca

Bu çalışma, Çağdaş Türk Bestecilerinin yaylı çalgılar dördüllerini kapsayan ayrıntılı bir kaynak olarak düşünülmüştür. Araştırma kapsamında yapıtların ilk seslendirilişleri, ses kayıtları, bölümlerin uzunlukları ve yapıları hakkında bilgi verilirken yaylı çalgılar tekniği açısından da değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bölümlerin ilk satırlarının eklenmesiyle görsel bir fikir oluşması sağlanmış ve notasına ulaşamayan dördüllerin bestecilerinin özgeçmişleri ve yapıtlarının adına yer verilebilmiştir.

ABSTRACT

The String Quartets Composed by Contemporary Turkish Composers

S. Özlem Sümer

Müzik Anasanat Dalı

Anadolu University, The Institute of Social Sciences, June 2008

Supervisor: Ass. Prof. Dr. Ozan Evrim Tunca

This study focuses on creating a detailed refferance source for the string quartets composed by contemporary Turkish composers. The information included in the study are the first performances, available recordings, length of the pieces as well as the structure of each movement and evaluation of string techniques used in the compositions. To give a visiuial idea about each movement, the first line of the score from each piece was included. Only the biographical information of the composers and the name of the movements were included for the pieces that the scores were absent.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

S. Özlem SÜMER'in “Çağdaş Türk Bestecilerinin Yaylı Çalgılar Dördülleri” başlıklı tezi,/2008 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Müzik Anasanat dalında Sanatta Yeterlik tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	<u>Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Ozan Evrim TUNCA	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	

Prof. Dr. Nurhan AYDIN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Tez konumun oluşmasındaki değerli katkılarından ve yardımlarından dolayı danışmanım Doç. Dr. Ozan Evrim TUNCA'ya, tezimde yer alan dördüллерin incelenmesinde zamanını ve bilgisini esirgemeyen arkadaşım Yrd. Doç. Oytun EREN'e, partiyonların bilgisayar ortamına aktarılmasındaki sabırlı katkılarından dolayı eşim ve meslektaşım Murat SÜMER'e, bilgisayar kullanımı konusundaki yardımlarından dolayı arkadaşım Doç. Burcu TUNCA'ya ve disiplinli çalışmalarıyla her zaman örnek aldığım sevgili babam Prof. Muzaffer ARKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

S. ÖZLEM SÜMER

Müzik Ana Sanat Dalı

Sanatta Yeterlik

Eğitim

Yüksek Lisans	1991-1993	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Lisans	1986-1990	Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Lise	1983-1986	Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Ortaokul	1980-1983	Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
İlkokul	1975-1980	Namık Kemal İlkokulu

İş

Sanatçı Öğretim Elemanı	1990-	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
-------------------------	-------	--

Katıldığı Konserler

2008	Keman Resitali	ESKİŞEHİR
1999	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	MOSKOVA
1999	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	ST. PETERSBURG
1998	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	MOSKOVA
1998	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	VİYANA
1998	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	İZMİR
1998	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	ESKİŞEHİR
1997	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	İZMİR
1997	Oda Müziği Konseri / Yunus Emre Dörtlüsü	BURSA
1996	Orkestra eşliğinde solo konser	ESKİŞEHİR

1995	Orkestra eşliğinde solo konser	ESKİŞEHİR
1993	Keman Resitali	ESKİŞEHİR
1992	Orkestra eşliğinde solo konser	ESKİŞEHİR
1991	Keman Resitali	ESKİŞEHİR

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Ankara/1969

Cinsiyet: Kadın

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLK KUŞAK BESTECİLERİMİZ

1.	NECİL KÂZIM AKSES (1908-1999).....	3
	1.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için Giriş ve Füg (1930-31).....	3
	1.2. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 1 (1946).....	3
	1.2.1. Allegro.....	3
	1.2.2. Allegretto-Andante quasi adagio.....	4
	1.2.3. Allegro con fuoco.....	5
	1.3. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 2 “Ağıt Kuartet” (1971).....	6
	1.3.1. Prologo-Larghetto pensieroso.....	6
	1.3.2. Una fantasia-Adagio lamentoso.....	6
	1.3.3. Epilogo-Andante moderato.....	7
	1.4. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 3 (1979).....	8
	1.4.1. Allegro affrettando.....	8
	1.4.2. Allegretto.....	9
	1.4.3. Lento.....	10

1.4.4. Allegro	10
1.5. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No.4 (1990)	11
1.5.1. Capriccio-Allegro energico-moderato	11
1.5.2. Moto perpetuo-Vivo	12
1.5.3. Elegia-Mesto	13
1.5.4. Ritorno-Vivace	13
2. HASAN FERİD ALNAR (1906-1978)	14
2.1. Yaylı Dörtlü (1933)	14
3. FAİK CANSELEN (1911-)	14
3.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1939) <i>Hasan Toraganlı'nın bir teması üzerine</i>	15
4. ULVİ CEMAL ERKİN (1906-1972)	15
4.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1935-1936)	15
4.1.1. Allegro ma non troppo	15
4.1.2. Allegro scherzando	16
4.1.3. Andante	16
4.1.4. Quasi improvvisazione	17
5. KEMAL İLERİCİ (1910-1986)	17
5.1. Yaylı Sazlar için Kuartet/Hüseyini (1943)	18
5.1.1. Allegro	18
5.1.2. Adagio	19
5.1.3. Allegro vivace	19
5.2. Hüseyini Saz Semaisi ve İki Türkü "Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için" (1951)	20
6. NURİ SAMİ KORAL (1908-1996)	20
6.1. Y. Kuartet No. 2 (1945)	20

6.1.1. Adagio	21
6.1.2. Allegro	21
6.1.3. Andante	22
6.1.4. Allegro molto	22
7. CEMAL REŞİT REY (1904-1985)	23
7.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1935)	23
7.1.1. Allegro	24
7.1.2. Molto allegro	24
7.1.3. Adagio	25
7.1.4. Allegro	25
8. AHMED ADNAN SAYGUN (1907-1991)	25
8.1. Op. 27 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 1 (1947)	26
8.1.1. Largo, Allegro moderato	26
8.1.2. Adagio	27
8.1.3. Allegretto	27
8.1.4. Grave-Allegro	28
8.2. Op. 35 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 2 (1957)	29
8.2.1. Cupo	29
8.2.2. Moderato	30
8.2.3. Animato	30
8.2.4. Grave-Animato	31
8.3. Op. 43 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 3 (1966)	32
8.3.1. Grave	32
8.3.2. Lento	33

8.3.3. Agitato	33
8.4. Op. 77 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 4 (1990).....	34
8.4.1. Lento-Allegro	34
8.4.2. Animato	35
9. EKREM ZEKİ ÜN (1910-1987).....	35
9.1. Birinci Yaylı Dördül (1935).....	36
9.2. İkinci Yaylı Kuartet (1937).....	36
9.2.1. Birinci Bölüm.....	36
9.2.2. Ağır ve Derûnî (Lento).....	37
9.2.3. Coşkun (Con fuoco).....	38
9.3. Oynak Hava “Dört Yaylı Çalgı” (1964).....	38
9.4. Balkan Havaları “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü” (1964).....	38
9.5. Türk Kuarteti (1971) Yurdumun Saz şairine	38
9.5.1. Türkü söyler gibi	39
9.5.2. Ağır (Lent).....	39
9.5.3. Yürük Usul (Anime).....	40
9.6. Gece Türküsü “Yaylı Çalgılar” (1977).....	40

İKİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ KUŞAK BESTECİLERİMİZ

1. TURGUT ALDEMİR (1943-).....	41
1.1. Yaylı Dördül No. 1 (1994).....	41
1.1.1. Yaylı Dördül No. 1	41
2. BÜLENT AREL (1918-1991).....	42
2.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1946).....	42

3.	GÜRER AYKAL (1942-).....	42
3.1.	Yaylı Dördül (1967).....	43
3.1.1.	Larghetto	43
4.	İLHAN BARAN (1934-).....	43
4.1.	Yaylı Dördülü İçin Üç Parça (1964).....	44
4.1.1.	Aksak	44
4.1.2.	Yürük	44
4.1.3.	Horon.....	45
5.	ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT (1923-).....	45
5.1.	Dördül No. 1 Klasik Op. 1 Fa (1945-1951).....	46
5.1.1.	Allegretto	46
5.1.2.	Adagio molto	47
5.1.3.	Presto	48
5.2.	Dördül No. 2 Op. 9 Kepenek Dansları (1948-1957).....	48
5.2.1.	Lento	48
5.2.2.	Allegretto	49
5.2.3.	Largo	50
5.2.4.	Allegro energico	51
5.3.	Dördül No. 3 Op. 10 (1954-1957).....	51
5.3.1.	Kutsal Oyun (Allegretto).....	52
5.3.2.	Gecenin Büyüsü-Ninni (Largo).....	52
5.3.3.	Güneşe Tapanın Oyunu (Moderato).....	53
5.3.4.	Möhübabagil-Alev ve yelden yaratıklar (Andante).....	54
5.3.5.	Vahşi Oyun (Allegro vivace).....	54

5.4. Dördül No. 4 Op. 14 (Yerel Dördül) (1957-1961)	55
5.4.1. Kuzuboy'un elleri.....	55
5.4.2. Bulutlar	56
5.5. Dördül No. 5 Op. 42 (1971-1977)	57
5.5.1. Grave.....	57
5.5.2. Lento	58
5.5.3. Vivace.....	58
5.5.4. Finale-Moderato.....	59
5.6. Dördül No. 6 Op. 44 1+2+3+4 v Sonsuz (1971-1978)	60
5.6.1. Dönerge 1, 2, 3.....	60
5.6.2. Özgür Biçim 1, 2, 3.....	61
5.7. Dördül No. 7 Op. 78 Ağıtsal Dördül (1986)	63
5.7.1. Moderato malincolica.....	63
5.7.2. Largo misterioso e con passione.....	64
5.7.3. Allegro tristamente.....	65
5.7.4. Presto spritoso	66
5.7.5. Moderato.....	66
5.7.6. Largo doloroso-Finale.....	67
5.8. Dördül No. 8 Op. 85 Azalan Işıktaki (Karmakarışık) (1993-1995).....	68
5.8.1. Dördül No. 8 Op. 85 Azalan Işıktaki (Karmakarışık).....	68
6. NECATİ GEDİKLİ (1944-).....	69
6.1. Op. 4 Yaylı Çalgılar Dördülü (1969).....	69
7. SABAHATTİN KALENDER (1919-).....	69
7.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 1 (1942-43).....	70

7.2. Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 2 (1944).....	70
8. NEVİT KODALLI (1924-).....	70
8.1. Op.8 Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 1 (1947).....	70
8.2. Op. 23 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 2 (1967).....	70
8.2.1. Allegro.....	71
8.2.2. Largo cantabile.....	71
8.2.3. Allegro assai.....	72
8.2.4. Allegro vivo.....	72
9. NECDET LEVENT (1923-).....	73
9.1. Yaylı Dördül No. 1 (1973).....	73
9.1.1. Adagio-Allegretto.....	74
9.1.2. Adagio.....	74
9.1.3. Allegretto.....	75
9.1.4. Allegretto.....	75
9.2. Yaylı Dördül No. 2 (1975).....	76
9.2.1. Moderato.....	76
9.2.2. Andante cantabile.....	77
9.2.3. Allegretto.....	78
9.3. Yaylı Dördül No. 3 (1978).....	78
9.3.1. Allegro moderato.....	78
9.3.2. Andantino.....	79
9.3.3. Adagio-Allegretto.....	79
10. İLHAN KEMAL EDDİN MİMAROĞLU (1926-).....	80
10.1. Yaylı Dördüller 4 (1978).....	80

11.	ALİ DOĞAN SİNANGİL (1935-)	80
11.1.	Op. 6 Yaylılar Dörtlüsü No. 1 (1969)	81
11.1.1.	Op. 6 Yaylılar Dörtlüsü No. 1	81
11.2.	Op.11 Yaylı Sazlar Kuarteti No. 2 (1979)	82
11.2.1.	Allegro ma non troppo	82
11.2.2.	Allegro misterioso	82
11.2.3.	Andante espressivo	83
11.3.	Op.21 Yaylılar Dörtlüsü No. 3 (2000)	83
11.3.1.	Allegro moderato	84
11.3.2.	Lento e molto espressivo	84
11.3.3.	Allegro ma non troppo ma poco Sostenuto	85
12.	MUAMMER SUN (1932-)	85
12.1.	Yaylı Çalgılar Kuarteti (1959)	85
13.	CENGİZ TANÇ (1933–1997)	85
13.1.	Yaylı Çalgılar Dördülü No. 1 (1965)	86
13.2.	Yaylı Çalgılar Dördülü No. 2 (1982)	86
14.	YALÇIN TURA (1934-)	86
14.1.	Yaylı Sazlar Dörtlüsü (1993)	87
14.1.1.	Allegro	87
14.1.2.	Lento	87
14.1.3.	Presto	88
14.1.4.	Allegro	89
14.2.	Beş Küçük Parça “Yaylı Dördül için” (2005)	89
14.2.1.	Oyun–Allegro	89

14.2.2. Vızıltı–Allegro di molto	90
14.2.3. Penta–Calmo	91
14.2.4. Canonica-Allegretto	91
14.2.5. Son Oyun–Presto	92
15. İLHAN USMANBAŞ (1921-).....	93
15.1. Yaylı Dördül’47 Op. 5 (1947)	93
15.1.1. Allegro moderato	94
15.1.2. Adagio	94
15.1.3. Presto	95
15.1.4. Prestissimo, Çeşitlemeler	95
15.2. Yaylı Dördül’70 (1970).....	96
15.2.1. Yaylı Dördül’70	96
15.3. Yaylı Dördül için Müzik’94 (1994).....	98
15.3.1. Yaylı Dördül için Müzik’94	98
15.4. Yaylı Dördül için Müzik’96 (1996).....	98
15.4.1. Yaylı Dördül için Müzik’96	99
15.5. Morton Feldman’a göndermeler Yaylı Dördül (1999).....	99
15.5.1. Morton Feldman’a göndermeler	100
15.6. Yaylı Dördül için Adagio (1999).....	100
15.6.1. Yaylı Dördül için Adagio	101
15.7. Yaylı Dördül için Müzik (1999).....	101
15.7.1. Yaylı Dördül için Müzik	101
15.8. Yaylı Dördül için Scherzando (1999).....	102
15.8.1. Yaylı Dördül için Scherzando	102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SON KUŞAK BESTECİLERİMİZ

1.	SERVER ACİM (1961-)	104
1.1.	Yaylı Dördül Op. 4 (1989)	104
1.1.1.	Andante	104
1.1.2.	Allegro molto	105
1.1.3.	Adagio lugubre	105
2.	SELMAN ADA (1953-)	106
2.1.	Op. 28 “Kleine Jazz Suite” (Yaylı Çalgılar Dörtlüsü) 2003	106
2.1.1.	Relaxed	107
2.1.2.	Moderato	107
2.1.3.	Sumerian Jazz	108
2.1.4.	Slowly	108
2.1.5.	Nimble	109
3.	CAN AKSEL AKIN (1977-)	109
3.1.	Op. 22 “Der Aufbruch” Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (2004)	110
4.	GÖKÇE ALTAY (1975-)	110
4.1.	Quasi alla Anatolia (1998)	110
4.1.1.	Allegro	110
5.	İPEK MİNE ALTINEL (1966-)	111
5.1.	Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1989)	111
5.1.1.	Allegro	112
5.1.2.	Larghetto	112
5.1.3.	Allegro vivo	113

6.	ÇİĞDEM AYTEPE (1979-)	114
6.1.	Toprağın karanlığı, anlamsızlığın ötesi...(2000)	114
6.1.1.	Toprağın karanlığı, anlamsızlığın ötesi...	114
7.	NEJAT BAŞEĞMEZLER (1950-)	115
7.1.	b-n-a-a “Yaylı Çalgılar için Dört Bölüm” (2002)	115
7.1.1.	Bilmem..	116
7.1.2.	Nasıl..	116
7.1.3.	Anlatsam..	117
7.1.4.	Acaba..	117
8.	MUSTAFA BOR (1977-)	118
8.1.	Akashic Labyrinth 2003	118
8.1.1.	Grafik Partisyonu (Labirent)	118
8.1.2.	Metin Partisyonu (ve Zodyak)	118
8.1.3.	Geleneksel Partisyon (Tutti)	123
8.2.	String “QUARTZ”TET (2000)	125
8.2.1.	String “QUARTZ”TET	125
9.	EVİRİM DEMİREL (1977-)	125
9.1.	Yaylı Dördül (1999)	126
10.	MELİHA DOĞUDUYAL (1959-)	126
10.1.	Kedim ve Ben (2004)	126
10.1.1.	Kedim ve Ben	126
11.	TURGAY ERDENER (1957-)	127
11.1.	Lorca-Tango (2001)	127
11.1.1.	Tempo di tango	127

12.	AYDIN ESEN (1962-)	128
	12.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1986)	128
13.	ZEYNEP GEDİZLİOĞLU (1977-)	129
	13.1. Çalışmalar (1999)	129
	13.2. Yaylı Dörtlü (2003)	129
14.	MUSA GÖÇMEN (1974-)	129
	14.1. Oriental String Quartet 2004	129
	14.1.1. Allegro non troppo	130
	14.1.2. Adagio	130
	14.1.3. Allegro	131
15.	SELEN GÜLÜN(1972-)	132
	15.1. Yaylı Dörtlü No.1 (2001)	132
	15.1.1. Yaylı Dörtlü No.1	132
16.	CEM İDİZ (1959-)	133
	16.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü 1981	133
17.	DENİZ İNCE (1965-)	133
	17.1. Bir Zamanlar Bu Şehir “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü” (1991)	134
18.	KAMRAN İNCE (1960-)	134
	18.1. Kemer-İki keman, viyola, viyolonsel için (1996)	134
19.	AYDIN KARLIBEL (1957-)	134
	19.1. “Fuga Alla Turca” Yaylılar dörtlüsü için Düzenleme (1993)	134
	19.2. Frenetic Waltz (2002)	134
20.	NURİYE ESRA KINIKLI (1971-)	134
	20.1. Zirgüle (2003)	135

20.1.1. Zirgüle.....	135
21. LEVENT KUTERDEM (1978-).....	136
21.1.Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için “Bölüm”	136
21.1.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için “Bölüm”	136
22. ALPER MARAL (1969-).....	137
22.1. Yaylı Dörtlü No. 2 (2001).....	137
23. MEHMET NEMUTLU (1966-).....	137
23.1. Yaylı Dördül için Bağımsız Parçalar (1992-94).....	138
23.1.1. Dördül Op. 132-Assai Sostenuto	138
23.1.2. Recitativo I	139
23.1.3. Mosso	140
23.1.4. Recitativo II	141
23.1.5. Pizzscherzandostinato	141
23.1.6. Kronik-Akut	142
24. AYŞE ÖNDER (1973-).....	143
24.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için Bölüm 2002	143
25. PERİHAN ÖNDER-RİDDER (1960-).....	144
25.1. Özgün Tema Üzerine Çeşitlemeler ve Füg “Yaylı Dördül için” (1982).....	144
25.2. Yaylı Dördül için Bölüm (1986)	144
26. TOLGA ZAFER ÖZDEMİR (1975-).....	144
26.1. Yaylı Dörtlü (2001).....	144
26.1.1. Birinci Bölüm	145
26.1.2. İkinci Bölüm	145
26.1.3. Üçüncü Bölüm	146

27. SIDIKA ÖZDİL (1960-)	146
27.1. Danslar “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü” (1986)	147
27.1.1. Horon-Allegro	147
27.1.2. Çerkez Dansı–Largo	148
27.1.3. Mevlevi Dansı–Largo	148
27.1.4. Alevi Dansı	149
28. ONUR ÖZMEN (1981-)	150
28.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü	150
28.1.1. Prelude	150
28.1.2. Füg	151
28.1.3. Reçitatif	151
28.1.4. Epilog	152
29. METE SAKPINAR (1954-)	153
29.1. Miniaturisations Yaylı Dördül (1983)	153
29.1.1. Lento	153
29.2. Yaylı Dörtlü No. 2 (1983)	154
30. ALİ RIZA SARAL (1960-)	154
30.1. Yaylı Dördül No. 1 (2001)	154
30.1.1. Allegro	155
30.1.2. Andante serenita	155
30.1.3. Scherzo	155
30.1.4. Allegro pensioroso	156
31. ERTUĞRUL SEVSAY (1954-)	156
31.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü 2003	157

32. İLTERİŞ SUN (1961-)	157
32.1. Yaylı Çalgılar İçin Kuartet (1986)	157
32.1.1. Largo-Allegro	157
32.1.2. İkinci Bölüm	158
32.1.3. Üçüncü Bölüm	158
33. SABRİ TULUĞ TIRPAN (1970-)	159
33.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için Adagio-Recitativ	159
34. BABÜR TONGUR (1955-)	159
34.1. Yaylı Dörtlü (1981)	160
35. HASAN UÇARSU (1965-)	160
35.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1990)	160
35.1.1. Lento-Allegro barbaro	160
35.1.2. Sostenuto	161
35.1.3. Agitato	162
35.2. A. Schoenberg’e Küçük bir füg “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü”	162
35.2.1. Allegro moderato	162
SONUÇ	164
KAYNAKÇA	165

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 1, Allegro.....	4
Şekil 2.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No.1, Allegretto-Andante quasi adagio.....	5
Şekil 3.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 1, Allegro con fuoco.....	5
Şekil 4.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 2, Larghetto pensieroso.....	6
Şekil 5.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 2, Adagio lamentoso.....	7
Şekil 6.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 2, Andante moderato.....	8
Şekil 7.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Allegro affrettando.....	9
Şekil 8.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Allegretto.....	9
Şekil 9.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Lento.....	10
Şekil 10.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Allegro.....	11
Şekil 11.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Allegro energico.....	12
Şekil 12.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Vivo.....	12
Şekil 13.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Mesto.....	13
Şekil 14.	N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Vivace.....	14
Şekil 15.	U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro ma non troppo.....	16
Şekil 16.	U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro scherzando.....	16
Şekil 17.	U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Andante.....	17
Şekil 18.	U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Quasi improvisazione.....	17
Şekil 19.	K. İlerici-Y.S. için Kuartet, Hüseyini, Allegro.....	19
Şekil 20.	K. İlerici-Y.S. için Kuartet, Hüseyini, Adagio.....	19
Şekil 21.	K. İlerici-Y.S. için Kuartet, Hüseyini, Allegro vivace.....	20
Şekil 22.	N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Adagio.....	21
Şekil 23.	N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Allegro.....	21

Şekil 24.	N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Andante.....	22
Şekil 25.	N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Allegro molto.....	23
Şekil 26.	C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro.....	24
Şekil 27.	C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Molto allegro.....	24
Şekil 28.	C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Adagio.....	25
Şekil 29.	C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro.....	25
Şekil 30.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No.1, Largo-Allegro moderato.....	27
Şekil 31.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No.1, Adagio.....	27
Şekil 32.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 1, Allegretto.....	28
Şekil 33.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 1, Grave-Allegro.....	28
Şekil 34.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Cupo.....	29
Şekil 35.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Moderato.....	30
Şekil 36.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Animato.....	31
Şekil 37.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Grave-Animato.....	31
Şekil 38.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 3, Grave.....	32
Şekil 39.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 3, Lento.....	33
Şekil 40.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, Agitato.....	34
Şekil 41.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 4, Lento.....	35
Şekil 42.	A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 4, Animato.....	35
Şekil 43.	E.Z. Ün-İkinci Y. Kuartet, Birinci bölüm.....	37
Şekil 44.	E.Z. Ün-İkinci Y. Kuartet, Ağır ve Derûnî (Lento).....	37
Şekil 45.	E.Z. Ün-İkinci Y. Kuartet, Coşkun (Con fuoco).....	38
Şekil 46.	E.Z. Ün-Türk Kuarteti, Türkü söyler gibi.....	39
Şekil 47.	E.Z. Ün-Türk Kuarteti, Ağır.....	39
Şekil 48.	E.Z. Ün-Türk Kuarteti, Yürük Usul.....	40

Şekil 49.	T. Aldemir-Y. Dördül, No. 1.....	41
Şekil 50.	G. Aykal-Y. Dördül, Larghetto.....	43
Şekil 51.	İ. Baran-Y. Dördülü için Üç Parça, Aksak.....	44
Şekil 52.	İ. Baran-Y. Dördülü için Üç Parça, Yürük.....	45
Şekil 53.	İ. Baran-Y. Dördülü için Üç Parça, Horon.....	45
Şekil 54.	E.O. Fırat-Dördül, No. 1, Op. 1, Fa, Allegretto.....	47
Şekil 55.	E.O. Fırat-Dördül, No. 1, Op. 1, Fa, Adagio molto.....	47
Şekil 56.	E.O. Fırat-Dördül, No. 1, Op. 1, Fa, Presto.....	48
Şekil 57.	E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Kepenek Dansları, Lento.....	49
Şekil 58.	E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Kepenek Dansları, Allegretto.....	50
Şekil 59.	E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Largo.....	50
Şekil 60.	E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Allegro energico.....	51
Şekil 61.	E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Kutsal Oyun (Allegretto).....	52
Şekil 62.	E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Gecenin Büyüsü (Largo).....	53
Şekil 63.	E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Güneşe Tapanın Oyunu (Moderato).....	53
Şekil 64.	E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Möhübabagil (Andante).....	54
Şekil 65.	E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Vahşi Oyun (Allegro vivace).....	55
Şekil 66.	E.O. Fırat-Dördül, No. 4, Op. 14, Kuzuboy'un Elleri.....	56
Şekil 67.	E.O. Fırat-Dördül, No. 4, Op. 14, Bulutlar.....	56
Şekil 68.	E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Grave.....	57
Şekil 69.	E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Lento.....	58
Şekil 70.	E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Vivace.....	59
Şekil 71.	E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Finale-Moderato.....	59
Şekil 72.	E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v Sonsuz..., Dönerge 1.....	60
Şekil 73.	E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v Sonsuz..., Dönerge 2.....	61

Şekil 74.	E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v sonsuz....,Dönerge 3	61
Şekil 75.	E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v Sonsuz...., Özgür biçim1.....	62
Şekil 76.	E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v sonsuz....., Özgür biçim 2.....	62
Şekil 77.	E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v sonsuz...., Özgür biçim 3.....	63
Şekil 78.	E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Moderato malincolica.....	64
Şekil 79.	E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Largo misterioso e con passione	65
Şekil 80.	E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Allegro tristamente.....	65
Şekil 81.	E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Presto Spritoso.....	66
Şekil 82.	E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Moderato.....	67
Şekil 83.	E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Largo doloroso-Finale.....	67
Şekil 84.	E.O. Fırat-Dördül, No. 8, Op. 85, Azalan Işıktaki (Karmakarışık).....	69
Şekil 85.	N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Allegro.....	71
Şekil 86.	N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Largo cantabile.....	72
Şekil 87.	N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Allegro assai.....	72
Şekil 88.	N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Allegro vivo.....	73
Şekil 89.	N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Adagio-Allegretto.....	74
Şekil 90.	N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Adagio.....	74
Şekil 91.	N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Allegretto.....	75
Şekil 92.	N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Allegretto.....	76
Şekil 93.	N. Levent-Y. Dördül, No. 2, Moderato.....	77
Şekil 94.	N. Levent-Y. Dördül, No. 2, Andante cantabile.....	77
Şekil 95.	N. Levent-Y. Dördül, No. 2, Allegretto.....	78
Şekil 96.	N. Levent-Y. Dördül, No. 3, Allegro moderato.....	79
Şekil 97.	N. Levent-Y. Dördül, No. 3, Andantino.....	79

Şekil 98. N. Levent-Y. Dördül, No. 3, Adagio.....	80
Şekil 99. A.D. Sinangil-Op. 6, Y. Dörtlüsü, No. 1.....	81
Şekil 100. A.D. Sinangil-Op. 11, Y.S. Kuarteti, No. 2, Allegro ma non troppo.....	82
Şekil 101. A.D. Sinangil-Op. 11, Y.S. Kuarteti, No. 2, Allegro misterioso.....	83
Şekil 102. A.D. Sinangil- Op. 11, Y.S. Kuarteti, No. 2, Andante espressivo.....	83
Şekil 103. A.D. Sinangil-Op. 21, Y. Dörtlüsü, No.3, Allegro Moderato.....	84
Şekil 104. A.D. Sinangil-Op. 21, Y. Dörtlüsü, No.3, Lento e molto espressivo.....	84
Şekil 105. A.D Sinangil-Op. 21, Y. Dörtlüsü, No. 3, Allegro ma non troppo ma poco sostenuto.....	85
Şekil 106. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Allegro.....	87
Şekil 107. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Lento.....	88
Şekil 108. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Presto.....	88
Şekil 109. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Allegro.....	89
Şekil 110. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Oyun-Allegro.....	90
Şekil 111. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Vızıltı-Allegro di molto.....	90
Şekil 112. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Penta-Calmo.....	91
Şekil 113. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Canonica-Allegretto.....	92
Şekil 114. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Son Oyun-Presto.....	92
Şekil 115. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Allegro moderato.....	94
Şekil 116. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Adagio.....	94
Şekil 117. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Presto.....	95
Şekil 118. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Prestissimo-Çeşitlemeler.....	95
Şekil 119. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'70.....	97
Şekil 120. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Müzik'94.....	98

Şekil 121. İ. Usmanbaş-Dördül için Müzik’96.....	99
Şekil 122. İ. Usmanbaş-Morton Feldman’a göndermeler Y. Dördül için-99.....	100
Şekil 123. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Adagio-99.....	101
Şekil 124. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Müzik.....	102
Şekil 125. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Scherzando-99.....	103
Şekil 126. S. Acim-Y. Dördül, Op. 4, Andante.....	105
Şekil 127. S. Acim-Y. Dördül, Op. 4, Allegro molto.....	105
Şekil 128. S. Acim-Y. Dördül, Op. 4, Adagio lugubre.....	106
Şekil 129. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Relaxed.....	107
Şekil 130. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Moderato.....	107
Şekil 131. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Sumerian Jazz.....	108
Şekil 132. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Slowly.....	109
Şekil 133. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Nimble.....	109
Şekil 134. G. Altay-Quasi alla Anatolia, Allegro.....	111
Şekil 135. İ.M. Altınel-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro.....	112
Şekil 136. İ.M. Altınel-Y.Ç. Dörtlüsü, Larghetto.....	113
Şekil 137. İ.M. Altınel-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro vivo.....	113
Şekil 138. Ç. Aytepe-Toprağın karanlığı, anlamsızlığın ötesi... ..	115
Şekil 139. N. Başegmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, bilmem.. ..	116
Şekil 140. N. Başegmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, nasıl.. ..	116
Şekil 141. N. Başegmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, anlatsam.. ..	117
Şekil 142. N. Başegmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, acaba.. ..	117
Şekil 143. M. Bor-Akashic Labyrinth, Labirent.....	119
Şekil 144. M. Bor-Akashic Labyrinth, Metin Partisyonu.....	121

Şekil 145. M. Bor-Akashic Labyrinth, Zodyak.....	122
Şekil 146. M. Bor-Akashic Labyrinth, Tutti 1, 2, 3, 4, 5.....	124
Şekil 147. M. Bor-String “QUARTZ”TET.....	125
Şekil 148. M. Doğuduyal-Kedim ve Ben.....	127
Şekil 149. T. Erdener-Lorca-Tango, Tempo di tango.....	128
Şekil 150. M. Göçmen-Oriental String Quartet, Allegro non troppo.....	130
Şekil 151. M. Göçmen-Oriental String Quartet, Adagio.....	131
Şekil 152. M. Göçmen-Oriental String Quartet, Allegro.....	131
Şekil 153. E.S. Gülün-Y. Dörtlü, No.1, Andante sostenuto.....	133
Şekil 154. N.E. Kınıklı-Zirgüle.....	135
Şekil 155. L. Kuterdem-Y.Ç. Dörtlüsü için “Bölüm”.....	137
Şekil 156. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Dördül Op. 132, Assai sostenuto.....	139
Şekil 157. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Recitativo I.....	140
Şekil 158. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Mosso.....	140
Şekil 159. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Recitativo II.....	141
Şekil 160. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Pizzscherzandostinato.....	142
Şekil 161. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Kronik.....	142
Şekil 162. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Akut.....	143
Şekil 163. T.Z. Özdemir-Y. Dörtlü, Birinci bölüm.....	145
Şekil 164. T.Z. Özdemir-Y. Dörtlü, İkinci bölüm.....	146
Şekil 165. T.Z. Özdemir-Y. Dörtlü, Üçüncü bölüm.....	146
Şekil 166. S. Özdil-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Horon-Allegro.....	148
Şekil 167. S. Özdil-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Çerkez Dansları-Largo.....	148
Şekil 168. S. Özdil-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Mevlevi dansı-Largo.....	149

Şekil 169. S. Özdil-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Alevi dansı.....	149
Şekil 170. O. Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Prelüd.....	151
Şekil 171. O.Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Füg.....	151
Şekil 172. O. Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Reçitatif.....	152
Şekil 173. O. Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Epilog.....	153
Şekil 174. M. Sakpınar-Y.Ç. Dörtlüsü, Miniaturisations	154
Şekil 175. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Allegro	155
Şekil 176. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Andante serenita	155
Şekil 177. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Scherzo.....	156
Şekil 178. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Allegro Pensioroso	156
Şekil 179. İ. Sun-Y.Ç. Kuarteti, Largo.....	158
Şekil 180. İ. Sun-Y.Ç. Kuarteti, İkinci Bölüm.....	158
Şekil 181. İ.Sun-Y.Ç. Kuarteti, Üçüncü Bölüm.....	159
Şekil 182. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, Lento-Allegro barbaro.....	161
Şekil 183. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, Sostenuto.....	161
Şekil 184. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, Agitato.....	162
Şekil 185. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, A. Schoenberg'e Küçük bir füg, Allegro moderato.....	163

GİRİŞ

Gerek profesyonel yaylı çalgılar toplulukları, gerekse konservatuvar ve müzik okullarında oda müziği dersi alan öğrencilerden oluşan toplulukların, Türk bestecileri tarafından yazılan yaylı çalgılar dördüleri hakkında ayrıntılı bilgi almak için başvurabilecekleri toplu bir kaynak bulmaları neredeyse olanaksızdır. Bu konu ile ilgilenenlerin izledikleri yol, kütüphanelerde veya diğer yorumcuların arşivlerinde yaptıkları araştırmalar sonucunda, elde edebildikleri az sayıda notanın içerisinde repertuvar oluşturma çabalarına yöneliktir. Sözü geçen uygulama, yorumcuların kendilerine uygun teknik ve müzikalitede repertuvar birikimlerini artırmaları ve yapıtlar hakkında bilgi almaları açısından yetersiz kalmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın ilk amacı, Türk bestecilerinin yaylı dördülerini seslendirmek isteyen yorumcu gruplara ayrıntılı bir kaynak oluşturmaktır.

İkinci amacı ise, ilk kuşak bestecilerimizden itibaren günümüze kadar gelmiş Türk bestecilerinin bilinmeyen yapıtlarını gün yüzüne çıkarmak ve elde edilen tüm notaları bir arşiv halinde toplamaktır. Oluşturulan bu arşiv, özellikle akademik ortamlarda, Türk bestecilerinin yapıtlarına yer vermek isteyen eğitimciler açısından da bir kolaylıktır.

Yaylı çalgılar dördülerinin listesinin ortaya çıkmasında, Ersin Antep'in *Türk Bestecileri Eser Kataloğu* ve Evin İlyasoğlu'nun *71 Türk Bestecisi* adlı çalışmaları önemli ve kapsamlı kaynakçalar olmuştur. Öncelikle yaşayan bestecilere telefon ve elektronik posta yolu ile ulaşılmaya çalışılmış, bazılarıyla yüz yüze görüşme olanağı bulunmuştur. Hayatta olmayan bestecilerin yapıtları için başta Ankara'daki Milli Kütüphane olmak üzere tüm konservatuvar, müzik fakülteleri ve senfoni orkestraları kütüphaneleri taranmıştır. Yapılan taramalardan çıkan sonuca göre bestelenmiş doksan dokuz yaylı çalgılar dördülünün olduğu saptanmıştır. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı altmış beş adedine ulaşılabilmektedir.

Üç bölümden oluşan çalışma, yaşadıkları döneme ve doğum tarihlerine göre Ahmet Say'ın *Müzik Tarihi* adlı yapıtından alınan bilgiler ışığında, İlk Kuşak Bestecilerimiz, İkinci Kuşak Bestecilerimiz ve Son Kuşak Bestecilerimiz başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bölümler içerisindeki düzen, bestecilerimizin soyadlarına göre alfabetik sırayla olmuştur.

Yapıtlar hakkında ayrıntılı bilgi verilebilmesi için partiyon ve partilerin bulunması hedeflenmiştir. Ancak bazı yapıtların sadece partiyonlarına, bazılarının ise her ikisine de ulaşılmıştır. Telif hakkı nedeniyle sadece birkaç sayfasına ulaşılmış yapıtlar da vardır. Araştırma kapsamında bölüm adları, uzunlukları ve yapısı hakkında bilgi verilmiş ve her bölümün ilk satırının eklenmesiyle görsel bir fikir oluşması sağlanmıştır. Pratik bir kaynak

olan bu çalışmada, bulunamayan drdllerin bestecileri hakkında sadece kısa özgeçmişleri ve yapıtlarının adına yer verilebilmiştir.

Profesyonel ses kayıtlarının yetersizliğinden dolayı ortaya çıkan üzücü tablo, ülkemizde profesyonel yaylı algılar drdllerinin azlığını ve dolayısıyla genç müzisyenlere örnek oluşturacak ses kayıtlarının olmadığını göstermektedir. Bu konudaki eksiklik, yapılan çalışmanın hızını da bir anlamda yavaşlatmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLK KUŞAK BESTECİLERİMİZ

1. NECİL KÂZIM AKSES (1908-1999)

Müzik çalışmalarına keman ve Mesut Cemil'den viyolonsel dersleri alarak başlayan Akses, lise eğitimi sırasında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Cemal Reşit Rey'le armoni çalışmıştır. 1926 yılında Viyana Müzik Akademisi'nde Kleinecke'den viyolonsel, Joseph Marx'tan armoni, kontrpuan ve füg eğitimi aldıktan sonra Prag Devlet Konservatuvarı'nda Joseph Suk ile kompozisyon, Alois Haba ile mikroton tekniği çalışmıştır. 1933'te Ankara'ya dönüşünde Paul Hindemith'in yardımcısı olarak konservatuvarın kuruluşunda yer almış ve ilk kompozisyon öğretmenlerinden olmuştur. 1949'da Konservatuvar'ın müdürlüğüne, arkasından Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne, 1954'te Bern, 1955'te Bonn Kültür Ataşeliği görevlerine atanmış, 1958'de Ankara Devlet Operası Müdürü olmuştur. Yurt dışında birçok yapıtıyla ilgi toplayan Akses, farklı ülkelerden madalyalar almıştır.

1.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için Giriş ve Füg (1930-31)

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

İlk seslendirilişi: Das Rothschild Quartett, 1931, Viyana.

Kaydı: Yapılmamıştır.

1.2. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 1 (1946)

Allegro

Allegretto-Andante quasi adagio

Allegro con fuoco

İlk seslendirilişi: 1946, Ankara.

Kaydı: Bant kaydı, İlhan Özsoy, Ersan Alper, Ruşen Güneş, Aziz Gürerk, 1967.

CD kaydı, Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1991.

Dördülün armonik yapısı, batı müziğinin tonal sistemi ile Türk müziği modalitesinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

1.2.1. Allegro

Yaklaşık 12 dakika.

Sonat formundaki bölüm, ikinci keman ve viyolanın üçleme hareketlerinin arkasından birinci kemanın temayı duyurması ile açılır. 6/4lük ve 9/8lik tartıma dönüşümlü olarak yer verilen

bölümde, birinci keman sololarını zaman zaman viyolonsele bırakır. Üçleme, *tremolo* ve aksanlı tril teknikleri değişik ses tınları sağlar ve eşlik partilerinde önemli bir altyapı oluşturur (Şekil 1).

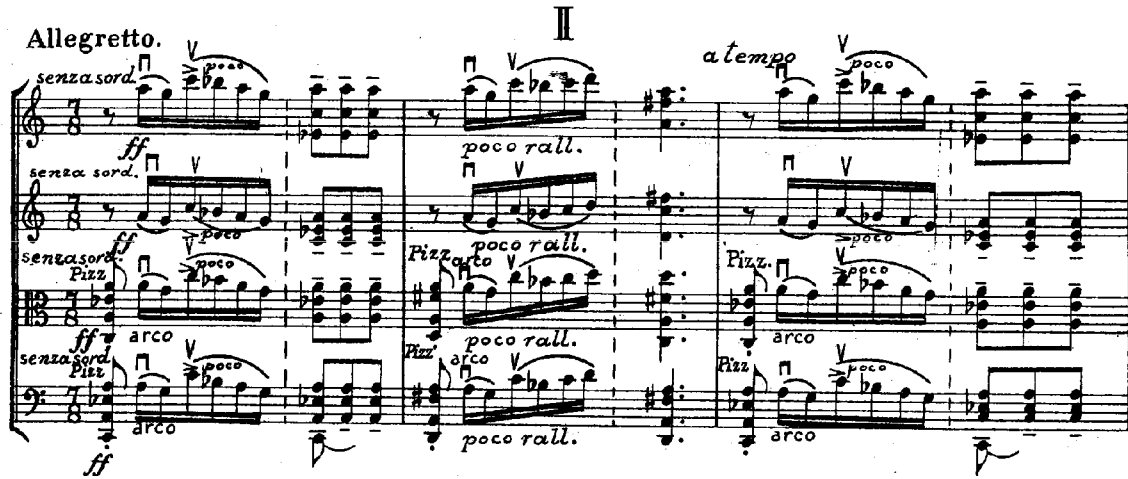
Şekil 1. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 1, Allegro

1.2.2. Allegretto-Andante quasi adagio

Yaklaşık 11 dakika.

Allegretto ve *Andante quasi adagio* iki zıt karakteri yansıtan kısımlardır. *Intermezzo* olan *Allegretto*, İspanyol müziği etkisi yaratan üçlü akorlarla dinamik ve canlıdır. *Attacca* ile bağlanan *Andante quasi adagio* ise daha sakin, hüznü ve yatay ezgiden oluşan çift temalı bir *füg*'tür. Akses, burada kullandığı makamlara şöyle bir açıklık getirmiştir. "Fügün birinci teminin tonu modal diyebileceğimiz Sabâ tonudur. İkinci tem ise Sabâ tonunun geçkisi olan Bestenigâr tonundadır."¹ *Füg* viyolonselelin öncülüğünde başlar ve diğer partilerin katılımıyla devam eder. *Allegretto*'daki 3/8lik ve 5/8lik gibi tartımlar, *füg* kısmında yerini 4/4lûğe bırakır (Şekil 2).

¹ İrkin Aktüze, **Müziği Okumak** (İkinci Basım. İstanbul: Pan Yayıncılık, 2004) c. 1, s. 10.

Şekil 2. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No.1, Allegretto-Andante quasi adagio

1.2.3. Allegro con fuoco

Yaklaşık 13 dakika.

2/2'lik unison giriş ve bitiriş kısımları keskin ve ateşlidir. Akses, yapının bu bölümünü yapısal bakımdan şu cümlelerle anlatır: “Üç kısımlı *Lied* formu düşüncesi içinde rondoyu andıran bir form gibidir. Bu bölümün ortasındaki *un poco largemente* kısmı, birinci bölümdeki ikinci tema grubunun büyütülmüş şeklidir.”² Dolayısıyla yapının her bölümünde olduğu gibi, bu bölümde de batı müziği formlarının uygulandığını görürüz. Orta kısım daha durağandır ve birinci keman dışında diğer çalgılara tek ve ikili olmak üzere uzun sololar verilir. Bu ikili sololar birinci keman-viyolonsel ve ikinci keman-viyola birliktelikleriyle oluşur (Şekil 3).

Şekil 3. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 1, Allegro con fuoco

² Aktüze, a.g.e., s. 10.

1.3. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 2 “Ağıt Kuartet” (1971)

Prologo-Larghetto pensieroso

Una fantasia-Adagio lamentoso

Epilogo-Andante moderato

İlk seslendirilişi: Viyana Solistleri ve Sevim Çıdamlı, 1974, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

1.3.1. Prologo-Larghetto pensieroso

Yaklaşık 15 dakika.

İki kısımdan oluşan *Prologo-Larghetto pensieroso*, 2/2'lik uzun bir girişle başlar ve ikinci kemanın temayı duyurmasından sonra diğer çalgıların katılımıyla sürer. Bölümün büyük bir kısmını oluşturan ve 101. ölçüde gelen 3/4'lük *Allegro energico* çift motifli coşkulu bir kısımdır. Üçlemelerden oluşan ritmik yapısıyla birinci motif; farklı zamanlarda çalınması istenen aksanlar sayesinde tekdüze duyulmayan, tüm partilerin birlikteliğiyle oldukça yoğun ve dinamik, entonasyon bakımından özen gerektiren bir bölümdür. 201. ölçüde gelen ikinci motif ise daha ezgiye dayalı dingin bir kısımdır. Bölüm, makamsal düşünce içinde yazılmış bu iki motifin gelişmesi ve birinci motifin duyulmasıyla son bulur (Şekil 4).

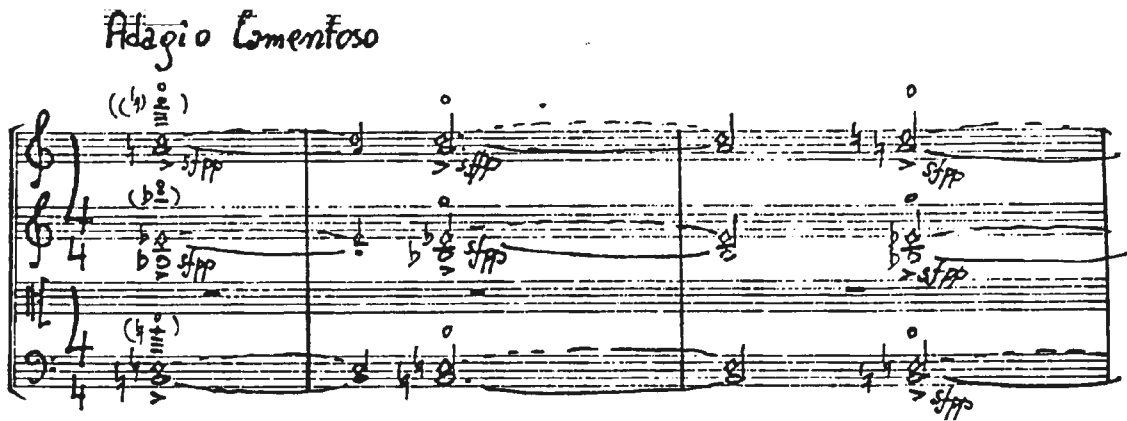
Şekil 4. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 2, Larghetto pensieroso

1.3.2. Una fantasia-Adagio lamentoso

Yaklaşık 13 dakika.

Makamsal çizgideki bölüm, bir yavaş ve bir hızlı motiften oluşur. 4/4'lük *Adagio lamentoso* ile aksak tartımlı *Allegretto scherzando* dönüşümlü olarak ikişer kez sunulur. Girişte, *flageolette*

akorların eşliğinde uzunca ve bölüm süresince duyulan viyola solo, aynı nota üzerinde yinelenen ezgisiyle ısrarcı bir tutum sergiler. Gittikçe yoğunlaşan müzik, değişik zamanlarda gelen *glissando* sayesinde çok farklı renklere ulaşır. Unison olarak temanın duyulduğundan sonra kanon benzeri hareketlere sahne olan *Allegretto scherzando*, ritmik şaşırtmacalarla dolu canlı bir kısımdır (Şekil 5).

Şekil 5. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 2, Adagio lamentoso

1.3.3. Epilogo-Andante moderato

Yaklaşık 3 dakika.

İkili, dörtlü ve yedili aralıkların kullanıldığı 4/4'lük bölüme, yaylı dörtlülerde az rastlanan şan partisi eklenmiştir. Tenor veya soprano için yazılmış hüznü ve karamsar *Epilogo*, viyolanın ağlamayı anımsatan ikili aralıktan oluşan ezgisi ile diğer partilerin farklı zamanlarda yaptığı *pp* içinde *sf* tremolo eşlikleri, tam bir ağıt havası yaratır. Orta kısımdaki *poco piu mosso*, tempoya getirdiği hareket ve eşlik partilerinin ritmik yürüyüşleriyle isyanı andıran bir yaklaşım içindedir. Başlangıç kısmın tekrarı, bölümü sonlandırır (Şekil 6).

Andante moderato ($\text{♩} = 63$) (Söz: Oktay Rifat)

Andante

Şekil 6. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 2, Andante moderato

1.4. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 3 (1979)

Allegro affrettando

Allegretto

Lento

Allegro

İlk seslendirilişi: Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1979, Ankara.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Atonalite tekniğinin içinde modal müzikteki teksesliliğin eritilerek ortaya konmasıyla oluşan dördülde, *aleatorik* yaklaşımlar vardır.

1.4.1. Allegro affrettando

Yaklaşık 13 dakika.

Küçük ikili aralıkların yarattığı çarpışan ses tınısı ile açılış yapan ve onaltılıklar sayesinde enerji kazanan 3/4lük bölüm, makam içeren hızlı ve yavaş motiflerin uyumu, ritim değişiklikleri ve zaman zaman kontrpuan hareketleri ile zenginleştirilmiştir. 4/4lük olan

kısımda kullanılan üçlemelere karşı ikilemeler aksak ritmi çağrıştırır. Temponun yavaşladığı 3/4lük *Moderato*'da, birinci keman ve viyolanın tremolo eşliğinde yaptıkları mevlevi müziğini anımsatan unison solo, iki kez birinci keman ve viyolonsel birlikteliğinde de duyulur. Girişteki ezgisel ve ritmik yapının yinelenmesi, bölüme son verir (Şekil 7).

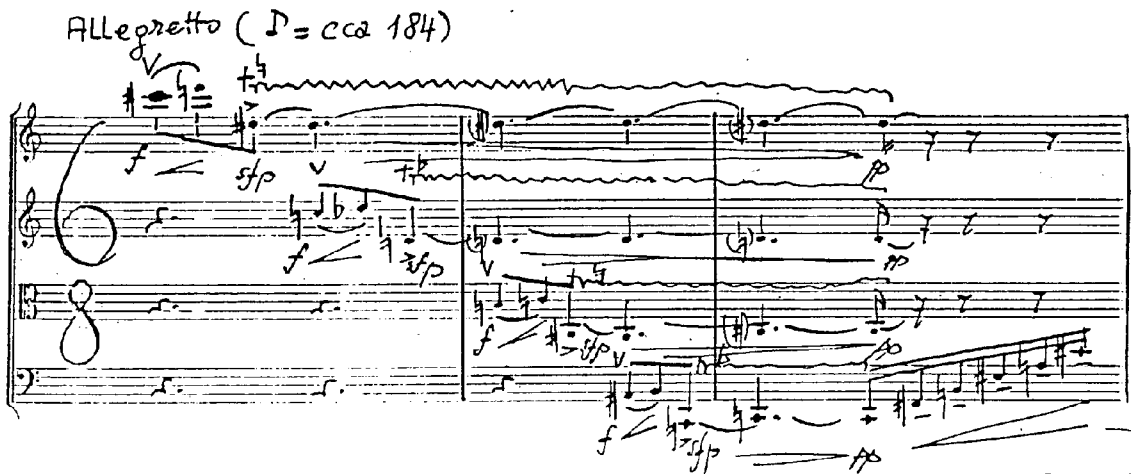

Şekil 7. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Allegro affrettando

1.4.2. Allegretto

Yaklaşık 12 dakika.

6/8lik ve 8/8lik tartımlı bölüm, iki motif ve üç kısımdan oluşur. İki, dört ve yedili aralıkların kullanılmasıyla disonans tınların duyulduğu kısım, yürük bir tempoyla işlenir. 8/8lik ikinci kısımda ise tempo oldukça yavaşlar ve viyolonsele öncülüğünde diğer çalgıların partiyon sırasına göre girişleri, bölümü geliştirir. Bu gelişme sırasında *aleatorik* tekniğe de yer verilir ve birinci keman ve viyolonsele diğer çalgıların eşliğinde ayrı ayrı solo yapma olanağı sağlanır (Şekil 8).

Şekil 8. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Allegretto

1.4.3. Lento

Yaklaşık 9 dakika.

4/4'lük, ağır ve yer yer polifonik hareketlere yer verilen bölümde, *aleatorik* yazı da görülür. Girişte çalgıların tek tek katıldıkları *pp* içindeki *sfz* disonans akorun yarattığı huzursuz ortam, viyolonsel'in temayı duyurmasına rağmen bölüm boyunca devam eder. Eşlik yapan partilerin iki onaltılık ve sekizlikten oluşan ritmik hareketleri, dikkat çekici bir şekilde kendini gösterir ve bu hareketler karamsar giden müziği destekler bir yaklaşım içindedir. Sololar için yazılmış bir bölüm olarak nitelendirebileceğimiz *Lento*, tek veya iki çalgının paylaşımları ile gerçekleşir. Birinci kemanın tiz pozisyonda yaptığı solo, *aleatorik* yazının kullanıldığı kısma geçişi sağlar ve ikinci keman-viyolanın unison olarak sunumuyla devam eder. Birinci kemanın tremolo eşliğiyle son kez duyuluşundan sonra *attacca* ile son bölüme geçilir (Şekil 9).

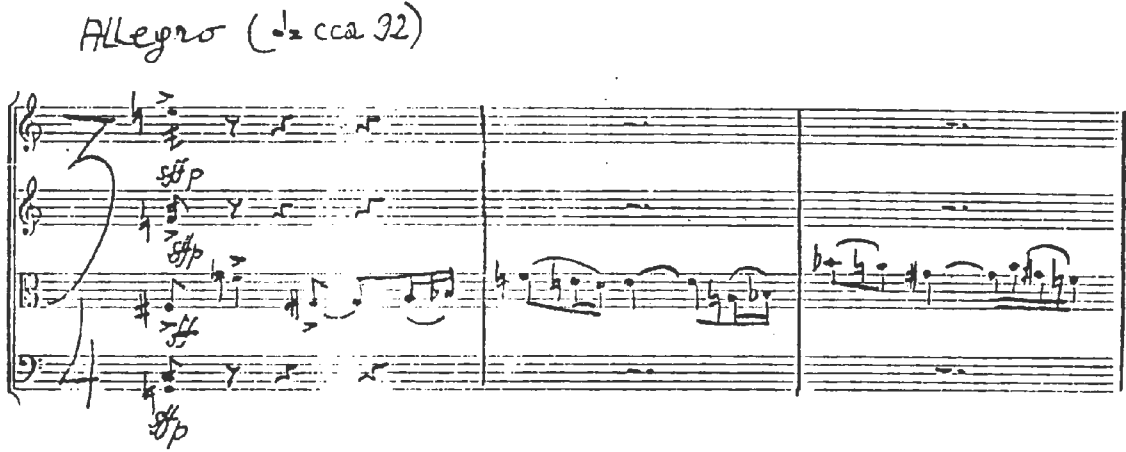

Şekil 9. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Lento

1.4.4. Allegro

Yaklaşık 4 dakika.

3/4'lük *füg* formundaki bölüm, senkop girişle renklendirilmiş makamsal bir temanın, viyola tarafından duyurulmasıyla başlar ve diğer çalgıların girişleriyle devam eder. Bölüm ortasında ritmik ve dizisel özellikleriyle geliştirilen temaya, *pizzicato* ve *ponticello* gibi çalış teknikleriyle değişik ses tınları sağlanır. Çalgıların temayı, yinlemesi ile bölüm sonlanır (Şekil 10).

Şekil 10. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 3, Allegro

1.5. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No.4 (1990)

Capriccio-Allegro energico, moderato

Moto perpetuo-Vivo

Elegia-Mesto

Ritorno-Vivace

İlk seslendirilişi: Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1991, Macaristan.

Kaydı: CD kaydı, Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1991, Macaristan.

Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü'ne adanmış yapıtta, çağımızın atonal teknik anlayışı içinde ikili, dörtlü ve yedili akorlarla birlikte *aleatorik* yazıya da yer verilmiştir.

1.5.1. Capriccio-Allegro energico-moderato

Yaklaşık 8 dakika.

Serbest yapı 3/4'lük bölümün girişinde, tiz seslerden başlayıp aşağıya doğru giden bir dizi nota yer alır. Dört çalgının da dahil edildiği giriş, *ff* ve enerjiktir. Girişi izleyen *sfz p* triller, viyolonsel ritmik solosunu çalması için bir atmosfer yaratır. İleriki ölçülerde tempo ve tartım değişiklikleriyle birlikte partilerde kısa süreli *aleatorik* yazım tarzı kullanılır. Bölüm, dört partinin de birlikte çaldığı onaltılığı izleyen beşleme ritim ve *molto crescendo*yla ulaştıkları notada son bulur (Şekil 11).

Allegro energico (♩=120) Necil Kâzım AKSES

Violino I. *ff* *sfz p* *fp*

Violino II. *ff* *sfz p* *fp*

Viola *ff* *sfz p* *fp*

Violon cello *ff* *ff (sempre)*

Şekil 11. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Allegro energico

1.5.2. Moto perpetuo-Vivo

Yaklaşık 3 dakika.

7/8lik aksak tartımlı bölüm, *Moto perpetuo*'dan anlaşıldığı gibi yinelenen bir ritim içinde şekil alır. Tam bir oyun havası içinde gelişen bölümün ilk habercisi, coşkulu bir ifadeyle giren viyoladır. Ortalarda uzun seslerden oluşan gelişimin arkasından başlangıcın yinelenmesi ve son ölçüde *ff* den *crescendo*yla daha da yükselen bölüm, disonans bir tınıyla son bulur (Şekil 12).

Vivo ($\frac{7}{8} = \text{♩} + \text{♩} + \text{♩}$) (♩=144)

Violino I.

Violino II.

Viola *mp* *V* *mp*

Violon cello

Şekil 12. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Vivo

1.5.3. Elegia-Mesto

Yaklaşık 6 dakika.

3/4lük bölüm *sourdine*'in yarattığı karanlık bir atmosferde, eşlik partilerinin ikili akorlarının üzerine, birinci kemanın çaresiz ve yorgun bir etki bırakan anlatımıyla başlar. Diğer partilerin tek tek bu anlatıma katıldığı sıradaki tril ve tremolo eşlikleri, ezgiyi çalan partiye destek verir ve güçlendirir bir yaklaşım içindedir. Yorumcuya özgürlükçü bir ortam sağlayan *aleatorik* kısımda, viyolonsele solo verilmiştir. Arkasından birinci keman ve viyoloncelin unison olarak yaptıkları hüznü söylemleri bölümü sonlandırır (Şekil 13).

Şekil 13. N.K. Akses-Y.Ç Dörtlüsü, No. 4, Mesto

1.5.4. Ritorno-Vivace

Yaklaşık 3 dakika.

12/8lik tartımlı bölüm, viyolanın öncülüğünde başlayan çift temalı bir *füğü*tür. Geriye dönüş anlamına gelen 'Ritorno' fikri, bölümün formu ile ilgilidir. Sekizlik figürler üzerine kurulmuş *füğü*n ikinci teması, kırkbirinci ölçüde gelir. *Aleatorik* kısımlar öncekilerine göre çok daha küçük, neredeyse anlık duyulur ve sadece ritmik açıdan uygulanır (Şekil 14).

Şekil 14. N.K. Akses-Y.Ç. Dörtlüsü, No. 4, Vivace

2. HASAN FERİD ALNAR (1906-1978)

Müzik hayatına Geleneksel Türk sanat müziğiyle başlamış, 14 yaşındayken “kanun virtüözü” olarak ün yapmıştır. Özel olarak armoni, kontrpuan ve füg dersleri alan Alnar, 1927’de devletin yurt dışı öğrenim sınavını kazanarak Viyana Devlet Müzik Akademisi’nde Joseph Marx ile kompozisyon, Oswald Kabasta ile orkestra şefliği çalışmıştır. 1932 yılında Akademi’yi bitirince İstanbul Şehir Tiyatrosu’na şef, 1936’da Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası’na şef yardımcısı ve 1946’da şef olarak atanmıştır. 1936-1952 arasında Ankara Devlet Konservatuarı’nda kompozisyon dersleri vermiştir. 1955’te Devlet Opera ve Balesi’nin müzik yönetmenliğini kısa süre yaptıktan sonra Viyana’ya yerleşmiş ve Avrupa’daki birçok orkestrayla konuk şef olarak konserler vermiştir. 1964’de yurda dönen Alnar, sanat yaşamını Ankara’da sürdürmüştür.

2.1. Yaylı Dörtlü (1933)

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

İlk seslendirilişi: Bilgi bulunamamıştır.

Kaydı: Bilgi bulunamamıştır.

3. FAİK CANSELEN (1911-)

İlk müzik eğitimini Musiki Muallim Mektebi’nde almış, 1938’de Ankara Konservatuarı Kompozisyon Bölümü’nde Ferid Alnar’ın öğrencisi olmuştur. 1947’de devlet bursuyla gönderildiği Paris Ulusal Konservatuarı’nı ve Cesar Franck Müzik Yüksek Okulu’nu bitirdikten sonra 1951’de yurda dönerek müzik ders kitapları yazmıştır. Askeri Mızık Okulu’nda armoni dersleri vermiş olan Canselen, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı’nın 2003 yılı “Onur Ödülü Altın Madalyası” ile onurlandırılmıştır.

3.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1939) *Hasan Toraganlı'nın bir teması üzerine*

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

4. ULVİ CEMAL ERKİN (1906-1972)

Müziğe özel ders alarak başlamış olan Erkin, orta ve lise eğitimini Galatasaray Lisesi'nde bitirdikten sonra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bursunu kazanarak, 1925'te Paris Konservatuarı'nda İsidor Philipp ve Camille Decreus ile piyano, Jean Gallon ile armoni, Noel Gallon ile kontrpuan, daha sonra Ecole Normale de Musique'de Nadia Boulanger ile kompozisyon çalışmıştır. 1930'da Musiki Muallim Mektebi'nde piyano ve armoni öğretmeni olarak atanan, 1936'da kurulan Ankara Devlet Konservatuarı'nın piyano bölümü başkanlığına getirilen Erkin, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde de 25 yıl süren öğretmenlik görevini üstlenmiştir.

4.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1935-1936)

Allegro ma non troppo

Allegro scherzando

Andante

Quasi improvvisazione

İlk seslendirilişi: Adolf Winkler, Enver Kapelman, İzzet Nezih Albayrak, David Zikrin, 1936, Ankara.

Kaydı: LP kaydı, Czechoslowenska Dörtlüsü, 1948, Prag.

CD kaydı, Anadolu Yaylı Çalgılar Dörtlüsü.

CD kaydı, Ankara Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1992, Macaristan.

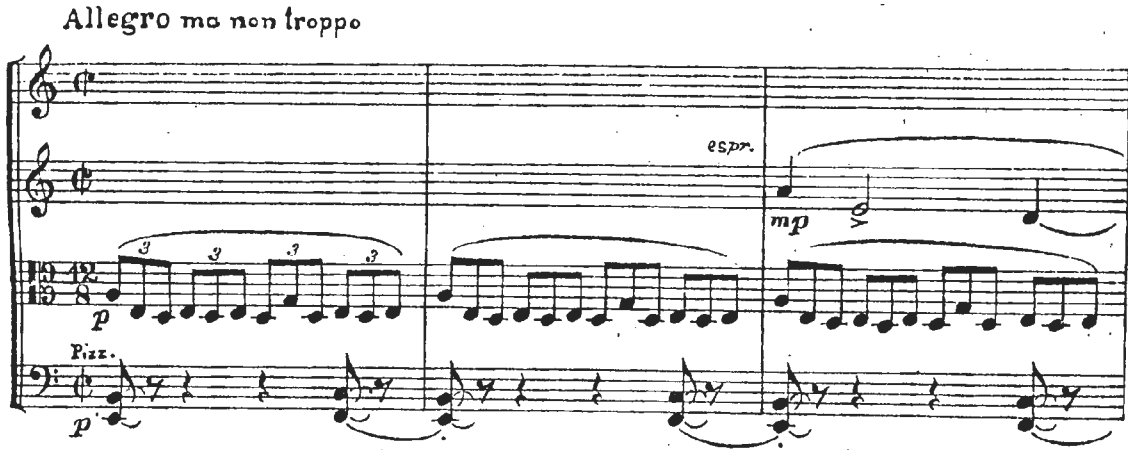
Béla Bartók etkilerinin görüldüğü, pentatonik bir dizi üzerine kurulmuş motiflerin yanı sıra lirik anlatımlara da yer verilen yapıtta, aksak tartımlara, makamsallığa ve Karadeniz'in canlı ezgilerine rastlanır.

4.1.1. Allegro ma non troppo

Yaklaşık 3 dakika.

Pentatonik yapıdaki 4/4lük sebare bölüm, gizemli bir atmosfer yaratır. Tema, viyolanın dinamik bağlı üçleme hareketleri ile viyolonselın *pizzicatosu* eşliğinde, ilk olarak ikinci kemanda duyulur. Gelişme kısmında tremolo tekniğiyle çalınan çıkıcı diziler, müziğin gerilimini artırırken, zaman zaman büyük *crescendoların* arkasından gelen *subito pp* nüansı bölümü sürprizli hale getirir. Temayı anımsatan parçacıkları, viyola ve ikinci kemanın 13

ölçülük *Lento*'da duyurmasından sonra, girişin yinelenmesi ile bölüm sonlanır (Şekil 15).

Şekil 15. U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro ma non troppo

4.1.2. Allegro scherzando

Yaklaşık 3 dakika.

5/8lik aksak tartımlı bölüm, Karadeniz horonunun canlılığını ve kıvraklığını, zarif bir şekilde sergileyen dinamik bir ezgiye sahiptir. Oyun havası ortamının yaratılmasındaki en büyük etken ölçü başlarında gelen aksanlardır. *Sostenuto* kısımda viyola ve viyoloncelin müzikal sohbetine, kemanların ara sıra yaptığı eşlikler renk katar. Giriş kısmın tekrarı, bölümü aynı dinamikle sonlandırır (Şekil 16).

Şekil 16. U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro scherzando

4.1.3. Andante

Yaklaşık 4 dakika.

Modal yapıdaki hüznü ve karanlık bölüm, tartım değişiklikleriyle şekil alır. Birinci kemanın liderliğindeki tema, sırayla diğer partilerin katılımıyla duyulur. Bölüm ortasında birinci

kemanın duygu yüklü taksimine, diğer çalgılar tremolo tekniğiyle eşlik ederler. Temanın ilk iki ölçüsünün, başta kinen tersine viyolonselden başlayarak yukarıya doğru son bir kez anımsatarak çalınışından sonra gelen *flageolette* bir akorla bölüm sonlanır (Şekil 17).

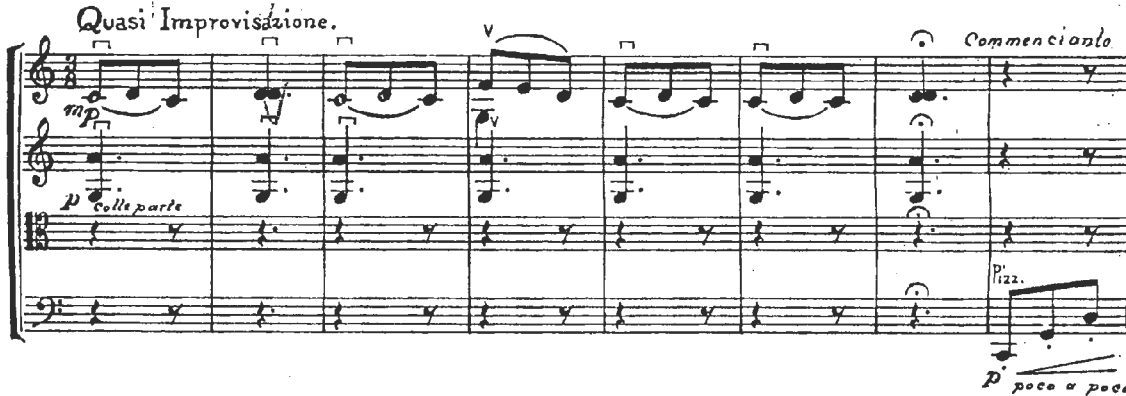

Şekil 17. U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Andante

4.1.4. Quasi improvisazione

Yaklaşık 3 dakika.

3/8lik, doğaçlama havasında başlayan bölüm, *pizzicato* ve *spiccato* tekniklerle renklendirilmiş bir oyun havasıdır. Bölüm ortasında birinci kemanın tek ses üzerine yaptığı sekizlik bağlantı kısmı, diğer çalgılara iki sekizlik notadan oluşan ritmik ezgiyi seslendirmeleri için olanak verir. Giriş kısmın yinelenmesiyle bölüm sona erer (Şekil 18).

Şekil 18. U.C. Erkin-Y.Ç. Dörtlüsü, Quasi improvisazione

5. KEMAL İLERİCİ (1910-1986)

1926'da Kastamonu Muallim Mektebi'ni bitirip altı yıl ilkokul öğretmenliği yapmıştır. Bu zaman içerisinde kendi çabalarıyla keman öğrenmiş olan İlerici, Mustafa Rahmi Otman'dan teori ve solfej dersleri almıştır. 1932'de İstanbul Belediye Konservatuarı'nda, 1938'de Ankara Devlet Konservatuarı'nda Ferid Alnar'dan, 1934-36 yılları arasında Adnan

Saygun'dan armoni dersleri almıştır. 1945 yılında kompozisyon bölümünden mezun olduktan sonra okulda bir yıl stajyer öğretmenlik yapmış, 1949'da Atatürk Lisesi'ne müzik öğretmeni olarak atanmıştır. 1953'de Fransa'ya gönderilen İlerici, geleneksel müziğimiz üzerine geliştirdiği İlerici Dizgesi veya Dörtlü Armoni olarak nitelendirilen sistemi “Türk Müziği ve Armonisi” adlı kitabında anlatmış ve bu sistemi yazdığı yapıtlarda kullanmıştır.

5.1. Yaylı Sazlar için Kuartet/Hüseyini (1943)

Allegro

Adagio

Allegro vivace

İlk seslendirilişi: Bilgi bulunamamıştır.

Kaydı: Bilgi bulunamamıştır.

Besteci, dörtlünün yapısını, Türk müziğinin makam sistemi üzerine yaptığı araştırmalar sonucu geliştirdiği dörtlü armoni kuramı ile oluşturmuştur. Bu sistemi geliştirirken, batı müziğindeki üçlü aralıkları yerine, Türk müziği makamlarına uygun olarak dörtlü ve beşli aralıkları temel almıştır.

5.1.1. Allegro

Yaklaşık 3 dakika.

Marcato tekniği ile çalınan 2/4lük bölüm, ikili aralıklardan oluşan dört ölçülük bir temanın çeşitlendirilmesinden oluşur. Bölüm genelinde yer alan süslemeli notalar ve süslemeyi andıran otuzikilik ritimler, Türk müziğini anımsatır bir ifade içindedir. Zaman zaman gelen kanon benzeri girişler ise müziğe farklılıklar getirir. Bölüm, onaltılıklardan oluşan ezginin son kez hatırlatılması amacıyla, bitirişteki iki ölçüde partiler tarafından tek tek duyurulması ile son bulur (Şekil 19).

Şekil 19. K. İlerici-Y.S. için Kuartet, Hüseyini, Allegro

5.1.2. Adagio

Yaklaşık 3 dakika.

2/4lük ve ritmik bakımdan sade olmayan bölüm, çarpmalı uzun bir sesin viyolonsel tarafından duyurulmasıyla başlar. Çarpmalı onaltılık ve otuzikiliklerden oluşturulan ritmik anlatımlara, senkop hissi uyandıran bağların eklenmesiyle birlikte ritmik şaşırtmacalar oluşur. Tema, bölüm içinde kullanılan bu küçük ritimler sayesinde ayrıntılı, gösterişli ve ısrarcı bir hale dönüşür ve sonuna doğru yavaşça sadeleşerek viyolonsel bölümünün özetini çıkaran bir deyişle sonlanır (Şekil 20).

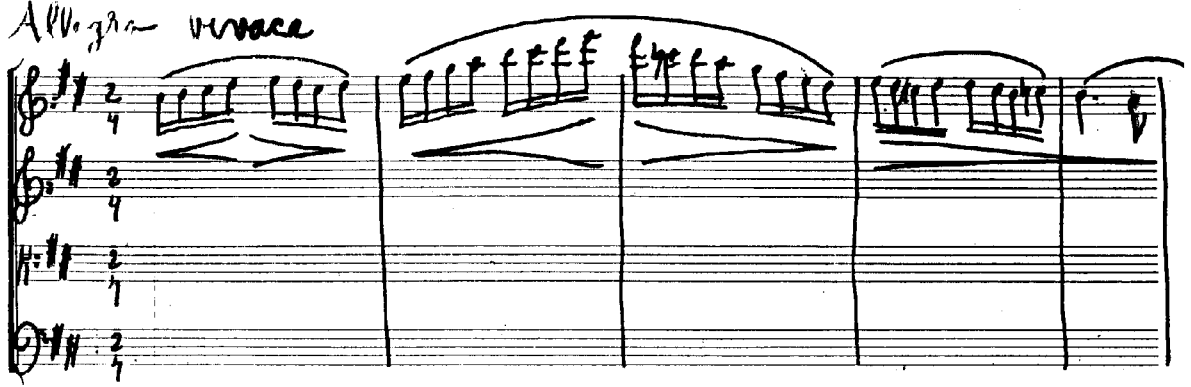
Şekil 20. K. İlerici-Y.S. için Kuartet, Hüseyini, Adagio

5.1.3. Allegro vivace

Yaklaşık 5 dakika.

2/4lük tartımlı, çıkıcı inici dizilerden oluşan, bol süslemeli, çarpmalı ve ritmik figürlerin ön planda olduğu bölüm, ilk olarak birinci kemanda duyulur. Üçleme onaltılıkların zaman zaman

ön planda olduğu bölümün ortasındaki *Andante*'de, alt partiden üst partiye doğru farklı zamanda yapılan girişler armonik bir zenginlik sağlar. Yeniden canlanan temponun ardından gelen sekizlik akorlar, bölümü sona ulaştırır (Şekil 21).

Şekil 21. K. İlerici-Y.S. için Kuartet, Hüseyini, Allegro vivace

5.2. Hüseyini Saz Semaisi ve İki Türkü “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için” (1951)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

6. NURİ SAMİ KORAL (1908-1996)

1928’de girdiği İstanbul Belediye Konservatuarı’nda Edgar Manas ile teori, Cemal Reşit Rey ile armoni, kontrpuan ve kompozisyon, Sezai Asal ile viyolonsel çalışmıştır. 1934’de mezuniyetinden sonra, yazdığı çok sayıda orkestra ve bando yapıtıyla ön plana çıkmıştır. 1937’de Bursa Belediyesi Müzikeyi’nin kuruluş aşamasında bulunmuş ve bu kurumun 3 yıl müdürlüğünü yapmış olan Koral, 1941’den itibaren Şişli Terakki Lisesi’nde uzun bir süre müzik öğretmenliği görevinde bulunmuştur. Yapıtlarında, halk müziği öğelerini yumuşak ve sade bir armoni anlayışıyla kullanmıştır.

6.1. Y. Kuartet No. 2 (1945)

Adagio

Allegro (attacca)

Andante

Allegro molto

İlk seslendirilişi: Bilgi bulunamamıştır.

Kaydı: Bilgi bulunamamıştır.

Batı armonileri eşliğindeki Türk ezgilerinin, sade bir dilde anlatıldığı dört bölümlü bir yapıttır.

6.1.1. Adagio

Yaklaşık 2 dakika.

Hüzünlü bir halk türküsünü andıran *Adagio*, 4/4'lük tartımlıdır. Giriş kısmı niteliğindeki bu kısa bölümün dördüncü, sekizinci ve dokuzuncu ölçülerinde yer alan puandorglu akorlar, müzikte duraksamaya neden olur. Birinci kemanın kısa süreli olarak ön plana çıkmasının ardından gelen uzun bir akorla, bölüm son bulur (Şekil 22).

Şekil 22. N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Adagio

6.1.2. Allegro

Yaklaşık 7 dakika.

Neşeli ve canlı bir ezgiye sahip *Allegro*da 5/8'lik ve 2/4'lük tartımlar dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Üçleme hareketler ile başlayan bölüm, viyolonsel'in *pizzicato* eşliğiyle viyolada duyulur ve bu motif viyola tarafından otuziki ölçü tekrarlanır. Bölüm sonuna kadar bu motif, karşımıza farklı şekillerde çıkarak çeşitlenir. Sonraki bölüme geçiş ise *attaca*dır (Şekil 23).

Şekil 23. N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Allegro

6.1.3. Andante

Yaklaşık 8 dakika.

10/8lik, 12/8lik ve 4/4lük tartımları içeren bölüme *attaca* geçişi, birinci kemanın uzayan sesi sağlar. Girişte viyola ve ikinci kemanın akorları, *sourdine*'in yarattığı puslu atmosferle birleşince, viyoloncelin dokunaklı solosunu çok daha etkili hale getirir. Orta kısımda tril ve *pizzicato*'nun bir araya getirilmesiyle, ezgisel zenginlik elde edilmiştir. Zaman zaman *unison* birlikteliklerin de yer aldığı bölümün bitirişinde ise, uzun seslere ağırlık verilmiş ve girişte olduğu gibi ezgi yine viyolonsele verilmiştir (Şekil 24).

Şekil 24. N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Andante

6.1.4. Allegro molto

Yaklaşık 8 dakika.

7/8lik bölümün sekizliklerden oluşan dinamik girişini, viyola yapar. Oyun havasını andıran bölüm, *pizzicato* akorlar ve *perpetuo* hissi veren müzik parçacıklarıyla, zengin ve enerjili bir bölüm olarak karşımıza çıkar. Bu enerji, bölümün sonuna doğru *presto*, *prestissimo* ve *vivo* hızlarına ulaşarak daha da güçlenir (Şekil 25).

Şekil 25. N.S. Koral-Y. Kuartet, No. 2, Allegro molto

7. CEMAL REŞİT REY (1904-1985)

Orta öğrenimi sırasında Paris'e yerleşmek zorunda kaldığı için başlamış olduğu piyano eğitimine Marguerite Long ile devam etmiştir. 1914-19 yılları arasında Cenevre Konservatuarı'nın virtüözler sınıfında okumaya hak kazanmış, arkasından İstanbul'a dönmüştür. 1920'de tekrar Paris'e giderek Marguerite Long ile piyano, Raoul Laparra ile kompozisyon, Henri Defosse ile partiyon okuma ve orkestra şefliği, Gabriel Faure ile müzik estetiği çalışmıştır. 1923'te İstanbul Belediye Konservatuarı'nın temeli olan Dârüelhân'da piyano ve kompozisyon öğretmenliğine getirilmiş, 1926 yılında konservatuvarda çoksesli bir koro kurmuştur. 1934 yılında Rey'le başlayan yaylı çalgılar orkestrası, İstanbul Şehir Orkestrası'nın temeli olmuş ve 1938'de Ankara Radyosu'nda görevlendirilmiştir. İstanbul Belediye Konservatuarı'nda öğretmenliğe devam ederken, 1945'te İstanbul Şehir Orkestrası'nın şefliği görevini almış ve bu toplulukla 1949'dan itibaren "Radyo Senfoni" başlığı altında konserler yapmış, İstanbul Filarmoni Derneği'nin kuruluşunda öncülük etmiştir. 1941-60 yılları arasında Avrupa'nın birçok sanat merkezinde konserler yönetmiştir.

7.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1935)

Allegro

Molto allegro

Adagio

Allegro

İlk seslendirilişi: Galimir Quartett, 1935, Viyana.

Kaydı: Bilgi bulunamamıştır.

Birbirinden farklı gibi görünen dört bölümlü yapıt, aslında birinci bölümdeki ana motifin

ritmik yapısının geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu motif işlenirken Türk halk müziği öğeleri, stilize bir yapıda müziğe yansıtılmıştır.

7.1.1. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

4/4'lük bölüm, viyolonsel dışındaki çalgıların, iki onaltılık ve bir sekizlikten oluşan motifi unison olarak seslendirmeleriyle başlar. Bu motifin ritmik yapısından dolayı dinamik bir başlangıcı olan *Allegro*, 72 ile 126 metronom arasında değişen tempo farklılıklarıyla renklendirilmiştir. Oldukça yoğun bir çalış ve anlatım içindeki bölümde; kromatik dizilerden oluşan ezgiler, zaman zaman çalgıcılar açısından izleme güçlüğü yaratabilir (Şekil 26).

Şekil 26. C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro

7.1.2. Molto allegro

Yaklaşık 2 dakika.

3/4'lük bölüm, 176 metronomla oldukça hızlıdır. Bölümün onaltılıklardan oluşan uzun dizileri partiler arasında aşağı ve yukarı giden dalgalar oluşturur. Partilerin birbirini izleyerek bağlantılı geçiş yapmaları ve parmak hızı gerektiren bu pasajlar teknik güçlük yaratabilir. Enerjinin ve parti yoğunluğunun sürekli olduğu bölümün ortalarında birinci keman-viyola ve ikinci keman-viyolonsel birliktelikleri unisondur (Şekil 27).

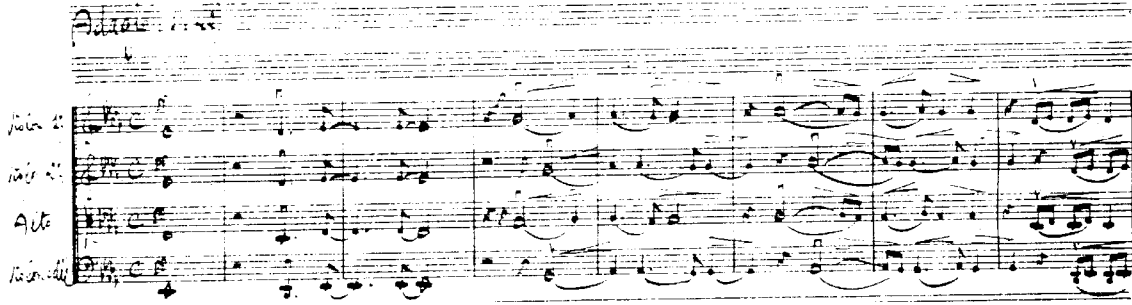

Şekil 27. C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Molto allegro

7.1.3. Adagio

Yaklaşık 4 dakika.

4/4lük bölüm, unison başlar ve bu düşünce ikili partiler şeklinde karşımıza sıkça çıkar. Girişteki içe kapanık müzik, *Listesso tempo*'da çok daha dışa dönük bir müziğe dönüşür. Bu ortamın yaratılmasında, tüm partilerin sol anahtarı kullanıyor olması, dolayısıyla çok tiz seslerin elde edilebilmesinin etkisi vardır. Giriş kısmının tekrarıyla bölüm sonlanır (Şekil 28).

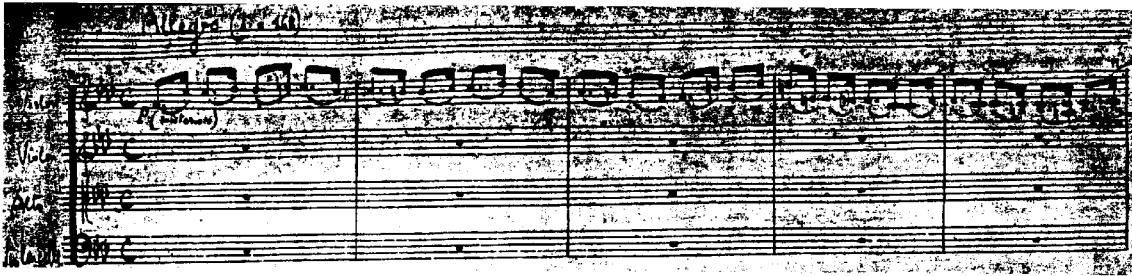

Şekil 28. C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Adagio

7.1.4. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

4/4lük bölüm bir *füg* çalışmasıdır. Noktalı sekizlik ve onaltılıktan oluşan keskin ve dinamik motif, uzunca bir süre ilk olarak birinci kemanda duyulur ve partiler bas partisine doğru sırayla başlarlar. Nispeten rahat olan *Piu lento*dan sonraki *füg*, viyolanın girişiyle sağlanır (Şekil 29).

Şekil 29. C.R. Rey-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro

8. AHMED ADNAN SAYGUN (1907-1991)

Eğitimine, 1918'de İttihat ve Terakki Okulu'nda İsmail Zühtü ile solfej çalışarak başlamış sonrasında İzmir'de Rossati'den ve 1922'de Macar Tefik Bey'den piyano dersleri almıştır. Fransızca kitaplardan kendi kendine kontrpuan çalışarak, 1928'de devlet bursu sınavını

kazanın Paris Schola Cantorum’da armoni, kontrpuan ve füğ dersleri almış, Vincent d’Indy’nin kompozisyon öğrencisi olmuştur. 1931’de Musiki Muallim Mektebi’nde teori ve kontrpuan, 1936’da İstanbul Belediye Konservatuarı’nda teori dersleri vermiş, 1934’de Riyaset-i Cümhur Filarmoni Orkestrasının şefliğini yapmıştır. 1936’da Türkiye’ye gelen Bela Bartok’un, Osmaniye yöresindeki halk müziği araştırmalarına katılmış, 1939 yılında Cumhuriyet Halk Partisi’nin müzik danışmanlığını ve halkevleri müfettişliğini yapmıştır. 1946’da Ankara Devlet Konservatuarı’na kompozisyon öğretmeni olarak atandığı yıllarda, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu üyeliğini, 1972-78 yılları arasında Türkiye Radyo Televizyon Yönetim Kurulu üyeliğini yapmıştır. Konservatuvar’da verdiği kompozisyon derslerinde özellikle “modal müzik” konusuna eğilmiş, 1991 yılına kadar ders verdiği Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı’nda etnomüzikoloji ve kompozisyon derslerine girmiştir.

8.1. Op. 27 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 1 (1947)

Largo-Allegro moderato

Adagio

Allegretto

Grave-Allegro

İlk seslendirilişi: Parenin Quartett, 1954, Paris.

Kaydı: CD kaydı, Anadolu Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1992.

CD kaydı, Danel Quatuor, 2006, Almanya.

Yapıt süresince karşımıza çıkan sol ve la notalarından oluşan motif yapı, Türk ezgileri ile harmanlanarak geliştirilmiştir. Ahmed Adnan Saygun, yaylı çalgılar için bestelediği bu ilk dördülünü, Amerikan Büyükelçisi Edwin C. Wilson’a adamıştır.

8.1.1. Largo, Allegro moderato

Yaklaşık 9 dakika.

4/4lük tartımla açılan bölüm; 3/4, 1/2, 8/8, 5/8, gibi farklı tartımlarla işlenir. İlahi havasındaki giriş kısmı, bütün partilerde unison olarak çalınır. Daha sonra onaltılıklardan oluşan *Allegro*, telaşlı ve heyecanlı bir his verir. Zaman zaman çalgılara solo olanağı sağlayan, ağırlaşan, lirikleşen ya da canlanan bölüm, her zaman ilginçliğini korur ³(Şekil 30).

³ İrkin Aktüze, **Müziği Okumak** (İkinci Basım. İstanbul: Pan Yayıncılık, 2004) c. 4, s. 1994.

Şekil 30. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No.1, Largo-Allegro moderato

8.1.2. Adagio

Yaklaşık 10 dakika.

18/4'lük mevlevi müziğini anımsatan bölümde, viyolonsel tarafından çalınan *pizzicato* sekizlikler, kudüm çalgısının tınısını andırır bir duyulumdur. Diğer partilerde ise tema, kanonik bir yaklaşım içinde, çok yoğun ve dengelidir. Saygun'un 1942 yılında yazdığı Yunus Emre Oratoryosu'ndan alıntıları çağrıştıran ilahi karakterdeki bölümde, viyolonsele eşiksiz ve uzun bir solo olanağı sağlanır (Şekil 31).

Şekil 31. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No.1, Adagio

8.1.3. Allegretto

Yaklaşık 4 dakika.

3/4'lük tartımlı *Minuetto-Scherzo* karakterindeki *Allegretto*, sevimli, ezgisel bir duyuluma sahip ve Türk müziğini, en açık yansıtan kısa soluklu bir bölümdür (Şekil 32).

Şekil 32. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 1, Allegretto

8.1.4. Grave-Allegro

Yaklaşık 8 dakika.

4/4lük başlayan bölümde, aksak yürüyüşlerin de yer aldığı farklı tartımlar bulunur. Karamsarlık içindeki *Grave* ile aksak tartımlı *Allegro assai* arasında, yedi ölçülük *Allegro* vardır. *Allegro assai*, yüksek çalış tekniğinin desteğiyle karamsarlığın dışa dönerek taşkın bir hale geldiği, enerjik bir final bölümüdür. *Füg* tekniğiyle gelişen kısım, sekizliklerden oluşan temayı viyolanın duyurmasıyla başlar. Farklı zamanlarda gelen yedileme ve sekizleme öneller, bölüme canlılık kazandırır. Bölüm, dinamik bir *coda* ile son bulur (Şekil 33).

Şekil 33. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 1, Grave-Allegro

8.2. Op. 35 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 2 (1957)

Cupo

Moderato

Animato

Grave-Animato

İlk seslendirilişi: Juilliard Quartett, 1958, Washington.

Kaydı: CD kaydı, Danel Quartuor, 2006, Almanya.

Ahmed Adnan Saygun, bu yapıtını Amerika'da Library of Congress vakfının siparişi üzerine bestelemiş ve 1958 yılında tamamlamıştır. Béla Bartók etkileri görülse de kendine özgü yazı dilini ortaya koymuştur. Makamsal öğelerin soyutlaştığı ve başkalaştığı bu yapıtta, modern müziğin gerektirdiği birçok öğeyi kullanmıştır.

8.2.1. Cupo

Yaklaşık 11 dakika.

3/4'lük bölüm, viyola solo ile açılır. Müzikalite ve teknik bakımdan, oldukça yoğun ve sürprizlidir. Tartım ve tempo değişikliklerinden dolayı, çalgıcıların birlikteliklerini sağlayabilmeleri için, birbirlerini çok dikkatle izlemeleri önemlidir. Karamsar ve huzursuz, hatta bazen hırçınlığa kadar giden duyguların hissedildiği bölümde, farklı ritmik hareketler müziği zenginleştirir (Şekil 34).

Op. 35

The image shows a musical score for the piece 'Cupo' from Op. 35. It consists of four staves. The first staff is for the Violin I part, starting with a 3/4 time signature and a tempo marking of 'Cupo (♩ = 48)'. It features a series of rests followed by a 3/4 measure, then a 4/4 measure, and finally a 3/4 measure. The second staff is for the Violin II part, also starting with a 3/4 time signature and a tempo marking of 'Cupo (♩ = 48)'. It features a series of rests followed by a 3/4 measure, then a 4/4 measure, and finally a 3/4 measure. The third staff is for the Viola part, starting with a 3/4 time signature and a tempo marking of 'Cupo (♩ = 48)'. It features a series of rests followed by a 3/4 measure, then a 4/4 measure, and finally a 3/4 measure. The fourth staff is for the Cello part, starting with a 3/4 time signature and a tempo marking of 'Cupo (♩ = 48)'. It features a series of rests followed by a 3/4 measure, then a 4/4 measure, and finally a 3/4 measure. The score includes various dynamic markings such as 'pp', 'poco', 'ppp', 'ff', and 'sub.'. It also includes tempo markings like 'accelerando', 'poco', 'espressivo', 'rubato', 'p poco accel e creso', and 'accel. poco'. The score is written in a modern style with many rests and complex rhythmic patterns.

Şekil 34. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Cupo

8.2.2. Moderato

Yaklaşık 9 dakika.

Çok hafif sesle başlayan 3/4lük bölüm, birinci kemanın virtüöz seviyesindeki solo girişine zemin hazırlayan, *col legno* sekizlikler ve *flageolette* akorla başlar. Birinci kemanın girişi, sol diyez notasının *pp*dan *fff*ye yükselmesiyle kendini gösterir. Sürprizli nüans anlayışı ve bir önceki bölümde olduğu gibi tempo değişiklikleri oldukça sık karşımıza çıkar. Eşlik partilerinde kullanılan *glissando*, *col legno* ve *flageolette* teknikleri ile çıkıcı kromatik gamlar, bölüme oldukça değişik renkler katar (Şekil 35).

Şekil 35. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Moderato

8.2.3. Animato

Yaklaşık 5 dakika.

Neredeyse her ölçüde tartım değişikliği gösteren bölüm, 7/8lik başlar. Uğultulu bir ortam yaratan viyolonsel ve ikinci kemanın onaltılık girişi, *pp* ama çok enerjiktir. Bu uğultulu giriş, yedinci ölçüde tüm çalgıların destek verdiği sekizlik *pizzicatolar* sayesinde, daha netleşir. *Animato*, yirmiyedinci ölçüde müziğin patlamasıyla birlikte gelişmeye başlar ve her partiye kendini gösterebilmesi için fırsatlar verir. İlk olarak birinci bölümde duyduğumuz iki onaltılık bir sekizlikten oluşan motif, bölüm içinde her zaman duyulur. Bölüm, *Tempo I*'in *pp* duyulmasıyla son bulur (Şekil 36).

Şekil 36. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Animato

8.2.4. Grave-Animato

Yaklaşık 7 dakika.

3/4'lük başlayan bölümde tartımlar, diğer bölümlerde olduğu gibi değişkendir. Bu özellik, birinci ile ikinci ölçünün farklılık göstermesinden de anlaşılır. Çalgılar, viyolonsel liderliğindeki *Grave*'ye partiyon sırası gözeterek girerler ve viyolanın do notası üzerinde yaptığı ritmik çeşitleme sonrasında, disonans bir akorla *Animato*'ya geçerler. Bu kısımda *spiccato* tekniği ile seslendirilen ve onaltılıklardan oluşan ritmik zenginlik, *Animato*'yu tam bir final bölümü yapar (Şekil 37).

Şekil 37. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Grave-Animato

8.3. Op. 43 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 3 (1966)

Grave

Lento

Agitato

İlk seslendirilişi: 1987, Moskova.

Kaydı: CD kaydı, Danel Quartuor, 2006, Almanya.

Bestecinin, ikinci dördülünden sonraki modern bestecilik yaklaşımı, bu dördülde de kendini gösterir. Birinci bölümün ilk iki ölçüsünün notalarından (do, re, sol, si) geliştirilen bu motif çalışması, Nilüfer Saygun'a adanmıştır.

8.3.1. Grave

Yaklaşık 16 dakika.

Yapıtın içinde eritilmiş olan dört notalık motif, ilk olarak bu bölümde duyulur. Oldukça uzun soluklu olmasına rağmen, çok zengin bir müzikal anlatıma sahiptir. Yorumcular açısından yüksek çalgı tekniğinin yanı sıra, uzunluğundan ötürü fiziki enerji de gerektirir. Ritmik zenginlik sağlayan aksak ve diğer tartımlar kullanılsa da, başlangıç ölçüsü 4/4'lüktür. Birbirinden farklı karakterlerin yansıtıldığı *Grave*; *Vivo* ve *Agitato* kısımların değişik sıralarda gelişleriyle şekillenir. Bölümde, çalgılar arasında ters yönde giden onaltılıklar, atlamalı onaltılık pasajlar, *glissando*, *pizzicato* ve *ponticello* tekniğiyle renklendirilmiş kısımların dışında, doğaçlama niteliğinde sololara da rastlanır. Bölüm, iki kez duyulan motifin iki notasının son olarak duyulmasıyla sonlanır (Şekil 38).

Şekil 38. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 3, Grave

8.3.2. Lento

Yaklaşık 7 dakika.

Bölüm, viyolanın ve hemen arkasından ikinci kemanın katılımıyla oluşan uzun bir solo ile açılır. Tartım değişiklikleriyle gelişen bölüm, 4/4lük açıldıktan sonra çalgılardaki aksanlı solo girişler ve aynı ses üzerinde yinelenen farklı ritimler sayesinde gerilimli, hırçın ve isyankâr bir ruh haline bürünür. Karmaşık bir müzik sergileyen bölümde, *ponticello* tekniğiyle elde edilen ses tınısı belirsiz bir ortam sağlar. Bölüm, viyolanın son sözü söylemiş gibi çıkışının arkasından, aralıklı zamanlardaki onaltılıkların, uzaklaşan ayak seslerini anımsatırcasına viyolonsel tarafından duyurulmasıyla sonlanır (Şekil 39).

Şekil 39. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 3, Lento

8.3.3. Agitato

Yaklaşık 7 dakika.

Bölüm, dinamik bir yaklaşımla *ppp* ses seviyesi içinde unison giden kromatik üçlemelerle başlar. Zaman zaman dinginleşen müzik, baştaki üçlemelerin devreye girmesiyle bir devingenlik kazanır. *Poco meno mosso*'da birinci kemanın jazz ezgisini andıran solosuna diğer çalgılar, *col legno* tekniğindeki sekizliklerle ritmik bir eşlik oluştururlar ve sonrasında diğer çalgılarda, kısa süreli olarak bu soloyu duyururlar. Noktalı sekizliklerin etkin olduğu bölümü, sürprizli hale getiren tempo ve ani nüans değişiklikleri, aynı düşünce içinde sonlandırır (Şekil 40).

Şekil 40. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, Agitato

8.4. Op. 77 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 4 (1990)

Lento-Allegro

Animato

İlk seslendirilişi: Danel Quartuor, 2006, Almanya.

Kaydı: CD kaydı, Danel Quartuor, 2006, Almanya.

Saygun'un yaylı dörtlü türünde yazdığı son ve yarım kalmış bir yapıtıdır. Bestecilik açısından dönüm noktası denilen ikinci dördülündeki modern müzik anlayışını, bu dördülünde de sürdürmüştür.

8.4.1. Lento-Allegro

Yaklaşık 8 dakika.

Bölüm, sakın bir ortamda tek başına ikinci kemanın öncülüğünde duyulur. Diğer çalgılar önce eşlik durumundayken, viyola ve birinci kemanın da aynı söyleme katılımlarıyla paylaşım başlar. 15. ölçüde gelen *Allegro*, yine ikinci kemanın önderliğindeki ritmik hareketlerle sunulur. 3/4lük, 4/4lük gibi tartım değişiklikleri ile süregelen bölümde, uzun sololara yer verilmemiş, çalgılar eşit bir paylaşım içinde kullanılmışlardır. Onaltılıkların ağırlıklı yer aldığı bölümde, senkop hissi veren bağlar ritmik bir zenginlik sağlar (Şekil 41).

Şekil 41. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 4, Lento

8.4.2. Animato

Yaklaşık 5 dakika.

2/4lük, 3/4lük, 4/4lük tartımlı bölümde onaltılık kromatik dizileri ön planda görürüz. Entonasyon, ritim ve atlamalı çalma tekniği açısından güçlük oluşturacak pasajları bulunur. *Sul ponticello*, *col legno* gibi yay kullanımları, bölüme değişik ses tınısı olanakları sağlar (Şekil 42).

Şekil 42. A.A. Saygun-Y.Ç. Kuarteti, No. 4, Animato

9. EKREM ZEKİ ÜN (1910-1987)

İlk keman derslerini babasından almıştır. İstanbul'daki Fransız okullarında eğitimini tamamladıktan sonra 1924 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın bursuyla Paris Ecole Normale de Musique'e gönderilmiştir. Altı yıllık eğitimi sırasında Line Tallies, Marcel Chailley ve Jacques Thibaud ile keman, M. Laurant ve Alexandre Cellier ile armoni, Georges Dandelot ile kompozisyon çalışmıştır. 1930 yılında yurda döndükten sonra Musiki Muallim Mektebi'ne keman öğretmenini olarak girmiş, Riyaset-i Cumhur Orkestrası'nda keman üyeliği yapmıştır. 1934'te İstanbul'a yerleşerek Eğitim Enstitüsü'nde ders vermiş, 1945 yılında İstanbul Belediye Konservatuarı'nda keman ve viyola öğretmenliği yapmaya başladığı yıllarda öğrenci orkestrasını kurarak, İstanbul'daki kültür merkezlerinde ve liselerde konser vermiştir. Besteler yapmaya Fransa'daki öğrenimi sırasında başlamış ve burada ilgi duyduğu Henri

Bergson'un felsefesinden faydalanmıştır. 1950'li yıllara kadar makamsal müzik öğelerini kullanmış, 1955'ten sonra da tasavvuf felsefesine ilgi duymuştur. Her türde ve formda yapıtlar yazan Ün, orkestra yapıtları, konçertolar, oda müziği ve koro yapıtları, şan ve piyano için, piyano ve diğer çalgılar için solo yapıtlar bestelemiştir.

9.1. Birinci Yaylı Dördül (1935)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

9.2. İkinci Yaylı Kuartet (1937)

Birinci bölüm

Ağır ve Derûnî (Lento)

Coşkun (Con fuoco)

İlk seslendirilişi: Bilgi bulunamamıştır.

Kaydı: Bilgi bulunamamıştır.

Türk müziği makamları ile batı müziği formlarının bir araya getirildiği üç bölümlü bir yapıttır.

9.2.1. Birinci Bölüm

Yaklaşık 6 dakika.

Bölüm, makamsal bir diziden oluşan cümlelerin, ikinci keman ve viyolonsel tarafından unison olarak duyurulmasıyla açılır. Tempo ve tartım değişiklikleriyle işlenmiş bölümde, komayı ifade eden arıza sistemi oldukça yoğun kullanılmıştır. Eşlik konumundaki partiler, zaman zaman ortaya çıkan senkoplarla ritmik bir hareketlilik sağlarlar. Sakin bir nüans içinde biten bölüm, viyola ve viyolonsel birlikteliğiyle son bulur (Şekil 43).

Şekil 43. E.Z. Ün-İkinci Y. Kuartet, Birinci bölüm

9.2.2. Ağır ve Derûnî (Lento)

Yaklaşık 3 dakika.

Ritmik hareketlerle canlılık kazanan ağır bölüm, birinci kemanı ön plana çıkarırken zaman zaman eşlik partileri tarafından desteklenir. Yanık bir halk türküsünü anımsatan ezgi, küçülen ritmik hareketlilikle birlikte çarpma notaları da beraberinde getirir ve bunun sonucunda da Türk müziği işlemleri daha belirgin ortaya çıkmış olur (Şekil 44).

Şekil 44. E.Z. Ün-İkinci Y. Kuartet, Ağır ve Derûnî (Lento)

9.2.3. Coşkun (Con fuoco)

Yaklaşık 6 dakika.

Üçlemelerden oluşan canlı ve ritmik bir viyolonsel soloyla açılış yapan bölüm, diğer partilerin aynı ritmik yapı içindeki katılımlarıyla gelişir. Belli bir tartım düzeninin görülmediği bölümde, aksak ve düz ritimler bir araya getirilmiştir. Çift ses, *pizzicato* ve atlamalı gelen pasajlar sayesinde diğer bölümlere oranla çalgı tekniği açısından daha üst seviyeye ulaşmıştır (Şekil 45).

Şekil 45. E.Z. Ün-İkinci Y. Kuartet, Coşkun (Con fuoco)

9.3. Oynak Hava “Dört Yaylı Çalgı” (1964)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

9.4. Balkan Havaları “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü” (1964)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

9.5. Türk Kuarteti (1971) Yurdumun Saz şairine

Türkü söyler gibi

Ağır (Lento)

Yürük Usul (anime)

İlk seslendirilişi: Bilgi bulunamamıştır.

Kaydı: Bilgi bulunamamıştır.

Türk müziği sistemi içerisindeki makamsal müzik ve Anadolu türkülerinden oluşturulmuş bir dördüldür. Çargâh, Rast, Uşşak, Hüseyini, Hicaz, Sabâ gibi makamlara yer verilmiştir.

9.5.1. Türkü söyler gibi

Yaklaşık 5 dakika.

Tartım değişiklikleriyle şekil alan 2/2'lik bölüm, on ölçümlük birinci keman solo ile başlar ve diğer partilerin de katılımıyla gelişir. Çalgıcı, bölümün ve yapıtın tamamında, Türk müziği sistemi içerisinde komayı ifade eden özel inceltme ve pesleştirme işaretleri ile yönlendirilir. Batı müziğindeki bemol ve diyez benzeri bu işaretlerin, kaç komayı içerdiği dördünlük ilk sayfasında açıklanır. Batı müziği eğitimi almış müzisyenlerin, bu sistemi bilmeden yorumlamaları oldukça güç olabilir (Şekil 46).

Şekil 46. E.Z. Ün-Türk Kuarteti, Türkü söyler gibi

9.5.2. Ağır (Lent)

Yaklaşık 2 dakika.

Rast makamıyla işlenmiş 2/4'lük bölüm, ikinci kemanın temayı duyurması ile başlar. Türk müziği motiflerini barındıran ezginin içerisinde, ardı ardına gelen çarpmalar ön plandadır. Birinci ve üçüncü bölümü bağlayıcı nitelikte olan bu kısa bölüm, ikinci keman ile son bulur (Şekil 47).

Şekil 47. E.Z. Ün-Türk Kuarteti, Ağır

9.5.3. Yürük Usul (Anime)

Yaklaşık 7 dakika.

Oldukça hızlı ve yavaş iki kısımdan oluşur. Hızlı olan kısım 5/8lik aksak tartımlı, yavaş kısım ise 3/4lük tartımlıdır ve kısa süreli duyulur. Kıvrak bir oyun havasındaki bölüm, koma sistemi ile batı müziği sistemi içindeki bemol ve diyez bir arada kullanılmasından dolayı karmaşıktır. Koma sistemine göre çalmanın dışında çift sesler, *sinistra pizzicatolar* yapıta teknik zenginlik katarken eşlik partilerinde yoğunluk göze çarpar (Şekil 48).

Şekil 48. E.Z. Ün-Türk Kuarteti, Yürük Usul

9.6. Gece Türküsü “Yaylı Çalgılar” (1977)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ KUŞAK BESTECİLERİMİZ

1. TURGUT ALDEMİR (1943-)

Gazi Eğitim Üniversitesi Müzik Bölümünü 1964'te bitirdikten sonra 1967'de devlet bursuyla Almanya'ya gönderilen Aldemir, Münih Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda kompozisyon bölümünde okumuştur. 1972'de Gazi Eğitim Üniversitesi Müzik Bölümünde piyano ve armoni öğretmenliği yapmış, 1986'da aynı kurumda doktora çalışmasını tamamladıktan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Müzikbilim Bölümüne başkan olarak atanmış ve 1995'da profesör olmuştur. Bestelerinde çağdaş müzik tekniklerini tercih eden Aldemir, halen Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü Öğretim Üyeliği görevini yürütmektedir.

1.1. Yaylı Dördül No. 1 (1994)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

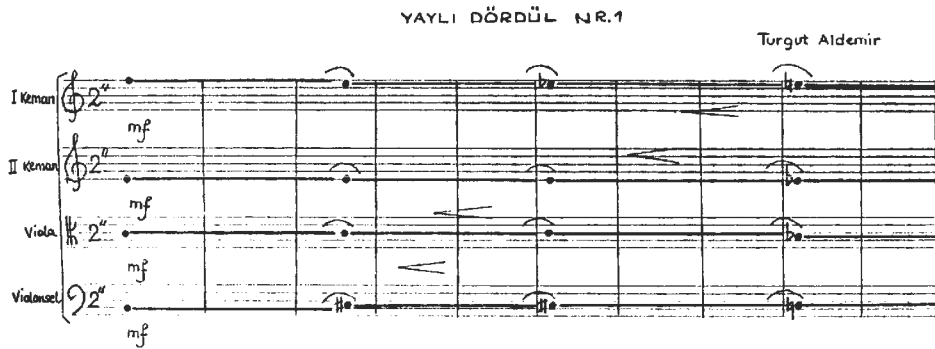
Kaydı: Yapılmamıştır.

Yirminci Yüzyıl modern tekniklerinin uygulamaya konulduğu tek bölümlü bir yapıttır.

1.1.1. Yaylı Dördül No. 1

Yaklaşık 15 dakika.

Grafik notasyon gereçleri oldukça sık görülür. Yapıtın yorumlanmasında önemli olan süreç, zaman zaman partisyonda belirtilmiştir. Bu notasyon biçimi, yorumcuların besteleme sürecine direkt olarak katılımlarını sağlar ve farklı yorumların ortaya çıkmasında bire bir etkili olur. Kromatik ve iki oktavı bulan atlamalı aralıklara yer verilmesinin dışında, *glissando* eserin en önemli ve sık görülen bir efektidir (Şekil 49).

Şekil 49. T. Aldemir-Y. Dördül, No. 1

2. BÜLENT AREL (1918-1991)

1940'da Ankara Devlet Konservatuvarı'na girerek Ferhunde Erkin ile piyano, Necil Kazım Akses ile kompozisyon çalışmıştır. 1947'de mezuniyetinin ardından Türkiye'nin ilk bale okulu olan Yeşilköy Pansiyonlu Bale Okulu'nda müzik öğretmeni ve bale piyanisti olarak görev almıştır. 1952'de Ankara Devlet Konservatuvarı ve Gazi Terbiye Müzik Bölümü'nde ders vermiş, 1957'de Ankara Radyosu Müzik Yayın Şefliğine getirilmiştir. 1959 yılında Rockefeller Vakfı Bursu'nu kazanarak New York'taki Columbia-Princeton Elektronik Müzik Merkezi'nde, elektro-akustik üzerine çalışmış ve Yale Üniversitesi'nin elektronik müzik stüdyosunu kurmuştur. 1962 yılında Ankara Radyosu İkinci Programı'nın yöneticiliğini üstlenen ve Ankara Radyosu "Madrigal Korosu"nu kuran Arel, yaşamını 1965'teki davet üzerine Yale Üniversitesi'nde Öğretim üyesi olarak sürdürmüştür.

2.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1946)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

3. GÜRER AYKAL (1942-)

1953'te Ankara Devlet Konservatuvarı keman bölümüne giren Aykal, okulu Necdet Remzi Atak'ın öğrencisi olarak bitirdikten sonra Kompozisyon bölümünde Adnan Saygun'un öğrencisi olmuştur. Şeflik eğitimini, Londra'da Guildhall School of Music ve Kraliyet Akademisi'nde, İtalya'da Chigiana ve Roma'daki Santa Cecilia'da tamamlamıştır. 1973 yılında yurda dönen Aykal, Londra Filarmoni, Moskova Devlet Senfoni, Dublin Radyo Senfoni, Bergen Senfoni, Helsinki Senfoni, Kurku Senfoni, Palermo Senfoni, New York Festival, Singapur Senfoni, Prag Senfoni, Sofya Senfoni, Bratislava Senfoni gibi orkestraları konuk şef olarak yönetmiştir. 1988-1999 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şefliğini, 1991-2003 yılları arasında El Paso Teksas Senfoni Orkestrası'nın daimi şefliğini ve Genel Müzik Direktörlüğü'nü yapmıştır. Eğitimci olarak Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı Başkanlığının yanı sıra (2006), Indian Üniversitesi (Bloomington), Teksas Tech ve UTEP Üniversitesi'nde ileri orkestra şefliği dersi vermektedir. Halen 1999 yılında kurduğu Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası'nın Daimi Şefliği ve Genel Müzik Direktörlüğü görevini sürdüren Aykal, Bilkent Üniversitesi orkestra şefliği derslerini yürütmektedir.

3.1. Yaylı Dördül (1967)

Larghetto

İlk seslendirilişi: Borusan Dörtlüsü, 2007, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dörtlü, dil olarak modern bir armoni anlayışı içerisindedir ve yerellikten özellikle kaçınılmıştır. Kompozisyon olarak bir motif çalışması olmasının yanı sıra çoğu yerde kontrpuan yazısı görülür. Bu da esere, yoğun ve karmaşık bir duyulum sağlar.

3.1.1. Larghetto

Yaklaşık 15 dakika.

Aksak tartımlı ölçüleri, iki veya dört ölçümlük kümecikler şeklinde karşımıza çıkaran dördülün, genel tartımı 4/4'lüktür. Yapıt süresince viyola partisine verilen önem, giriş ve orta kısımdaki uzun sololardan anlaşılır. Entonasyon bakımından çok titiz bir çalışma gerektirirken, ani tartım ve tempo farklılıkları yorumcular açısından beraberlik problemi yaratabilir (Şekil 50).

Yaylı Dördül Gürer Aykal
1967

Larghetto (♩ = 88)

Şekil 50. G. Aykal-Y. Dördül, Larghetto

4. İLHAN BARAN (1934-)

Ankara Devlet Konservatuvarı Kontrabas bölümünde bir yıl okuduktan sonra kompozisyon bölümünde devam eden Baran, Ahmed Adnan Saygun'un öğrencisi olmuştur. Eğitimi süresince Selçuk Gündemir (Piyano), Ruşen Ferit Kam (Divan Müziği), Muzaffer Sarısözen (Türk Halk Müziği) ve Kemal İlerici (Türk Müziği Armonisi) ile çalışmıştır. 1962 yılında devlet bursu ile Paris'e gönderilerek Ecole Normale de Musique'te Henri Dutilleux ve Maurice Ohana ile çalışmıştır. 1964'te lisans diplomasını almasının ardından 1965'te Ankara

Devlet Konservatuvarı'nda başladığı öğretim üyeliği görevini, 90'ların sonuna doğru, halen ders vermekte olduğu Bilkent Üniversitesi Müzik Fakültesi'nde sürdürmüştür.

4.1. Yaylı Dördülü İçin Üç Parça (1964)

Aksak

Yürük

Horon

İlk seslendirilişi: Thorn String Quartet, 2002, Burdick.

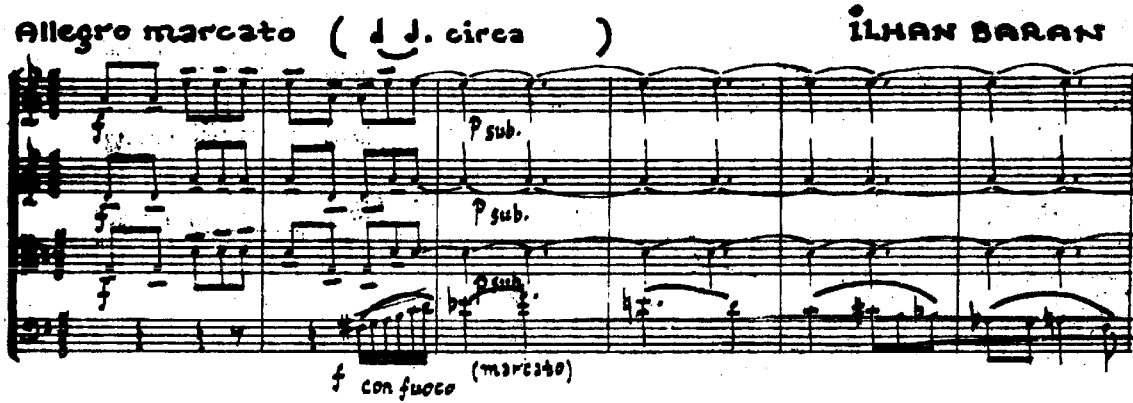
Kaydı: CD kaydı, Thorn String Quartet, 2002, Burdick.

Besteci, eserinde Türk Halk müziği ile Divan Müziğinin ruh ve öğelerini, Batı müziği armonileri ile birleştirerek özgün bir sonuca ulaşmıştır.

4.1.1. Aksak

Yaklaşık 8 dakika.

Aksak ölçüler içeren bölüm 3 kısımdan oluşur: *Allegro marcato*, *Presto misterioso*, *Tempo I*. 5/8lik tartımdaki ilk ve son kısım güçlü ve *marcato* bir duyuluma sahipken, 6/8lik orta kısım ise zıtlık yaratarak daha hafif ve yatay bir çizgidedir (Şekil 51).

Şekil 51. İ. Baran-Y. Dördülü için Üç Parça, Aksak

4.1.2. Yürük

Yaklaşık 8 dakika.

4/4lük tartımla başlayan duygu yüklü bölüm, 5/4, 6/4, 7/4 gibi tartımları karşımıza çıkarır. Nüans olarak *pp*'dan *ff* ve *fff*'ye ani yükseliş, alçalışlarla renklendirilen *Espressivo* başlıklı bölüm, *marcato*, *marcatissimo*, *strepitoso* ve *barbaro* gibi terimlerle duygusal yoğunluk anlamında güç kazanmıştır (Şekil 52).

Şekil 52. İ. Baran-Y. Dördülü için Üç Parça, Yürük

4.1.3. Horon

Yaklaşık 8 dakika.

Bölüm başlığının doğal yapısı olarak aksak ritimlerle bezenmiş bu neşeli bölüm, 7/16lık başlar ve dönüşümlü olarak 8/16lık devam eder. Keskin ve dinamik bir ayak ritmine sahip Horon'u, ilk olarak güçlü ve kalın sesiyle viyolonsel duyurur. Partiler zaman zaman aynı yönde, zaman zaman ters yönde giden kromatik dizilerle kendini gösterirken *ponticello* ve *col legno* teknikleriyle değişik ses renkleri elde edilir. Partiler arasında eşitlik sağlanmış olan bölüm, *pizzicato* ve *col legno* tınılarıyla son bulur (Şekil 53).

Şekil 53. İ. Baran-Y. Dördülü için Üç Parça, Horon

5. ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT (1923-)

Hukukçu olan, yargıçlıktan emekliye ayrılan besteci ve müzik eğitmeni Fırat, şiir, öykü, deneme ve incelemeler yazmış, bunların yanı sıra “ressam” kimliğiyle sergiler açmış çok yönlü bir sanatçıdır. 1943 yılında Karl Berger’den armoni dersleri almış, bir süre besteci arkadaşı İlhan Usmanbaş’tan çağdaş müzik stilleri konusunda yararlanmıştır. Bunların dışında müziği kendi kendine öğrenmiştir. Bestelerinin bazıları yerli ve yabancı müzik toplulukları

tarafından seslendirilmiş, müzik ve sanatla ilgili yazıları, şiirleri ve eleştirileri çeşitli dergilerde yayınlanmıştır. Sanat ve müzik konularındaki birikimini genç kuşaklara aktarmak amacıyla 1980'den başlayarak toplu dersler vermeye başlamış, 1993-95 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuarı'nda müzik tarihi dersleri vermiştir. Fırat'ın Op. 24, 35, 37, 39, 46 ve 49 sayılı olan yapıtları, New York'ta Seesaw Music Corporation tarafından yayımlanmıştır.

5.1. Dördül No. 1 Klasik Op. 1 Fa (1945-1951)

Allegretto

Adagio molto

Presto

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

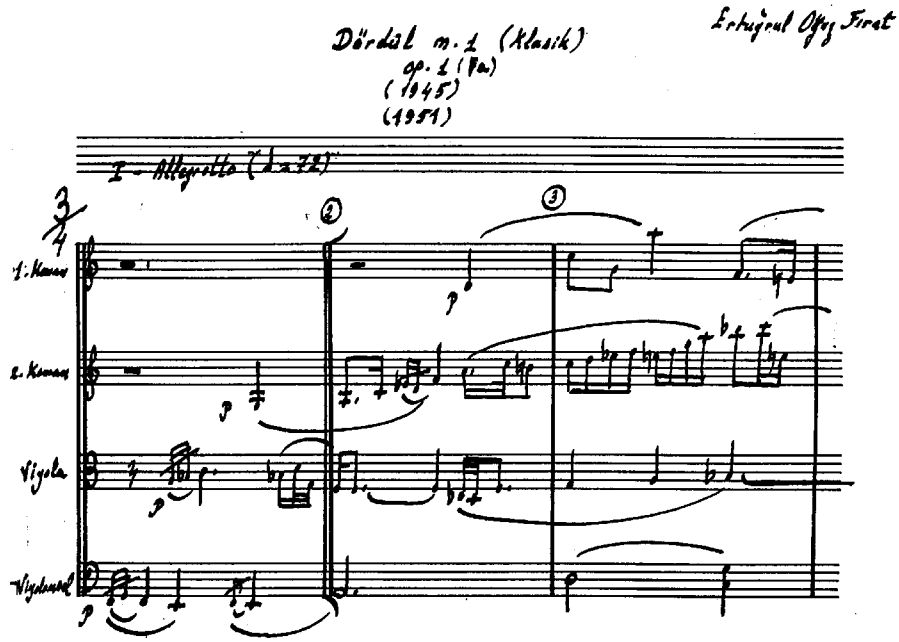
Kaydı: Yapılmamıştır.

Bestecinin bütün yaylı dördül yapıtlarında, yerel melodiler sindirilmiş bir şekilde duyulurken modern müziğin her türlü yeniliği yakından takip edilmiştir. Béla Bartók etkisinin hissedildiği dörtlülerde, genelde tonaliteden uzak bir yazı vardır.

5.1.1. Allegretto

Yaklaşık 6 dakika.

3/4lük bölüm, çift sesler ve atlamalı pasajların yoğunluğu nedeniyle çalgıcı açısından çok iyi sağ ve sol el hâkimiyeti gerektirir. Besteci, teknik zorlukları göz önünde bulundurarak yazmış olduğu bazı çift sesli akorların üst veya altta olanının, çalınmayabileceğini ifade etmiştir. Bunu sonucunda çalgıcı, teknik açıdan zorlanırken bir yandan da kolaylıklarla rahatlatılmış olmuştur (Şekil 54).

Şekil 54. E.O. Fırat-Dördöl, No. 1, Op. 1, Fa, Allegretto

5.1.2. Adagio molto

Yaklaşık 7 dakika.

10/8'lik ağır bölüm, aralarda uzun soluklu bir şekilde kendini gösteren ve tempo açısından iki kat hızlı olan *Moderato* ile renklendirilmiştir. Başlangıç *sourdine*'li bir ortamda viyoladaki uzun bir ses ile başlar ve diğer çalgıların katılımıyla sürer. *Moderato* kısımlar, zaman zaman virtüöz pasajlara sahne olurken *glissando*, *tril*, *tremolo*, *ponticello* gibi ses tınılarıyla süslenmiştir. Makamsal yapı içinde yer alan koma sistemini çağrıştıran biçimde, bazı diyez ve bemollerin üzerinde koma sayısı belirten besteci, sadece 20. yüzyıl müzik kalıplarıyla sınırlı kalmadığını gösterir (Şekil 55).

Şekil 55. E.O. Fırat-Dördöl, No. 1, Op. 1, Fa, Adagio molto

5.1.3. Presto

Yaklaşık 7 dakika.

150 metronom hızıyla tam bir *presto* olan bölüm, yanaşık seslerden oluşan bir ezginin, 5/4lük giriş kısmında çalınmasıyla başlar. Arkasından gelen 3/4lükte ise müzik, atlamalı ses aralıkları, çift sesler, bağlı-noktalı yay şekilleri, *glissando* ve kromatik dizilerin kullanımıyla daha çarpıcı bir etkiye sahiptir (Şekil 56).

Şekil 56. E.O. Fırat-Dördül, No. 1, Op. 1, Fa, Presto

5.2. Dördül No. 2 Op. 9 Kepenek Dansları (1948-1957)

Lento

Allegretto

Largo

Allegro energico

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dört bölümden oluşan yapıtın bölümleri, *attacca* olarak birbirine bağlanır ve besteci tarafından İgor Stravinsky' e adanmıştır.

5.2.1. Lento

Yaklaşık 2 dakika.

Dört sesli *pizzicato* akorlardan oluşan giriş, viyolonselin öncülüğündedir. Besteci, geleneksel ölçü çizgisi kavramının dışına çıkarak viyolonseli 7/8lik, diğer partileri ise 8/8lik tartım içinde

şekillendirmiştir. Diğer partilerde de yapılan bu uygulama ile, cümlelerin daha rahat anlaşılması amaçlanmıştır. Ritimlerin karmaşıklığı ile entonasyon problemi yaratabilecek olan *disonans* sesler birleşince, çalgıcı açısından deşifre güçlüğü oluşturabilir (Şekil 57).

Ertuğrul Öğüz Fırat (1)

Dördül m. 2

Op. 9 (Kepenek Dansları) (Kepenek Kırınları)

(1948-1957) (İ. Stravinsky'nin *Quatuor à cordes*)

I- *Lento* (♩ = 58) (♩♩ = 116)

Şekil 57. E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Kepenek Dansları, Lento

5.2.2. Allegretto

Yaklaşık 4 dakika.

Çok hızlı ve enerjik *pizzicatolardan* oluşan eşliğin üzerine, birinci kemanın ezgiyi duyurması ile başlayan bölüm, 3/8liktir. Ritmik zenginliğin içinde eritilmiş akorlar, kromatik diziler, çift sesler, *glissando*, *pizzicato* ve onaltılık dizilerin bir araya getirildiği renkli bir bölümdür. Bölüm, çalgıların birer birer eksilerek, sadece viyolanın son notaya ulaşması ile sonlanır (Şekil 58).

Şekil 58. E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Kepenek Dansları, Allegretto

5.2.3. Largo

Yaklaşık 9 dakika.

8/8lik, 12/8lik, 3/8lik, 4/8lik gibi tartımlarla gelişen bölüm, müzikal açıdan oldukça karmaşık ve kalabalıktır. Aynı anda gelen kromatikler ve çift sesler, müziği gerginleştirirken uzun mesafeli *glissandolar* ön plandadır. Ezgisel yaklaşımdan daha çok efektlere dayalı olan bölümde, *pizzicato* ile yapılan *glissandolar* farklı bir tınının oluşmasını sağlar (Şekil 59).

Şekil 59. E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Largo

5.2.4. Allegro energico

Yaklaşık 13 dakika.

4/4'lük ve 3/4'lük tartımın hâkim olduğu bölüm, uzun seslerin arkasından birinci kemanın ritmik hareketleriyle canlılık kazanır ve çalgıların teknikleri, acelite ve özellikle de entonasyon bakımından güçleşir. Besteci, bazı kısımlarda cümlelerin daha rahat anlaşılması için, partileri aynı zaman diliminde fakat farklı tartımlar içinde şekillendirmiştir (Şekil 60).

Şekil 60. E.O. Fırat-Dördül, No. 2, Op. 9, Allegro energico

5.3. Dördül No. 3 Op. 10 (1954-1957)

Kutsal Oyun (Allegretto)

Gecenin Büyüsü - Ninni (Largo)

Güneşe Tapanın Oyunu (Moderato)

Möhübabagıl Alev ve Yelden Yaratıklar (Andante)

Vahşi Oyun (Allegro vivace)

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yapıt, Béla Bartók'a adanmıştır. Bölüm başlarında verilen metronom hızları, belli aralıklar içerisinde. Böylece yorumcu, hız konusunda özgür bırakılmış olur.

5.3.1. Kutsal Oyun (Allegretto)

Yaklaşık 3 dakika.

Viyolonselın önderlik ettiği bölüm, *pizzicato* çarpmaların arkasından gelen onaltılık hareketler sayesinde dalgalanma hissi uyandırarak açılır. Dördüncü ölçüden itibaren tüm çalgıların katıldığı bölüm, temelde 3/4'lüktür. Kromatik diziler ve pasajlar ön plandadır. Ritmik açıdan karışıklık yaratacak bir tutum sergilemezken, *glissando* ve *tril* gibi teknik kullanımlara az yer verilir (Şekil 61).

Ertuğrul Oğuz Fırat
Dördül no 3 (Bu bölümle)
Op. 10 (5 Mouvements)
(1954-1957) (B. Bartók'un *Arcaica* adını)
(Homage to B. Bartók)

I - Kutsal Oyun (Allegretto)
(♩ = 18) (♩ = 60)

Şekil 61. E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Kutsal Oyun (Allegretto)

5.3.2. Gecenin Büyüsü-Ninni (Largo)

Yaklaşık 4 dakika.

Bölümün gizemli söylemine yardımcı olan *sourdine*, bölüm süresince kullanılır. 6/8'lik ağır bölüm, uzun seslerden oluşan eşliğin üzerine birinci kemanın ninni'yi anımsatan cümlesi ile şekil alır. Baştaki sakin müzik, ortalandan sona doğru hem ritmik açıdan hem de ses aralıklarının tizleşmesi nedeniyle, biraz gerilir ve yoğunlaşır. Bu yoğunlaşma, çift sesler, atlamalı pasajlar, kromatik diziler, aksanlar ve onaltılıkların desteği ile gelişir (Şekil 62).

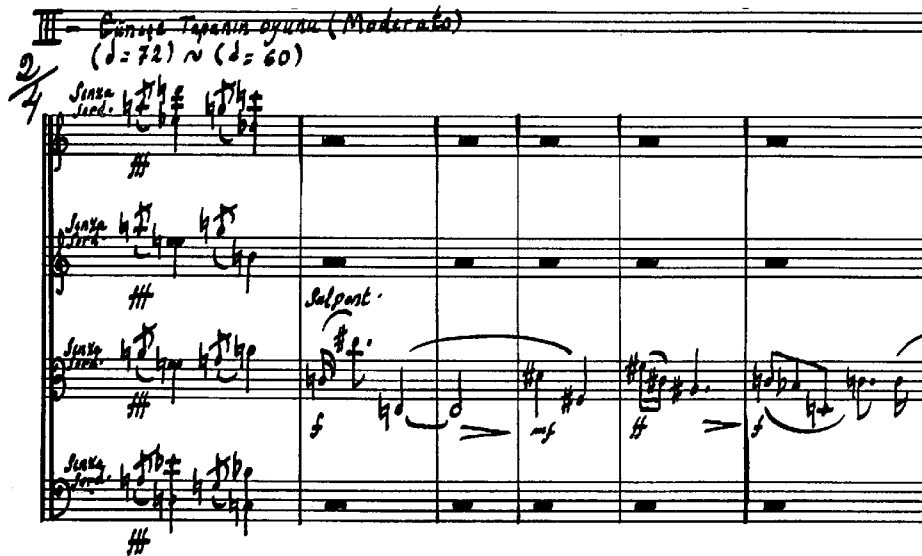

Şekil 62. E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Gecenin Büyüsü (Largo)

5.3.3. Güneş Tapanın Oyunu (Moderato)

Yaklaşık 4 dakika.

2/4'lük bölüm, *senza sourdine*'dir. Değişik tını arayışları içine girmiş olan bölüm, ateşli bir şekilde çalınan çarpmalı akorların hemen arkasından, viyolanın *sul ponticello* tekniğindeki atlamalı solosu ile açılır. Sonrasında *ponticello*'ya eklenen *pizzicato* ve *col legno* teknikleri, dört çalgının da farklı tınılardan oluşan bir ortam oluşturmalarını sağlar. Tınısal ortamlar oluşurken eklenen onaltılık diziler veya hareketler, *sul tasto*'nun da eklenmesiyle daha zenginleşir. Sonuna doğru çalgılarda yay tekniğiyle birlikte gelen onaltılık pasajlar, bölümün *fff*'ye ulaşmasını sağlar ve sonlandırır (Şekil 63).

Şekil 63. E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Güneş Tapanın Oyunu (Moderato)

5.3.4. Möhübabagil-Alev ve yelden yaratıklar (Andante)

Yaklaşık 4 dakika.

Besteci, bölümü 6/8'lik tartım içinde şekillendirmiştir. Ancak bazı ölçülerde gelen cümleciklerin ve ritmik hareketlerden oluşan kısımların, rahat anlaşılması ve çalınabilmesi için koyduğu belirteç ile 3/4'lük düşünülmesini tavsiye etmiştir. İki bağlı sekizliklerden oluşan viyola ve viyolonsel eşliği, sakin bir giriş sergiler. Bu sakinlik, partiler arasında dolaşan otuzikilik hareketler, tremolo teknikleri, çift sesler ve atlamalı pasajların getirdiği teknik zorluklarla birlikte bozulur (Şekil 64).

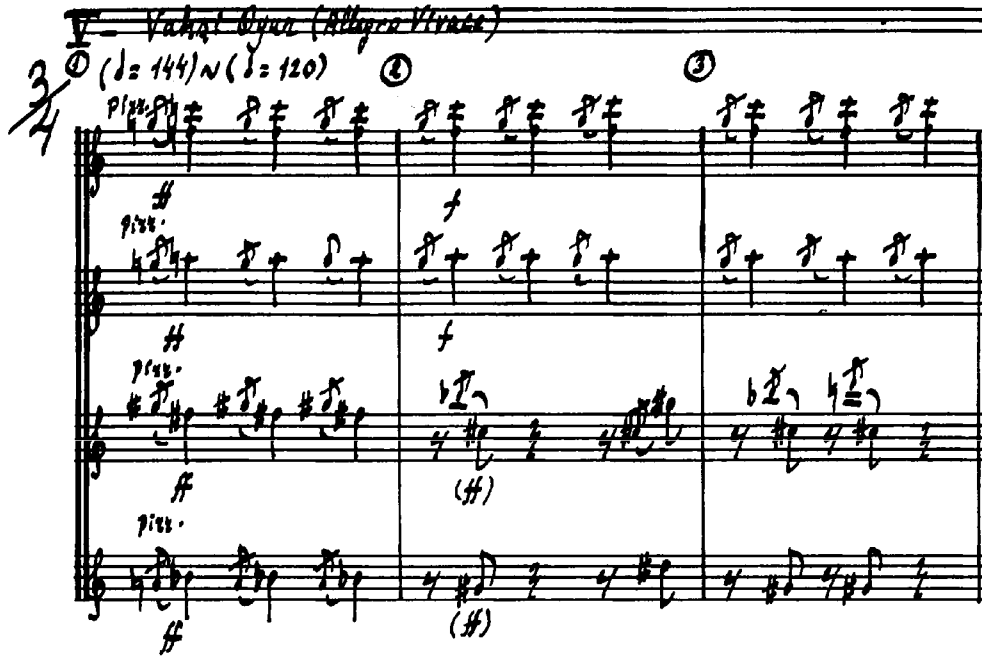

Şekil 64. E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Möhübabagil (Andante)

5.3.5. Vahşi Oyun (Allegro vivace)

Yaklaşık 3 dakika.

3/4'lük final bölümü, tüm çalgılarda kullanılan sol anahtarının etkisiyle oldukça çarpıcı bir girişe sahiptir. Bölümün ortasına kadar süregelen bu kısım, tüm çalgılarda *pizzicato* tekniğinde ve sekizliklerden oluşan ritmik hareketlerle sunulur. Arkasından onaltılık pasajlarla birlikte gelen *Allegretto*; *sul ponticello*, *sul tasto*, *col legno* gibi ses tınıları ile renklendirilir ve baştaki *pizzicato* kısmın tekrarına akorların katılımıyla zenginleşerek son bulur (Şekil 65).

Şekil 65. E.O. Fırat-Dördül, No. 3, Op. 10, Vahşi Oyun (Allegro vivace)

5.4. Dördül No. 4 Op. 14 (Yerel Dördül) (1957-1961)

Kuzuboy'un elleri

Bulutlar

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

İki bölümlü yaylı dördlüye, soprano veya tenor ses için beşinci parti eklenmiştir. Besteci, yapıtını Arnold Schönberg ve kardeşi N.T. Fırat'a adamıştır.

5.4.1. Kuzuboy'un elleri

Yaklaşık 5 dakika.

4/4lük bölümde, eklenen beşinci parti için, sırasıyla bariton, soprano veya tenor seçeneği verilir. Beş kıtadan oluşan şiir, besteciye aittir. Kaybedilen bir hayatı anlatan bu hüznü şiir, çalgı partilerinin de verdiği yoğun müzikal destek ile çok daha etkilidir. Bölümde bazı *pizzicato*'lar, *Béla Bartók pizzicatosu* olarak belirtilirken, özellikle *ponticello* tınısı çok duyulur (Şekil 66).

Entwurf Opus Firat
- Dördal m. 4 -
Op. 14 (Yirral Dördal)
(1954 - 1961) (A. Schönberg's anwiese)

Handwritten title: Handigim N.T. Firat'a

① I - Kuzuboy'un Etileri
(Yir: E.O. Firat)

②

③

4/4 (♩ = 60)

3r
(Voc)

1. Kuzuboy
(d. Violon)

2. Kuzuboy
(d. Violon)

Vigela
(Alto)

Gedde
(Violoncelle)

Handwritten musical score with lyrics: Kuzuboy ül de bir kuzulak iyce abigay sarıma

Şekil 66. E.O. Fırat-Dördül, No. 4, Op. 14, Kuzuboy'un Elleri

5.4.2. Bulutlar

Yaklaşık 6 dakika.

3/4'lük başlayan bölümde tartım sürekliliği yoktur. Bu bölümün şiiri de, Ertuğrul Oğuz Fırat'a aittir. Çalgı partileri, *glissando*, *col legno*, *sourdine* ve *flageolette* gibi ses tınları sayesinde zengin bir renk yelpazesine sahiptir (Şekil 67).

Handwritten musical score for "Butuklar (Yir: E.O. Firat)" by Sema Sord. The score is in 3/4 time, key of D major, and tempo of 60. It features a vocal line and three piano accompaniment staves. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like "p" (piano) and "mf" (mezzo-forte). The piece is marked "Con Sord." and "Sema Sord.".

Şekil 67. E.O. Fırat-Dördül, No. 4, Op. 14, Bulutlar

5.5. Dördül No. 5 Op. 42 (1971-1977)

Grave

Lento

Vivace (Scherzo)

Finale-Moderato

İlk seslendirilişi: Kopenhagen String Quartet, 1981, Danimarka.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Attacca geçişli ve dört bölümden oluşan yapıt, Karol Szmanowsky'ye adanmıştır.

5.5.1. Grave

Yaklaşık 4 dakika.

Senkop hareketleriyle unison başlayan bölümde, tartım sabit değildir. Yüksek çalgı tekniği gerektiren *attacca* geçişli yapıt, çalgıcı açısından oldukça fazla fiziki güç gerektirir. Bölüm, kendi içinde farklı tempo ve karakterleri yansıtan altı kısımcağıtan oluşur. Enerjisi çok yüksek olan bu kısımcağıtlarda, kromatik diziler ve atlamalı pozisyonlarla şekil alan virtüöz pasajlar yer alır. Bölümün ortalarındaki *Vivo*'da, *ponticello* ve sonrasında *pizzicato* çalınan onaltılık kromatik pasajlar bir süre devam eder ve sona doğru ağırlaşarak viyola ve viyolonselın akorlarıyla diğer bölüme bağlanır (Şekil 68).

Şekil 68. E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Grave

5.5.2. Lento

Yaklaşık 9 dakika.

4/4'lük tartımla gelen ikinci bölüm, tremolo, *glissando* ve *pizzicato* gibi ses efektleriyle açılır. Kendi içinde sekiz kısımcağıtan oluşan bu uzunca bölüm, ani nüans farklılıkları sayesinde oldukça sürprizli gelişir (Şekil 69).

Şekil 69. E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Lento

5.5.3. Vivace

Yaklaşık 12 dakika.

Scherzo karakterindeki bölüm, 3/4'lük tartımdadır. Tüm çalgıların *ponticello* tekniğı ile yaptığı girişte, viyola ve viyolonsel *glissando* yaparken kemanlar *spiccato* atlamalı onaltılıkla dalgalanır. Bu fikir uzunca bir süre devam eder ve gittikçe daha karmaşık hale gelen bölümde, yaylı çalgı tekniğinin tüm şartları zorlanır. Özellikle entonasyon büyük bir dikkat ister (Şekil 70).

Şekil 70. E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Vivace

5.5.4. Finale-Moderato

Yaklaşık 17 dakika.

Bir önceki bölümden *attacca* bağlanan son bölüm, birinci kemanın uğultuyu çağrıştıran ezgisine diğer çalgıların farklı ritimdeki eşlikleri ile duyulur. Birbirinden farklı sekiz kısımcaıktan oluşan bölüm, ritmik zenginlik içinde değişik ses tınlarının bir araya getirilmesiyle gelişir. En göze çarpan teknik özelliği, diğer bölümlerde olduğu gibi kromatik diziler ve *glissando*'dur (Şekil 71).

Şekil 71. E.O. Fırat-Dördül, No. 5, Op. 42, Finale-Moderato

5.6. Dördül No. 6 Op. 44 1+2+3+4 v Sonsuz.....(1971-1978)

Dönerge 1

Özgür biçim 1(Allegro-Presto)

Dönerge 2

Özgür Biçim 2

Dönerge 3

Özgür Biçim 3

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Alban Berg'e adanmış olan dördül, yapısal yönden kesin ve denkgelişe (aleatoriye) bağlı iki karşıt fikir üzerine kuruludur. Bu fikir, Dönerge ve Özgür biçim adı altında toplanan bölümleri ortaya koyar. Her tekrarlanışta farklı yapı sergileyen bölümlerin geçişleri, *attacca* olarak sağlanır.

5.6.1. Dönerge 1, 2, 3

Dönerge ve özgür biçim bölümlerinin her biri üçer kez karşımıza çıkar. En az 8.56, en çok 14.42 dakikada çalınması beklenen yapıt, aleatorik düşünce içinde serbest bırakılmıştır. Dönerge'ler, kesin yazıya bağlı ve yaylı çalgılar dörtlüsünce çalınan bölümlerdir. Ses yüksekliği, hızı ve tartımı bellidir, ama ne şekilde çalınacağı belirtilmemiştir. Bunun sonucu olarak, çalgıcı isteğine göre *pizzicato*, *arco*, *col legno*, *sul tasto*, *sul ponticello*, *legno battuto*, *flageolette*, *tril* ve *tremolo* gibi çalma tekniklerini kullanabilir (Şekil 72, 73, 74).

Ertuğrul Özyaz Fırat
- 1+2+3+4 ∞ Sonsuz -
(Dördül n. 6) (1971-1978)
4/4, 4/4 A-Berg'in Anısına Anımsı

I = Dönerge (A-Berg'in kanununa uyarak)
12 (♩ = 60) Giriş (Introduction) (♩ = 60)

Şekil 72. E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v Sonsuz...., Dönerge 1

Şekil 73. E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v Sonsuz...., Dönerge 2

Şekil 74. E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v sonsuz...., Dönerge 3

5.6.2. Özgür Biçim 1, 2, 3

Özgür Biçim’de yorumcular, hem özgür bırakılmış hem de bağlayıcı bazı kurallarla sınırlandırılmıştır. Verilen süre ve seslerin sıralanış biçiminde sınır varken bu seslerin kaç kez tekrarlanacağı ve tartımı konusunda, özgürlükçü bir yaklaşım vardır. Dolayısıyla bu özgürlük, her çalınışında farklı bir yorumu getirebilir. Özel belirti konulmamış bazı seslerde ise yorumcu, hız, ses yüksekliği ve yay tekniği açısından tamamen serbest bırakılmışlardır. Ancak akor halinde olan bazı kısımlarda, seslerin çözülmeden birlikte çalınması gerekliliği vardır. Özgür biçim’in diğer bir özelliği de, beşinci bir parti olarak başka bir çalgının katılabilmesidir. Yapıt, kesinlikle Dönerge 1 ile başlar ve uzunluğu, Dönerge’lerin istenildiği

kadar tekrarlanmasıyla sağlanır. Özgür Biçim'ler, kendi içinde tekrarlanmaları dışında, sonraki bir Dönerge veya Özgür Biçim'e devam edildiyse yeniden çalınmazlar. Bitiriş, mutlaka Dönerge 3'deki E harfiyle gerçekleşir (Şekil 75, 76, 77).

II - Özgür biçim (1) (Hızlı çalınacak) (Allegro) (Presto) (Her çalgı, geçici bir tempo istenilen güçle alabilir. Çalgıya veya tutsu ile (Hız), Adagio, Sul pont., Sul canto, solo. bulur. Sıra bulmak üzere istediği saat deklanşörüne yitirilebilir.)

Non

Non cresc. - non Diminuendo (ff) **mf (non Dim.)**

Non cresc. - non Diminuendo (ff) **mf (non Dim.)**

ca 1.30

ca 2.00

Allegro

Şekil 75. E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v Sonsuz....., Özgür biçim 1

IV - Özgür biçim (2) (Her bölümün çalgıların istenilen bütçe olarak istenilen ölçüde çalınabilmesi istenilen güçle, istenilen uzunluk veya hızla, istenilen çalgı ile çalınabilir.)

A - Staccato **B - göre alınabilir.**

Staccato **uğun (danza)** **uğun (danza)** **uğun (danza)** **uğun (danza)**

ca 1.5 **ca 4.5**

ca 1.8 **ca 6.0**

Şekil 76. E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v sonsuz....., Özgür biçim 2

Şekil 77. E.O. Fırat-Dördül, No. 6, Op. 44, 1+2+3+4 v sonsuz..., Özgür biçim 3

5.7. Dördül No. 7 Op. 78 Ağıtsal Dördül (1986)

Moderato malincolica

Largo misterioso e con passione

Allegro tristamente

Presto spritoso

Moderato

Largo doloroso-Finale

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci eserini ölen kedileri Duman, Pestil, Mercan, Gümüş kuyruk ve tüm kedi severler ile Mehmet Akyol ve Bilge Karasu'ya adamıştır. *Attacca* geçişleriyle altı bölümden oluşan yapıtta, yaylı çalgıların tüm renklerinin ortaya çıkması sağlanmıştır.

5.7.1. Moderato malincolica

Yaklaşık 1 dakika.

Oldukça kısa olan giriş havasındaki *Moderato malincolica*, 4/4'lüktür. Hüzünlü bir ortamın yaratılmasında etkisi olan *sourdine*, bölüm süresince vardır. Çalgıların partiyon sırasını izleyerek girdikleri kısa ama teknik bakımdan oldukça yoğun ilerleyen bölüm, viyolonselde uzun *tril* ile başlar ve diğer partilerin katılımıyla devam eder. Özellikle *tril* tüm partilerde

Bölüm (Mouvement) - Çok Ağır, Gizemli ve Coşkulu
 5 (♩=60) *Largo Misterioso e con passione* (15) *Sub. pent.*
 5/4

Şekil 79. E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, *Largo misterioso e con passione*

5.7.3. Allegro tristamente

Yaklaşık 1 dakika.

Tril ve *glissando* ile açılan kısa ve hızlı bölüm, 6/8'liktir. Acıklı bir anlatımın istendiği *Allegro tristamente*'de, kısa süreli olarak partilerin tümü sol anahtarı kullanır. Böylece istenen acıklı ifade güç kazanmış olur. *Tril* ve *glissando* hemen hemen her ölçüde herhangi bir partide muhakkak bulunur. Bunların dışında, kromatik yürüyüşler ve ritmik pasajlara da yer verilmiştir (Şekil 80).

6 *Allegro Tristamente (Hızlı, Acıklı duygu)* (♩=180)
 6/8

Şekil 80. E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, *Allegro tristamente*

5.7.4. Presto spritoso

Yaklaşık 2 dakika.

4/4'lük bölüm, diğerlerinden teknik içerik olarak farklıdır. *Tril*, *glissando* gibi efektler yerine bağlı veya ayrı *staccato* tekniğinde çalınan motiflere yer verilir. Bölüm, kemanların bir onaltılık farkla girerek, kanonu çağrıştıran unison bir motifin sayesinde açılır. Bu uzun süre gelen ritmik şaşırtmaca, motifin yansılanırmış gibi duyulmasını sağlar ve çalgıcı açısından bir süre sonra karıştırılmasına neden olabilir. Her çalgıcının alınmış olan tempoya saptırmadan uyması ve dikkatli olması önemlidir. Enerjisi yüksek ve bestecinin tanımıyla ateşli bölüm, ortalarında gelen Bartok *pizzicatosu* ile de destek görür (Şekil 81).

Şekil 81. E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Presto Spritoso

5.7.5. Moderato

Yaklaşık 1 dakika.

Kısa soluklu bölüm, 4/4'lük, 5/4'lük gibi tartımlar ile süregelir. Bir önceki bölümden bağlantıyı, viyola ve viyoloncelin uzayan çift sesleri sağlar. İlk ölçüde, kemanların *ponticello* ve *col legno* teknikleri ile uğultuyu çağrıştıran yatay hareketleri duyulur. Bölüm ortasında ani hızlanma ile gelen ve zıtlık oluşturan müzik, daha keskindir. Arka arkaya çekerek çalınan notalar doğal olarak aksanlıdır ve partilerdeki her nota *tril*'lidir. Bu keskin kısım aksanlı bir sekizlik ile son bulur ve diğer bölüme *attacca* olarak devam edilir (Şekil 82).

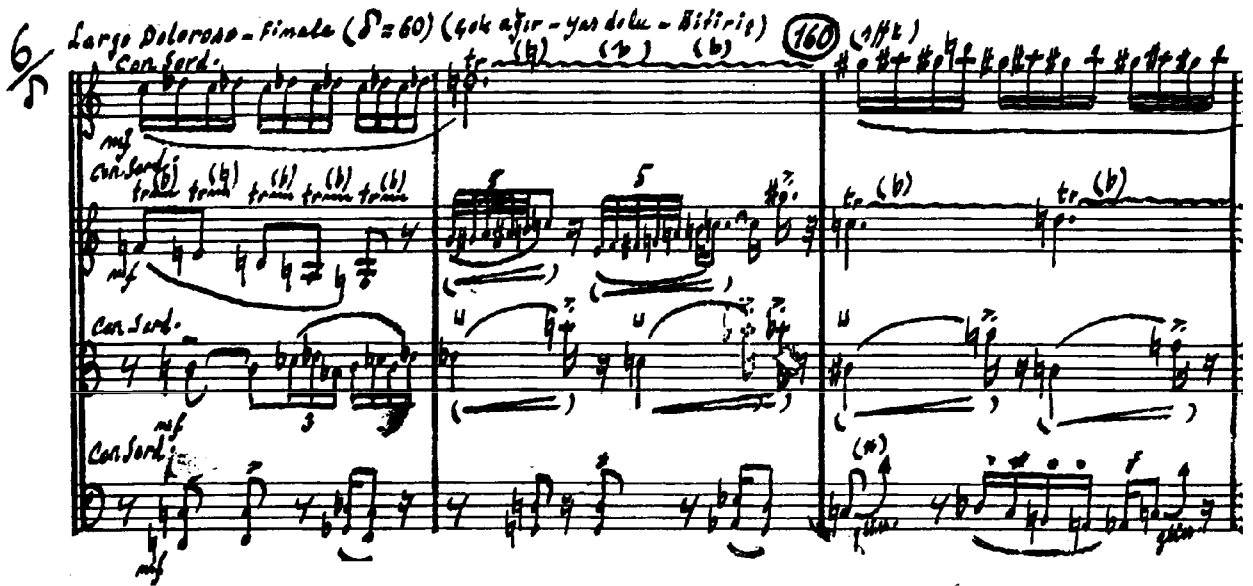

Şekil 82. E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Moderato

5.7.6. Largo doloroso-Finale

Yaklaşık 3 dakika.

Ağır ve hüzünlü bölüm, *sourdine*'in ve temponun da etkisiyle yorgun bir tablo sergiler. Bölüm, ikili aralıklardan oluşan hareketlerin bağ içinde şekillenmesiyle, zaman zaman *tril* ve *glissando*'nun hatırlatılmasıyla gelişir. Genelde *mf* ve *p* nüans içinde yoğrulan final bölümü, sonuna doğru viyolanın onaltılık dizisi ile kısa süreli *forte*'ye ulaşır ve yavaş yavaş düşerek *morendo* ile sonlanır (Şekil 83).

Şekil 83. E.O. Fırat-Ağıtsal Dördül, No. 7, Op. 78, Largo doloroso-Finale

5.8. Dördül No. 8 Op. 85 Azalan Işıktā (Karmakarışık) (1993-1995)

Tek Bölümlü

İlk seslendiriliş: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yapıt, yaylı dördül için yazılmış olmasıyla birlikte, besteci yaylı çalgılar orkestrasının da seslendirebilmesi için gerekli düzenlemeyi yapmıştır. Dolayısıyla partilerde gelen birden çok sesin yorumunda, bu düzenleme kolaylık oluşturur.

5.8.1. Dördül No. 8 Op. 85 Azalan Işıktā (Karmakarışık)

Yoruma açık bir dördül olmasından dolayı, süresi hakkında bilgi vermek olanaksızdır. Yapıt, başından sonuna kadar 8/8lik ve 4/4lük tartımda yazılmış olmakla birlikte, kendi içinde çok değişkenlik gösterir. Bu değişimlerin bazılarında abartılı bir şekilde caz vuruşlarına göre çalınması, tek bölümlü yapıtı tekdüzelikten kurtarmak amacıylaıdır. Yüksek çalgı tekniğı gerektiren bu dördülde, özellikle entonasyon, atlamalı pasajlar, bazı ritmik zorluklardan oluşabilecek birliktelik problemleri, yorumcuları zorlayabilir. Bazı kısımlarda istenen Bartók *pizzicato*'su sayesinde müzik, sert ve keskin bir anlam kazanır. Yirmi otuz saniye çalınması öngörülen B harfiyle gösterilen kısımda, *aleatorik* bir yapı vardır. Ölçüsüz ve nota değerleri belirtilmemiş olan bu kısımda, partiler kendilerine verilen notaları, sırayı bozmaksızın istedikleri değer ve hızda çalabilirler. Çalgıcılar bu kısımda, *arco*, *pizzicato*, *sul ponticello*, *sul tasto*, *legno battuto*, *flageolette* gibi teknikler ile değişik ses tınları elde edebilirler. Partilerin birlikte hareket etme zorunlulukları yoktur. Eğer, yorumcular çıkacak sonuca güvenemiyor ise aleatorik yapıdaki bu kısmı atlayarak C harfine geçebilir. A harfinden M harfine kadar kısımcıkların yer aldığı yapıtta, sadece bitiriş olan M harfinin yeri kesindir. M harfinin dışındaki diğer kısımların yerleri, yorumcuların isteğı doğrultusunda değiştirilebilir. Bestecinin isteğı üzerine, yapıtın orkestraya uyarlanması veya sıralamada değişiklik yapılması durumunda, uyarlama ve sıralamayı yapan kişinin program notlarında belirtilmesi gerekir. Özellikle, *Largo*, *Adagio*, *Andante*, *Moderato*, *Allegro* gibi geleneksel hız terimleriyle şekillenen yapıtta, hız kavramlarının birbirleriyle olan orantıları yorumcuya bırakılmıştır (Şekil 84).

Şekil 84. E.O. Fırat-Dördül, No. 8, Op. 85, Azalan Işıktā (Karmakarışık)

6. NECATİ GEDİKLİ (1944-)

Gazi Eğitim Bölümü'nü 1965'te bitirdikten sonra, özel olarak Kemal İlerici ile Türk müziği armonisi çalışmıştır. 1968'de aldığı bursla Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda kompozisyon, piyano ve orkestra şefliği öğrenimi görmüş, ayrıca Darmstadt Yeni Müzik Kursları'na da katılmıştır. 1972'de Gazi Müzik Bölümü'ne öğretmen olarak atanmış, müzikoloji alanında İzmir Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Yüksek lisans (1981) ve doktora (1984) çalışmalarını bitirmiştir. Fakültenin bir süre Müzik Bilimleri Bölümü başkanlığını yapan Gedikli, 1986-1995 yılları arasında 9 Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın müdürlüğünü, daha sonra da profesör olarak görev yapmıştır.

6.1. Op. 4 Yaylı Çalgılar Dördülü (1969)

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

7. SABAHATTİN KALENDER (1919-)

1935'te Musiki Muallim Mektebi'nde müziğe başlayan Kalender, eğitimini Ankara Devlet Konservatuvarı'nda sürdürmüş ve 1943'de Ferid Alnar'ın kompozisyon ve orkestra şefliği öğrencisi olarak bitirmiştir. 1948'de devlet bursuyla gönderildiği Paris'te Arthur Honegger ve Darius Milhaud ile kompozisyon, Munch ve Fournet ile orkestra şefliği çalışmıştır. 1951'de eğitimini tamamladıktan sonra Ankara Devlet Operası'nın orkestra şefliğini, daha sonra da

genel sanat yönetmenliğini yapmıştır.

Eserlerinde, modal kavrayışa ağırlık veren, yerel dansları ve şarkılarımızı canlı bir dille yansıtan Kalender, uzun yıllar Ankara Devlet Konservatuvarı'nda orkestra şefliği dersi vermiştir.

7.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 1 (1942-43)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

7.2. Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 2 (1944)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

8. NEVİT KODALLI (1924-)

1939 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda eğitimine başlayan Kodallı, Ernst Praetorius ve Ferid Alnar'la teori ve müzik tarihi, Ferhunde Erkin ile piyano, Necil Kazım Akses ile kompozisyon, 1948'de Paris Ecole normale de musique'de Arthur Honegger ile kompozisyon, Jean Fournet ile orkestra şefliği çalışmış, Nadia Boulanger'den özel dersler almıştır. 1953'den itibaren Ankara Devlet Konservatuvarı'nda kompozisyon öğretmenliği, 1955-91 yılları arasında Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde orkestra şefliği, 1989-93 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda müzik ve müzikoloji bölüm başkanlıklarını yapmıştır. Emekliliğinden sonra Çukurova Devlet Konservatuvarı'nda ders vermiş, Mersin Filarmoni Derneği'nin ve Mersin Polifonik Korolar Derneği'nin danışmanlığını yapmıştır.

8.1. Op.8 Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 1 (1947)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

İlk seslendirilişi: Tibor Varga Quartet, 1949, Darmstadt.

Kaydı: CD kaydı, Tibor Varga Quartet, 1949, Darmstadt.

8.2. Op. 23 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 2 (1967)

Allegro

Largo cantabile

Allegro assai

Allegro vivo

İlk seslendirilişi: Ankara Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1992.

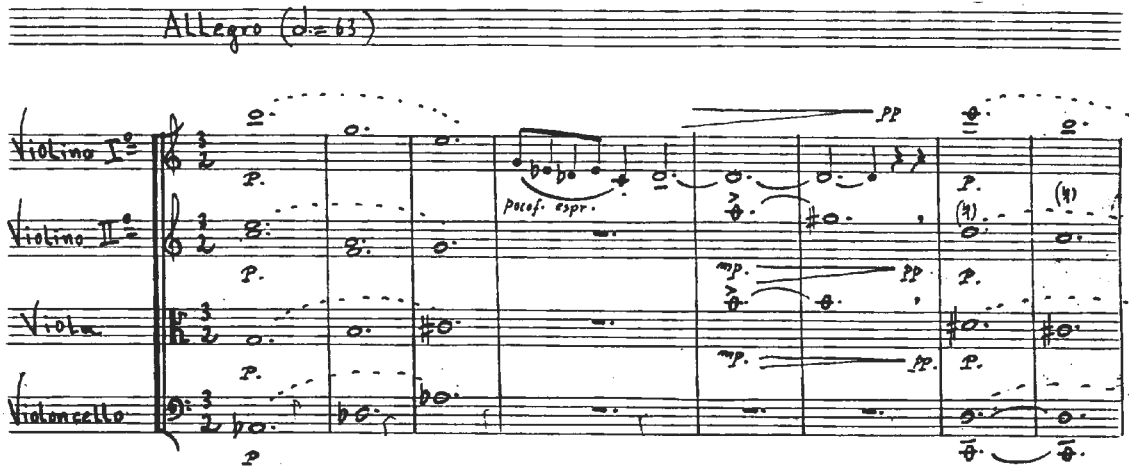
Kaydı: CD kaydı, Ankara Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1992, Macaristan.

Yapıt süresince Türk motifleri, zaman zaman soyut bir atmosferde bazen de net olarak duyulur.

8.2.1. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

Disonans aralıklardan oluşan bir tınının uzun seslerle duyurulması ile açılış yapan bölüm, 3/2'likdir. Onuncu ölçüde gelen temanın ilk dört sekizliğini, dördüncü ölçüde ilk olarak birinci keman duyurur. Açılıшта durgun bir ezgisel yapıya sahip gibi görünen bölüm, ilerledikçe Türk motiflerinin de katılımıyla dinamik ve ritmik bir yapıya dönüşür. Karşımıza farklı ritimlerle çeşitlenerek çıkan tema, zaman zaman başlangıçtaki fikirle *disonans* akorları da beraberinde getirir. Bölümün zirvesinde temayı seslendiren partilere, sekizlik eşlikler tam bir dinamizm sağlar. Partiler arasında gelişen küçük diyaloglar ise çalgılar arasındaki iletişimi güçlendirir ve renk katar (Şekil 85).

Şekil 85. N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Allegro

8.2.2. Largo cantabile

Yaklaşık 6 dakika.

Karamsar bir ortamda gelişen bölüm, ikinci keman ve viyolanın dörtlüklerden oluşan girişi ile başlar. Sonuna kadar *sourdine*'in desteği ile *p* nüans içinde ilerleyen bölümde, *senza sourdine* ve *crescendo* ile ulaşılan *ff*, viyolonselin sekizlik *pizzicato* adımları sayesinde dramatikleşirken, diğer çalgılar uzun seslerden oluşan kromatik dizi ile destek verirler. Viyolonselin önderliğinde diğer çalgıların yaptığı geçiş, müziği tekrar baştaki hüzünlü ortama getirir ve bölüm son bulur (Şekil 86).

Şekil 86. N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Largo cantabile

8.2.3. Allegro assai

Yaklaşık 2 dakika.

4/4lük ve sebare bölüm, karamsar *Largo cantabile*'nin arkasından oyun havasını yansıtan oldukça neşeli bir bölümdür. *Pizzicato* tekniği ile çalınan dinamik ve vurgulu giriş, birinci kemanın temayı duyurmasına kadar diğer çalgılar tarafından çalınır. Bölüm içinde önemli bir yeri olan *pizzicato*, sonuna doğru çalgıları küçük diyaloglar ile buluşturur ve müziği zaman zaman esprili hale getirir. Son ölçülerde seyrekleşerek gelen hareketler, *sfz* bir akor ile sonuca ulaşır (Şekil 87).

Allegro Assai (♩ = 68)

Şekil 87. N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Allegro assai

8.2.4. Allegro vivo

Yaklaşık 4 dakika.

Viyola ve viyolonselin sekizliklerden oluşan keskin girişi, kemanların aksanlı birlik notalarıyla cevap bulur. Sonrasında karşılıklı diyaloglara dönüşen bölüm, 4/4lük ve sebaredir.

Ritmik zenginlik, keskin ve aksanlı çalış tekniğiyle birleşince ortaya oldukça dinamik bir müzik sergilenmiş olur. (Şekil 88).

Şekil 88. N. Kodallı-Op. 23, Y.Ç. Kuarteti, No. 2, Allegro vivo

9. NECDET LEVENT (1923-)

Orta öğretim sırasında başladığı müzik eğitimine 1944-1949 yılları arasında Hukuk Fakültesinde devam ederken, Seyfettin Asal'dan ders alarak sürdürdü. 1956-1957 yılları arasında Bülent Arel ile 12 Ton Tekniği üzerinde çalışmalar yaptı. 1976 yılında Muammer Sun'un teşviki ile Çağdaş Türk Müziği alanında da eserler vermeye başladı. Eserlerinde Kemal İlerici'nin Türk Müziği ve Armonisi adlı kitabında ortaya koymuş olduğu "Dörtlü Armoni Sistemi"ni uygulamıştır. Eserlerinin çoğu İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ve oda müziği toplulukları tarafından seslendirilmiştir.

9.1. Yaylı Dördül No. 1 (1973)

Adagio -Allegretto

Adagio

Allegretto

Allegretto

İlk seslendirilişi: Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1975, İzmir.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dördül, bestecinin 1958'de yaylı çalgılar orkestrası için yazdığı Mevsimler Op. 4 adlı yapıtının temalarından oluşmuştur. Yapıtta, genel cümle yapısının uzun, armonik yapısının tonal olması nedeniyle romantik bir tavır sergilenir. Çalgıcılar açısından teknik zorluğu olmayan dördülde, en fazla 3. pozisyon kullanılması yeterli olur.

9.1.1. Adagio-Allegretto

Yaklaşık 3 dakika.

İki kısımlı bölüm, 2/4'lüktür. Uzun seslerden oluşan giriş niteliğindeki *Adagio*, *Allegretto*'ya viyolonsel onaltılıkları ile hazırlanır ve bağlanır. Eşlik partilerinin noktalı sekizlikleri sayesinde ritmik ve enerjik bir yapıya sahip *Allegretto*, birinci kemandaki çarpmalı sekizlikler ile renklenir (Şekil 89).

Adagio Necdet LEVENT

Violin 1 *pp*

Violin 2 *pp*

Viola *pp*

Cello

Şekil 89. N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Adagio-Allegretto

9.1.2. Adagio

Yaklaşık 3 dakika.

3/4'lük ağır bölüm, aynı nota üzerindeki dörtlüklerin viyolonsel tarafından duyurulması ve diğer partilerin *sfz* verdikleri cevap ile başlar. Romantik yaklaşım içindeki uzun cümle yapısı, özellikle bu bölümde kendini daha fazla gösterir. Partiler arasında eşit olarak dağıtılmış olan tema, eşlik partilerinin zaman zaman aksanlı, çizgili veya bağlı-çizgili dörtlüklerinden destek görür. (Şekil 90).

Adagio $\text{♩} = 48$

Violin 1 *p* *sfz* *sfz* *p*

Violin 2 *p* *sfz* *sfz* *p*

Viola *p* *sfz* *sfz* *p*

Cello *p* *sfz* *sfz* *p*

Şekil 90. N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Adagio

9.1.3. Allegretto

Yaklaşık 2 dakika.

6/8lik neşeli ve esprili bölüm, altı ölçülük ritmik bir cümlenin birinci keman tarafından sunumuyla açılır. Tonal sistemi kırmak için kullanılan kromatik anlayış, bölümün ve yapıtın sonuna kadar etkilidir. Canlı temposu ve karakteri, noktalı ve bağlı-noktalı yay teknikleri ile daha belirgin hale gelir. Eşlik partileri, zaman zaman birinci kemanın dizilerini paylaşarak ve diyaloglara katılarak rutinlikten kurtulur (Şekil 91).

Allegretto ♩ = 80

Violin 1
Violin 2
Viola
Cello

mf *mf* *mf* *mf* *f* *f*

Şekil 91. N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Allegretto

9.1.4. Allegretto

Yaklaşık 2 dakika.

2/4lük bölüm, on iki ölçülük ritmik ve canlı bir cümlenin birinci kemanda duyulmasıyla açılır. Diğer partiler, zaman zaman bu kromatik anlayışlı cümlenin bir parçası olsalar da eşlik konumlarını korurlar. İçerisinde tempo farklılıkları görülmeyen bölüm, son ölçülerde gelen *accelerando* ile sonlanır (Şekil 92).

Şekil 92. N. Levent-Y. Dördül, No. 1, Allegretto

9.2. Yaylı Dördül No. 2 (1975)

Moderato

Andante cantabile

Allegretto

İlk seslendirilişi: Sunrise Quartet, 1991, Amerika Birleşik Devletleri.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Bestecinin ilk dördülüne göre daha kişisel ve arayışçı bir düşünce içinde olduğu görülür. *Füg* anlayışının hâkim olduğu dördülde yazı stili karmaşıktır. Çalgıcı açısından zorluk taşımayan partiler en fazla 5. pozisyona çıkar.

9.2.1. Moderato

Yaklaşık 5 dakika.

Onaltılıklardan oluşan motif yapı, *füg* anlayışı içinde şekil alır. Kromatik dizilerin ön planda tutulduğu 3/4lük bölüm, noktalı çalış tekniği ile akıcı bir müzik sergiler. Tüm partiler arasında dolaşan motif, esprili bir ortam oluşturur (Şekil 93).

YAYLI DÖRDÜL Nr. 2

NECDET LEVENT

Moderato (♩ ~ 72)

Şekil 93. N. Levent-Y. Dördül, No. 2, Moderato

9.2.2. Andante cantabile

Yaklaşık 3 dakika.

4/4'lük bölüm, 12 ton dizgesinin kullanıldığı viyola solo ile başlar. *Füg* anlayışı içinde gelişen ağır ve oturaklı bölüm, viyoladan sonra sırası gelen partinin katılımına sahne olur (Şekil 94).

Andante, Cantabile (♩ ~ 48)

Şekil 94. N. Levent-Y. Dördül, No. 2, Andante cantabile

9.2.3. Allegretto

Yaklaşık 3 dakika.

3/4lük bölüm, ritmik yapı ve bu yapı sayesinde oluşturulan atmosfer ile canlanır. Sonuna kadar sürdürülen bu ritmik yapıda, *Blues* etkisi de sezilirken tüm partiler, eşit bir paylaşım içindedirler (Şekil 95).

Şekil 95. N. Levent-Y. Dördül, No. 2, Allegretto

9.3. Yaylı Dördül No. 3 (1978)

Allegro moderato

Andantino

Adagio-Allegretto

İlk seslendirilişi: Hazar Alapınar, Ayşe Özbekligil, Ethem Günöz, Hakkı Çoban, 1983, İzmir.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dördül No. 3, dörtlü armoni sistemi ile makamsal öğelerin kullanıldığı bir yapıttır.

9.3.1. Allegro moderato

Yaklaşık 3 dakika.

6/4lük sol minör tonundaki bölüm, Türk Klasik Müziği'nin etkileri ile nihavent makamında yazılmıştır. Dört ölçüden oluşan tema, iki kez duyurulur ve sonrasında *Moderato cantabile*, *pizzicato* sekizlikler eşliğinde viyolonsel solo ile gelir. Bu makamsal ezgi, diğer partilerde de duyulsa da, çoğunlukla birinci kemandadır (Şekil 96).

Allegro Moderato $\text{♩} = 72$ Necdet LEVENT

Violin 1
Violin 2
Viola
Cello

mf

Şekil 96. N. Levent-Y. Dördül, No. 3, Allegro moderato

9.3.2. Andantino

Yaklaşık 4 dakika.

Yine birinci bölümdeki gibi 6/4lük olan Rast makamındaki *Andantino*, ağır ve yatay bir ezgiden oluşur. Partilerin *kanon* anlayışı içinde girişleri, her tekrarında viyolanın liderliğinde gerçekleşir. Bölümün ikinci yarısından itibaren iki keman soloya viyola ve viyolonsel tarafından yapılan *pizzicato* eşlik, dinleyiciye kudüm vuruşlarını çağırır (Şekil 97).

andantino $\text{♩} = 60$

Violin 1
Violin 2
Viola
Cello

p

Şekil 97. N. Levent-Y. Dördül, No. 3, Andantino

9.3.3. Adagio-Allegretto

Yaklaşık 3 dakika.

4/4lük *Adagio* ile 2/4lük *Allegretto* kısımlardan oluşan bölüm, Arazbar makamındadır. Tüm partilerde *unison* gelen *Adagio*'nun takip ettiği *Allegretto* iki temadan oluşur. B teması, A

temasına göre daha ritmik bir yapı içindedir. *Allegretto*'nun ikinci kez gelişi, ilk olarak viyolanın öncülüğünde yapılan kanon girişleri ve küçük diyaloglarla renklenir (Şekil 98).

The image shows a musical score for a string quartet. It is divided into two sections: Adagio (♩ = 68) and Allegretto (♩ = 100). The Adagio section is in 4/4 time and features a melodic line in the Violins and Viola, with the Cello providing a harmonic base. The Allegretto section is in 2/4 time and features a more rhythmic and melodic line in the Violins and Viola, with the Cello providing a harmonic base. Dynamics include mf and f.

Şekil 98. N. Levent-Y. Dördül, No. 3, Adagio

10. İLHAN KEMALEDDİN MİMAROĞLU (1926-)

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenim yapmış, 1955'te aldığı Rockefeller bursuyla New York'da Jack Beeson ve Chou Wen-Chung ile teori, Paul Henry Lang ile müzikoloji çalışmıştır. Columbia Üniversitesi'nde Vladimir Ussachevsky ile elektronik müzik çalışmış, Stefan Wolpe'den Kompozisyon dersleri almıştır. 1971-72 yıllarında Guggenheim Bursu'nu kazanmış, *Sounds of America*, *Jazz as Art*, *11 Contemporary Composers* gibi kitaplar yazmıştır. 1963'te Columbia-Princeton Electronic Music Center'de çalışan Mimaroglu, siyasal duyarlılığını ön plana çıkaran Vietnam Savaşı karşıtı olan *Sing Me A Song of Songmy*(1971), *To Kill A Sunrise* ve Nazım Hikmet'in şiirleri üzerine, şan ve yaylı çalgılar kuarteti No. 4 (1978) gibi eserlerinde "Yeni Sol" mesajı vermiştir. Eserlerini, bestelemeye başladığı ilk günden itibaren, seslendirilmeyen ya da kaydedilmeyenlerini yok etmiştir.

10.1. Yaylı Dördüller 4 (1978)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

11. ALİ DOĞAN SİNANGİL (1935-)

Müzik çalışmalarına Seyfeddin Asal ile keman, Demirhan Altuğ ile teori ve solfej, Tahir Sevenay ile armoni çalışarak başlamış, daha sonra Ali Sezin'in keman öğrencisi olmuştur. 1954 yılında mühendislik eğitimi için Almanya'ya giden Sinangil, ilgi duyduğu çağdaş müzik stillerini inceleme fırsatı bulmuş ve 1955-60 yılları arasında Darmstadt Yeni Müzik Yaz

Kursları'na katılmıştır. Bu süre içerisinde Maderna, Boulez, Stockhausen, Scherchen, Ligeti gibi 20. yüzyıl bestecilerini ve eserlerini tanıma fırsatı bulmuştur.

11.1. Op. 6 Yaylılar Dörtlüsü No. 1 (1969)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: İstanbul Senfoni Orkestrasından bir grup, 1973, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

11.1.1. Op. 6 Yaylılar Dörtlüsü No. 1

Süresine ilişkin bir açıklama bulunmadığı ve açık yapıt olma özelliğinden dolayı süresi hakkında bilgi verilememiştir.

Yorumcuya serbestlik sağlayan yapıt, geleneksel nota yazısından çok grafik yazı özelliği taşır. Uzun ve kısa olmak üzere iki ses grubuna ayrılan yapıtta, bu seslerin ne kadar uzun veya kısa çalınacağı çalgıcıların yorumuna bırakılır. Metronom veya tartım sayısı, yapıtın özelliğinden dolayı konulmamıştır. Çalgıcılar, polifonik yapı içinde ne zaman katılacaklarına grafik yazıdaki algılama ile karar verir ve her nota için belirtilmiş nüansları da göz önüne alarak, eserin söylemini ortaya çıkarırlar (Şekil 99).

STREICHQUARTETT

Ali Doğan Sinangil

Şekil 99. A.D. Sinangil-Op. 6, Y. Dörtlüsü, No. 1

11.2. Op.11 Yaylı Sazlar Kuarteti No. 2 (1979)

Allegro ma non troppo

Allegro misterioso

Andante espressivo

İlk seslendirilişi: London String Quartet, 1980, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Serbest formda yazılmış olan dördül, geleneksel armoni kalıplarından ve ton kavramından uzak tutulmuştur. Besteci, geleneksel cümle yapısını, pointilizm anlayışı içinde kırarak ve eriterek oluşturmuştur.

11.2.1. Allegro ma non troppo

Yaklaşık 6 dakika.

İlk altı ölçüde sunulan yapının geliştirilmesiyle oluşan bölüm, 4/8'liktir. Bu yapıya ait her türlü armonik ve aralıksal ilişkilerin, çeşitli şekillerde tekrar edilmesi ile bütünlük sağlanmıştır. Bölüm, viyolonsel'in öncülüğünde, diğer çalgıların birbirinden bağımsız girişleri sonucu, disonans bir tınının oluşması ile açılır. *Piu mosso*'da ritmik zenginlikle birlikte yoğunlaşan ve özellikle birinci kemana yüklenen zor pasajlar, bölümü *ff* ye taşır. Ardından sakinleşen ve yine yoğunlaşan müzik, girişteki cümle yapısına döner ve sonlanır (Şekil 100).

Şekil 100. A.D. Sinangil-Op. 11, Y.S. Kuarteti, No. 2, Allegro ma non troppo

11.2.2. Allegro misterioso

Yaklaşık 2 dakika.

3/4'lük bölüm, *sourdine*, *col legno* ve *ponticello* gibi renk veren çalış şekillerinin, *ppp* içinde tremolo uzun sesler üzerinde uygulanmasıyla açılır. *Stringendo* ile hareket kazanan ikinci fikir ise, *marcato* ve *fff* nüansı ile zıtlık yaratır. Ayrıca, ritmik yapının çok kez yinelenmesinden oluşan ısrarcılık ile ikilemeye karşı üçleme ritimlerin bir araya gelmesi, karmaşa ve gerginlik

oluşturur. Bu yinelenen cümle yapısı, farklı ritmik yapı içinde dört kez ortaya çıkar ve en son gelişi, bölümü aniden sona ulaştırır (Şekil 101).

Şekil 101. A.D. Sinangil-Op. 11, Y.S. Kuarteti, No. 2, Allegro misterioso

11.2.3. Andante espressivo

Yaklaşık 4 dakika.

Daha çok tınısal ortamların oluşturulduğu bölüm, 4/4'lüktür. Tonal olmayan bu ortamlar, partilerin birbirlerinden bağımsızca, farklı zamanlarda girerek uzun sesler üzerinde kalışları ile oluşur. Bölümün bu düşünce içindeki ilk habercisi ise, viyoladır. Genelde sakin bir ifadeye sahip bölüm, bu sakinliğini sonuna kadar korur ve ikinci keman ile viyolanın küçük ikili aralıktan oluşturduğu disonans tını ile son bulur (Şekil 102).

Şekil 102. A.D. Sinangil- Op. 11, Y.S. Kuarteti, No. 2, Andante espressivo

11.3. Op.21 Yaylılar Dörtlüsü No. 3 (2000)

Allegro moderato

Lento e molto espressivo

Allegro ma non troppo ma poco sostenuto

İlk seslendirilişi: Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı'ndan bir grup öğrenci, 2004, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yapıt, birinci bölümün girişindeki dört ölçümlük cümle yapısından geliştirilmiştir. Armonik yapıda bilinçli olarak tonaliteden uzak durulmuş, ritmik yapısında da düzensiz giden bir atmosfer yaratılmıştır.

11.3.1. Allegro moderato

Yaklaşık 7 dakika.

Dört kademeli 4/4'lük bölüm, birbirini takip eden, farklı uzunluk, karakter ve 3 veya 4 sesli motifleri kapsayan, ritmik açıdan farklı, sürekli değişime uğrayan onüç küçük yapıcıkta oluşur. Kısa sesler ve küçük motiflerle gelen *Piu mosso*, çizgisel ve zaman zaman melodik diyebileceğimiz *Meno mosso*'ya ulaşır. Müzikal ifadesi ve şiirselliği ile zenginleşmiş olarak duyulan *Tempo I*, bölümü sonlandırır (Şekil 103).

Şekil 103. A.D. Sinangil-Op. 21, Y. Dörtlüsü, No.3, Allegro Moderato

11.3.2. Lento e molto espressivo

Yaklaşık 5 dakika.

3/4'lük bölüm, kısa bir girişin ardından birinci kemanın solosuyla devam eder. Tartım değişikliklerinin yapıldığı beş kısım vardır. Orta kısımdaki mistik hava, ritmik yürüyüşler ve çeşitli süslemelerle birlikte *ff* ye ulaşarak bir patlama yaratır ve başa dönen bölüm, lirik bir ifade ile biter (Şekil 104).

Şekil 104. A.D. Sinangil-Op. 21, Y. Dörtlüsü, No.3, Lento e molto espressivo

11.3.3. Allegro ma non troppo ma poco Sostenuto

Yaklaşık 7 dakika.

4/4lük bölüm, çift temalı bir *füg*'dür. İlk kısımda yer alan birinci tema çizgisel, daha sonraki kısımda yer alan ikinci tema ise tremolo uzun sesler ve üçlü-beşli seslerden oluşan bir yapıdır. Bölümün gelişme kısmında temalar, bazen ayrı ayrı, bazen birlikte geliştirilerek bir sonuca ulaştırılırken, belirli bir bütünlüğün ve huzurun arayışı ifade edilmeye çalışılmıştır (Şekil 105).

Şekil 105. A.D Sinangil-Op. 21, Y. Dörtlüsü, No. 3, Allegro ma non troppo ma poco sostenuto

12. MUAMMER SUN (1932-)

1946 yılında Askerî Mızıka Okulu'nda müzik eğitime başlayan Sun, 1953'te Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü'nde Adnan Saygun'un öğrencisi olarak devam etmiştir. Bu yıllarda Mithat Fenmen ile piyano, Ferit Alnar ile orkestra şefliği, Muzaffer Sarısözen ile halk müziği, Ruşen Kam ile geleneksel sanat müziği çalışmış, Kemal İlerici'den Türk müziği armonisi dersleri almıştır. 1960 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda teori ve armoni öğretmenliğine atanmış, 1967'de Kültür Müsteşarlığı'nda müşavirlik görevi yapmıştır. Gazi Eğitim Müzik Bölümü'nde de ders vermiş olan Sun, 1969 yılında TRT Yönetim Kurulu Üyeliği'ne seçilmiştir. 1975'de İzmir Devlet Konservatuvarı'nda, 1987-2004 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ders vermiştir.

12.1. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1959)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

13. CENGİZ TANÇ (1933–1997)

1952'de Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon bölümünde Adnan Saygun'un öğrencisi olmuş, 1954'te Guildhall Müzik Okulu'nda Sydney Compton ile armoni ve çağdaş müzik teknikleri çalışmıştır. 1956'da yurda döndüğünde Adnan Saygun ile çalışmalarını sürdürerek 1960 yılında kompozisyon bölümü ileri devresinden mezun olup, bu kurumda teori

öğretmenliği yapmıştır. Bülent Arel'den Tonmaysterlik (ses mühendisliği) dersleri almış, 1964 yılında Ankara Radyosu'nda Tonmaysterlik, 1967'de Batı Müziği Programları Şefliği yapmıştır. 1973'te Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde dramaturg olarak görev yapan Tanç, 1976'da İstanbul Devlet Konservatuarı'nda kompozisyon dersleri vermiştir. 1984 yılında Juilliard Müzik Okulu'nda ve Columbia Üniversitesi'nde Vincent Persichetti ve Milton Babbitt ile çağdaş kompozisyon teknikleri çalışmıştır. Daha sonra Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda kompozisyon dersleri vermiş, 1986 yılında Müzikoloji Bölümü'nün başkanlığına getirilmiştir.

13.1. Yaylı Çalgılar Dördülü No. 1 (1965)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

13.2. Yaylı Çalgılar Dördülü No. 2 (1982)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

14. YALÇIN TURA (1934-)

Küçük yaşta keman ve piyanoya başlamış olan Tura, 1946-54 yılları arasında İstanbul Galatasaray Lisesi'ndeki öğrenimi sırasında Seyfettin Asal'dan keman, Hulusi Öktem'den teori ve solfej dersleri almış, okul dışında da Demirhan Altuğ ile armoni ve piyano, Cemal Reşit Rey ile kontrpuan, füg, orkestrasyon ve form bilgisi çalışmıştır. 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nden mezun olmuştur.

İlk eserlerini 1952 yılında yazmış olan Tura, ağırlıklı olarak sinema, televizyon filmleri ve sahne müzikleri olmasının yanısıra koro, bale, orkestra, oda müziği ve geleneksel Türk müziği eserleri de bestelemiştir. 1976 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'nda doçent, 1999'da profesör olmuştur. 1988'de Müzikoloji Bölüm Başkanlığı, 1997-2001 yılları arasında müdürlük yapmıştır.

Besteciliğinin dışında, Türk müziği ses sistemi ve Türk müziğinin sorunları üzerine araştırmaları vardır. Çok sayıda film ve televizyon müziği ile ödüller kazanan Tura'nın, Hüseyinî Peşrev, düyek; Mahur Peşrev, Evsat; Mahur Saz Semaisi; Irak Saz Semaisi gibi geleneksel formlarda da besteleri bulunmaktadır.

14.1. Yaylı Sazlar Dörtlüsü (1993)

Allegro

Lento

Presto

Allegro

İlk seslendirilişi: Cihat Aşkın, Hakan Şensoy, Ahmet Altınel, Efe Baltacıgil, 2000, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci, her iki eserinde de Klasik Türk müziğinin geleneksel yapısını, bugün uygulanmakta olan Arel-Ezgi sistemini, batı müziği armonileri ve formlarıyla birleştirerek bir potada eritmiştir.

14.1.1. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

2/4lük bölüm, *ff* nüans içinde gerçekleşen iki akorla açılır. Altı sekizlik notadan oluşan sade bir motif, viyola partisinin önderliğinde tüm partilerde sırayla duyulur. Kanon düşüncesinin hâkim olduğu bölüm, bağlı ve yanaşık melodiler ile üçlü aralıklardan oluşan kromatik dizilerin duyulduğu, ritmik karmaşanın yaşanmadığı sade bir müziğe sahiptir (Şekil 106).

Allegro ♩ = 180 **I** **YALÇIN TURA**

Şekil 106. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Allegro

14.1.2. Lento

Yaklaşık 7 dakika.

Mistik bir ortam içinde açılış yapan viyola solo, viyolonsel eşliğiyle duyulur. 3/8lik bölümün ortalarında, viyoladaki ilahiyi andıran ezgi, partiler arasında dolaşan otuzikilik pasajlarla

renklendirilir. Bölüm içinde önemli bir yeri olan viyola, bu gelişmenin ardından temayı, birinci kemana devreder ve yavaşça sakinleşen bölüm, girişin tekrarına ulaşarak son bulur (Şekil 107).

Lento ♩ = 52

Şekil 107. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Lento

14.1.3. Presto

Yaklaşık 5 dakika.

Aksak tartımlı ve sade bir anlatıma sahip bölüm, Türk motiflerinden oluşmuş tam bir oyun havasıdır. Viyolonselın uzun seslerden oluşan eşliği, diğer partilerde ritmik bir hareketlilik içindedir. Gelişme kısmında, partilerin kanon yaklaşımlı girişleri ile birlikte tema, çift seslerle zenginleşmiş bir şekilde duyulur. Sona yaklaşırken tekrarlanan tema, partilerin tek tek eksilerek ulaştıkları üç sesli akorun ardından, viyolonselın bir dörtlük *pizzicatosu* ile son bulur (Şekil 108).

Presto (♩ = 208)

Şekil 108. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Presto

14.1.4. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

11/8lik aksak tartımlı bölüm, ikinci kemanın ritmik bir ezgiyi, solo olarak duyurması ile açılır. İkili veya üçlü gruplaşmalar oldukça sık görülürken, girişte uygulanan ritmik yapıda aksamayı sağlayan 2/8lik vuruş, bölümün ileri aşamalarında ölçü içinde farklı zamanlarda gelir. Kısa mesafeli çıkıcı ve inici dizilerle süslenen bölüm, *fff*'ye ulaşan üçlü akorların ardından *pizzicato* dörtlük nota ile unison olarak son bulur (Şekil 109).

Allegro ♩ = 168

Şekil 109. Y. Tura-Y.S. Dörtlüsü, Allegro

14.2. Beş Küçük Parça “Yaylı Dördül için” (2005)

Oyun- Allegro

Vızıltı- Allegro di molto

Penta- Calmo

Canonica- Allegretto

Son Oyun - Presto

İlk seslendirilişi: Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’ndan bir öğrenci grubu, 2005, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

14.2.1. Oyun–Allegro

Yaklaşık 3 dakika.

Noktalı yay tekniği ile neşeli ve sepmatik bir anlatıma sahip 2/4lük kısım, bölüm içinde üç kez yinelenir. Ritmik ve armonik yapısıyla Türk müziği motiflerini çağrıştıran 3/8lik kısım ise, iki kez duyulur. Temanın ve kısımların yinelenmeleriyle şekil alan bölüm, tüm partilerin

tek ses üzerinde bitirişlerine ek olarak, viyolonsel *pizzicatosu* ile sona ulaşır (Şekil 110).

I - Oyun

Allegro ♩ = 126 Yalçın TURA

Şekil 110. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Oyun-Allegro

14.2.2. Vızıltı-Allegro di molto

Yaklaşık 1 dakika.

Bağlı sekizlikler eşliğinde, birinci kemanın bağlı onaltılıklardan oluşan girişi, bir süre sonra diğer partilerin de, bu figüratif söyleme katılımları ile devam eder. 2/4'lük bölüm, 144 metronom hıza onaltılıkların desteğiyle arı vızıltısını tam olarak yansıtırken, eşlik partileri, bağlı veya bağımsız sekizlikleri sürdürür. Tüm partilerin katıldığı onaltılık dizinin ardından, daha önceki bölümde olduğu gibi viyolonsel *pizzicato* ile sona ulaşılır (Şekil 111).

II - Vızıltı

Allegro di molto ♩ = 144

Şekil 111. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Vızıltı-Allegro di molto

14.2.3. Penta-Calmo

Yaklaşık 3 dakika.

Bağlı dörtlüklerden oluşturulan 2/2'lik bölüm, yanaşık seslerin de etkisiyle sakin bir tavır sergileyen temayı, kanon girişleri ile sunar. Çok kez yinelenen bu girişler, birinci keman ve viyolonsel öncülüğünde gelirken partiyon sırası gözetilir. Sakinliği koruyan bölüm, partilerin teker teker ulaştıkları uzun bir nota ile son bulur (Şekil 112).

III - Penta

Calmo $\text{♩} = 60$

Şekil 112. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Penta-Calmo

14.2.4. Canonica-Allegretto

Yaklaşık 2 dakika.

Kanon ve *Füg* tekniğiyle birlikte, oldukça ritmik ve enerjik bir yapının sunulduğu bölüm, 3/4'lüktür. Yapıtta uygulanan bu teknik, partiyon sırası gözetmeksizin ortaya konur. Motife dayalı yapı, her karşımıza çıkışında farklı bir şekil alarak çeşitlenir. Tüm partilerin katıldığı son sekizliğin ardından, viyolonsel in duyurduğu onaltılık motif, bölümü sona ulaştırır (Şekil 113).

IV - Canonica

Allegretto ♩ = 96

Violino I° *mf*

Violino II° *mf*

Viola *mf*

Violoncello *mf*

Şekil 113. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Canonica-Allegretto

14.2.5. Son Oyun–Presto

Yaklaşık 3 dakika.

Aynı nota üzerinde ikinci kemanın enerjik girişi, viyola ve viyoloncelin *pizzicatoları* ve birinci kemanın aksanlı sekizlikleri ile renklenir. Oldukça hızlı tempolu bölüm, 2/4lük tartımla şekillenirken, sonuna kadar aynı yapı içinde kalır ve partilerin çıkıcı diziyle ulaştıkları uzun nota ile sonlanır (Şekil 114).

V - Son Oyun

Presto ♩ = 144

Violino I°

Violino II° *f*

Viola *pizz.*

Violoncello *pizz.* *sfz*

Şekil 114. Y. Tura-Y. Dördül için Beş Küçük Parça, Son Oyun-Presto

15. İLHAN USMANBAŞ (1921-)

Türk beşlerinden sonra yetişen ikinci kuşak bestecilerindendir. Galatasaray Lisesi'ndeki öğrenimi sırasında Sezai Asal'dan viyolonsel dersleri almış, 1941'de liseyi bitirdikten sonra müzik çalışmalarını İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda sürdürürken, aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde eğitim almıştır. Konservatuvar'da Cemal Reşit Rey ile armoni, Sezai Asal ile viyolonsel çalışmıştır. 1942 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü'nde Ferit Alnar ile armoni, kontrpuan ve kompozisyon, David Zirkin ile viyolonsel, Ulvi Cemal Erkin ile piyano ve Adnan Saygun ile kompozisyon çalışan Usmanbaş, 1948 yılında ileri devreden mezun olmuştur. 1951 yılında Türk müziği armonisi konusunda Kemal İlerici ile çalışmış, 1952'de UNESCO'nun bursuyla, 1957'de Rockefeller bursuyla Amerika'ya gitmiştir. Döndükten sonra 1956 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda başladığı görevine devam etmiş, 1964'de müdürlüğüne atanmıştır. 1974'te İstanbul Devlet Konservatuvarı müdürlüğüne getirilmiş, 1974-99 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Kompozisyon Ana Sanat Dalı Başkanlığı yapmıştır. 2000'li yıllarda İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik İleri Araştırmalar Merkezi ve İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda görev yapmıştır. Birçok eseriyle yurtdışında tanınan Usmanbaş, bestecilik ödülleri, 1971'de "Devlet Sanatçısı", 1993 yılında Seveda-Cenap And Müzik Vakfı'nın "Onur Ödülü Altın Madalyası"nı almıştır.

15.1. Yaylı Dördül'47 Op. 5 (1947)

Allegro moderato

Adagio

Presto

Prestissimo, Çeşitlemeler

İlk seslendirilişi: Duyal Dörtlüsü, 1947, İstanbul.

Kaydı: LP kaydı, New Music String Quartet, 1955, New York.

Usmanbaş'ın 1950'ler modernizminden etkilenmediği erken dönem çalışmalarındandır. Béla Bartók anısına yazılmış olan bu yapıt, besteciye ilk uluslararası ödül, Fromm Müzik Ödülü'nü getirmiştir. Yapıtın tamamı, ilk bölümdeki temadan oluşmuştur. Bölümler farklı görünmesine rağmen besteci, temayı çok büyük bir ustalıklarla geliştirmiştir.

15.1.1. Allegro moderato

Yaklaşık 6 dakika.

2/2'lik birinci bölüm, temelde bir ezginin üzerine kuruludur. Dikey armoni anlayışından daha çok, her partinin bağımsız olarak hareket ettiği polifonik bir yapı vardır. Hızlı bir tempoda şekil alan bölüm, sekizlik motifler, kromatik gamlar ve açık veya yanaşık aralıklardan oluşur. Bölüm süresince, temel dokuyu oluşturan noktali dörtlük ve sekizlikler, yerini başka hücre yapılarına bırakarak dönüşüm içine girer. Her yeni katılan öge, eskisi ile bir süre duyularak yoğunlaşır (Şekil 115).

Şekil 115. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Allegro moderato

15.1.2. Adagio

Yaklaşık 5 dakika.

Sadelik içinde gelişen 4/4'lük bölüm, ezgi-eşlik yapısındadır. Sırası gelen dört parti de, bu ezgiyi seslendirirken, eşlik partilerinde, ikili ilişkileri bozmadan bir gelişme ve hareketlilik gözlenir. Son ölçüde aynı ses üzerinde kalan ikinci keman ve viyolonsel, *attacca* geçişe yardımcı olur (Şekil 116).

Şekil 116. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Adagio

15.1.3. Presto

Yaklaşık 4 dakika.

3/8'lik ve onaltılıklardan oluşan giriş kısmı, hızlı ve *barbaro*'nun etkisiyle sert bir ifadeye sahiptir. Bu kısımda, Béla Bartók müziğinin hem ritmik, hem tınısal özelliklerinin etkisi hissedilir. *Scherzando* kısımda ise, yapısal açıdan polifoniye dönüş vardır ve bu da, bir *füg* uygulamasını getirir. Tema her duyuluşunda, değişerek ve uzayarak gelir (Şekil 117).

Şekil 117. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Presto

15.1.4. Prestissimo, Çeşitlemeler

Yaklaşık 11 dakika.

Aksak tartımlı bölümün en büyük özelliği, bu tartımların uzun süre her ölçüde değişimli olarak gelmesidir. Aksak tartımlar, temada ve bütün çeşitlemelerde uygulanır. Armonik ve polifonik yapıda, ikili, yedili, dördü, beşli aralıklar önemli bir alt yapı oluşturur. Başka bir uygulama ise, bölüm ortasındaki *Quasi Cadenza*'dır. Bu kısım, kısa süreli olarak yorumcuların özgür çalışına bırakılmıştır. Bölümün sonuna kadar belli bir tartımda süreklilik olmadığı için, yorumcuların ritim kaçırmamaları önemli ve dikkat gerektiren bir konudur (Şekil 118).

Şekil 118. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'47, Op. 5, Prestissimo-Çeşitlemeler

15.2. Yaylı Dördül'70 (1970)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Yücelen Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1973, Ankara.

Kaydı: CD kaydı, Ankara Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 1992, Macaristan.

Eleştirmen ve viyolacı Faruk Güvenç'e adanmış dördül, sınırlı açık bir yapıttır. Doğaçlama öğeleri hâkimdir ve çalgıcıların, birbirlerinden benzerlik ve zıtlık anlamında etkilenişleri, yapıtın biçim almasında tamamen etkilidir.

15.2.1. Yaylı Dördül'70

Süresi 13 ile 18 dakika arasında olması beklenen yapıt, çalgıcıların birbirini izlemeleri için sayfa başlarına harf konulması uygun görülmüştür. Partisyon, partilerin birbirine olan bağımlılığını ve özgürlüğünü izleyebilmesi açısından, dört çalgıyı yan yana gösterir. Çalgıcıların istedikleri harften başlayarak harf sırasına göre yönlendikleri yapıtta, özgür değerler, hızlı nota grupları, kaydırmalar, seçmeye bağlı aralıklar ve kesin olmayan girişler yer alır. *Tutti* yazılmış olan sayfalarda geçişler, bir boşluk bırakılarak yapılır. Her sayfa, hem başlangıç hem bitiriş sayfasıdır ve çalma sırasındaki her türlü yönetimi birinci keman yapar. Seslendirme süresi ve oturma düzeni, çalgıcıların isteğine bırakılmıştır (Şekil 119).

Birinci Keman

A (re)

1. 4/4

1) *60-75 ca*

2) *8"-5"-5"*

1) "bu yit; ikili yavaş, iletirli gruplarla; gruplar arasında beşli kemaşon
2) orkestranın; gruplar da denir; bu part müzik del
tümcece orkestranın gruplar
3) 1) gruplar arasında, ikinci gruplar - 2) fakat bu gruplar da 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 26) 27) 28) 29) 30) 31) 32) 33) 34) 35) 36) 37) 38) 39) 40) 41) 42) 43) 44) 45) 46) 47) 48) 49) 50) 51) 52) 53) 54) 55) 56) 57) 58) 59) 60) 61) 62) 63) 64) 65) 66) 67) 68) 69) 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) 77) 78) 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) 86) 87) 88) 89) 90) 91) 92) 93) 94) 95) 96) 97) 98) 99) 100)

Viyola

Vl.

gitt. lentamente... al fine

ppp

İkinci Keman

1. 4/4

gitt. lentamente... al fine

ppp

A (re)

Viyolonsel

ppp

no. poco presto

calleg. bat.

1) *calleg.*

2) *and.*

3) *presto*

4) *no. presto*

Şekil 119. İ. Usmanbaş-Y. Dördül'70

15.3. Yaylı Dördül için Müzik'94 (1994)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

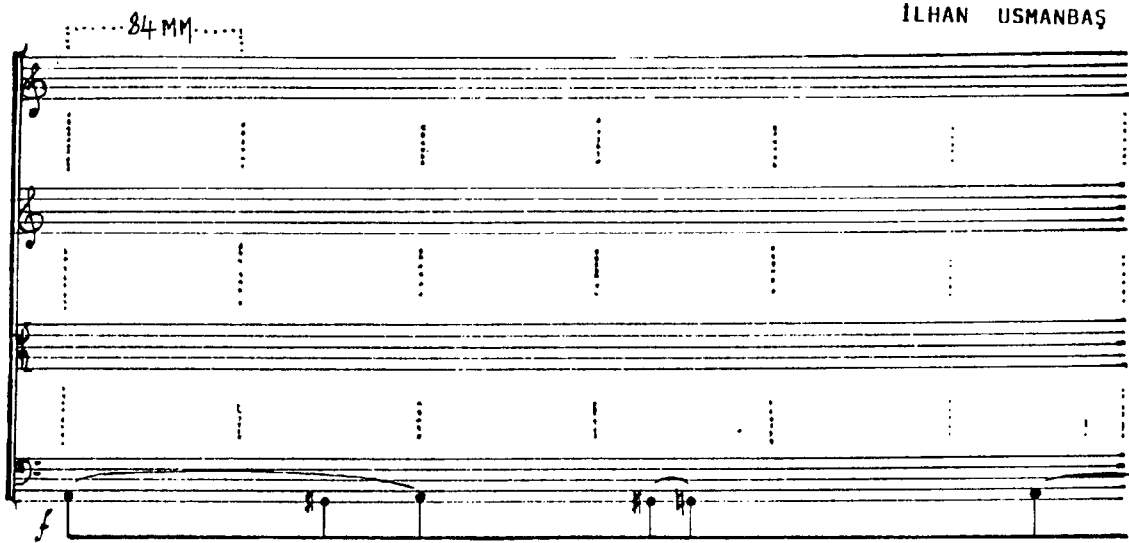
Kaydı: Yapılmamıştır.

Yapıt, Yirminci Yüzyıl müziğinde çok sık kullanılan rastlamsal notasyon uygulamasına göre yönlendirilmiştir.

15.3.1. Yaylı Dördül için Müzik'94

Yaklaşık 10 dakika.

Tartım sayısı belirtilmemiş olan yapıtın ölçü sınırları, kesik çizgilerle ifade edilir. Rastlamsal özelliği, nota girişlerinin kesin bir zamana bağlı olmayışından kaynaklanır. Dolayısıyla yorumcunun fikrine açıktır ve her seslendirilişinde farklı bir yorumu ortaya çıkarabilir. Notalarda değişikliğe, başka bir deyişle doğaçlamaya izin verilmemiş, açık yapıt özelliği sadece ritim konusunda etkili olmuştur (Şekil 120).

Şekil 120. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Müzik'94

15.4. Yaylı Dördül için Müzik'96 (1996)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yapıtta özgür ve doğal bir dalgalanma amaçlanmıştır.

15.4.1. Yaylı Dördül için Müzik'96

Yaklaşık 10 dakika süren yapıtın her satırı, altı eşit vuruş bölmesine ayrılmış ve bu bölmeler dikey noktalarla gösterilmiştir. Her bölme, yaklaşık 72 metronomdadır. Nota değerleri yerleştirilişlerine göre değer taşır ve çalgıcının göz tahminine göre özgür olarak çalınır. Seslerin uzunlukları, nota kuyruğunun sürdüğü yere kadardır. Bölme çizgilerinin tam üstüne gelecek şekilde yerleştirilen notalar, eğer iki veya daha fazla çalgının birlikteliği ile gerçekleşiyorsa *insieme* (birlikte) terimi ile belirtilir. Satır 87'de görülen sekizlik sus işareti, birlikteliğin sağlanması için konmuştur. Partilerin birbirlerini izleyebilmeleri açısından, en ideal çalış partitürden gerçekleşir (Şekil 121).

Şekil 121. İ. Usmanbaş-Dördül için Müzik'96

15.5. Morton Feldman'a göndermeler Yaylı Dördül (1999)

Tek bölüm.

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

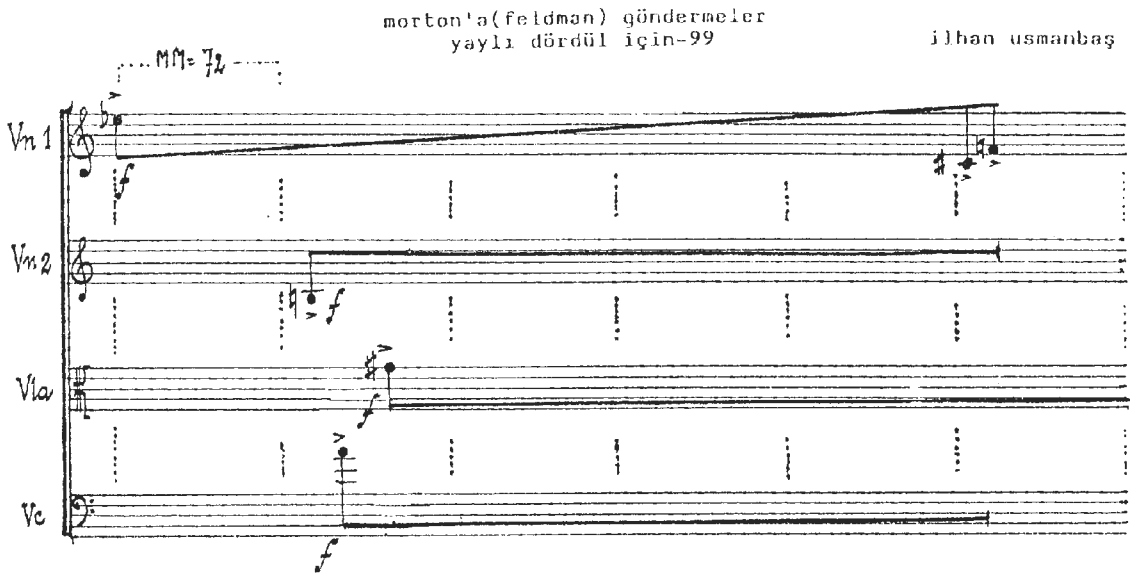
Kaydı: Yapılmamıştır.

Müzikal anlamda birbirinden farklı otuzaltı kesitten oluşan yapıtta, yapısal bir bütünlük elde edilmesi amaçlanmıştır. Her ne kadar özgürlükçü ve doğaçlamaya dayalı bir müzik olsa da, birinci kemanın denetiminde birliktelik gerektiren kısımlar vardır.

15.5.1. Morton Feldman'a göndermeler

Yaklaşık 15 dakika.

Geleneksel ölçü sistemi yerine noktalı dikey çizgilerle belirtilen vuruşlar vardır. Bu dikey çizgiler, her satırı altı eşit bölmeye ayırır ve nota değerleri bu bölmelerin içine yerleştirilişlerine göre tahmini çalınır. Dolayısıyla ritim özgürlüğü vardır. Eserin belli bazı kısımlarında sekizliklerin altında, bestecinin isteği doğrultusunda üçleme için 3, ikileme için 2 rakamı eklenmiştir. Satır başlarına yazılan metronom rakamları, bu bölme aralarının temposunu belirler ve uzun çalınması istenen sesler nota kuyruğunun uzatıldığı yere kadar sürer. Kesitler arası ve uzunca yapılması istenen suslar, virgül ile belirtilmiştir. İki veya daha fazla partinin birlikteliğinin istendiği kısımlarda, notalar aynı hizada tutulmuştur. Yorumcuların her biri partisyondan takip ederek çalar ve sayfa sonundaki suslar, bir sonraki sayfaya geçişte beraberlik sağlanması açısından, daha uzun tutulur (Şekil 122).

Şekil 122. İ. Usmanbaş-Morton Feldman'a göndermeler Y. Dördül için-99

15.6. Yaylı Dördül için Adagio (1999)

Tek bölüm.

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Açık yapıt formu ile oluşturulmuş, kısa soluklu bir dördüldür. Yorumcuya, açık yapıt formu çerçevesinde kısmen doğaçlama yapma zevki ve deneyimi kazandırır.

15.6.1. Yaylı Dördül için Adagio

Yaklaşık 7 dakika.

Bestecinin açık yapıt formundaki beklentileri, bu dördül için de geçerlidir. Kesik çizgiler ile görülen ölçü çizgileri arasındaki notalar, belirlenmiş 60 metronom hızına göre çalınır. Kesik çizgiler arasındaki nota değerlerinin şekilleniş biçimi, metronom hızı göz önüne alınarak yorumcular tarafından belirlenir. Kuyruklu olan tek veya grup notaların, sadece en son notası bir sonrakine kadar uzar (Şekil 123).

60 MM
(senza sord.)

yaylı dördül için adagio-99 ilhan usmanbaş (1999)

Şekil 123. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Adagio-99

15.7. Yaylı Dördül için Müzik (1999)

Tek bölüm.

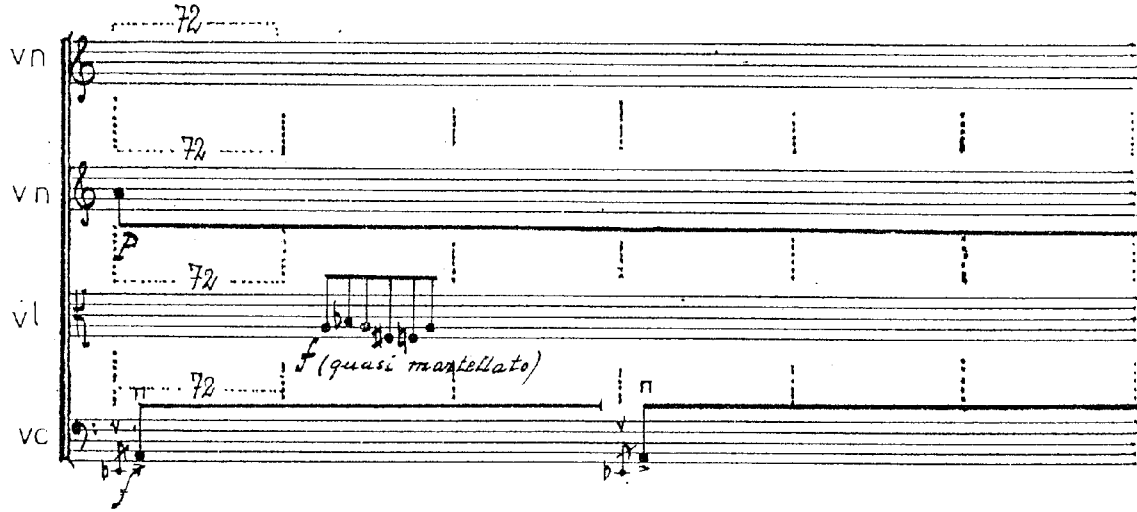
İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

15.7.1. Yaylı Dördül için Müzik

Yaklaşık 10 dakika.

Açık yapıt formundaki dördülde, ölçü çizgileri noktalı çizgilerle belirtilmiştir. Her bir aralığın temposu, 72 metronom olarak belirlenmiştir. Çizgilere göre nota gruplarının şekillendirilmesi, verilen metronom hızının da göz önüne alınarak, yaklaşık bir devinim içinde sunulması istenir. Kuyruklu nota grupları veya tek notalar, daha sonraki notaya kadar uzatılır (Şekil 124).

Şekil 124. İ. Usmanbaş-Y. Dördül için Müzik

15.8. Yaylı Dördül için Scherzando (1999)

Tek bölüm.

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Geleneksel notasyon kullanılmasına rağmen, modern bir yazı stili uygulanmıştır. Zaman zaman aleatorik yaklaşımlara da rastlanır.

15.8.1. Yaylı Dördül için Scherzando

Yaklaşık 5 dakika.

3/8lik yapıt, girişte duyulan sekiz notalık bir dizi üzerine kuruludur. *Meno mosso* ile birlikte gelen bağlı ve ağır motif, baştaki noktalı yapı ile zıtlık oluşturur. Yapıtın, ortalarından itibaren bazı kısımlarda yorumcuya ritmik açıdan özgürlük tanınmıştır. Bu özgürlük, dördülün kısmen açık yapıt olduğunu ispatlar. Yorumcuların, performans sırasında birbirlerini izlemeleri, yapıtın çalınabilmesi açısından önemlidir. Bu yüzden her yorumcu, partisini partisyondan izlemelidir (Şekil 125).

Yaylı Dördöl için Scherzando-99

İlhan Usmanbaş

Şekil 125. İ. Usmanbaş-Y. Dördöl için Scherzando-99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SON KUŞAK BESTECİLERİMİZ

1. SERVER ACİM (1961-)

Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nı İlhan Usmanbaş, Cemal Reşit Rey, Adnan Saygun, Bülent Tarkan ve Cengiz Tanç'la bestecilik çalışarak yüksek lisans ve sanatta yeterlik programları sayesinde bitirmiştir. “Macbet” oyununun müziğiyle, “Yılın En İyi Tiyatro Müziği” ödülünü, Senfonisiyle 1996'da “Nejat Eczacıbaşı Ulusal Beste Yarışması” üçüncülük ödülünü, 2002'de “Kültür Bakanlığı Gençlik Şarkıları Yarışması Ödülü”nü almıştır. Acım, 1990-98 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda, 1998-2002 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptıktan sonra, bestecilik eğitimini Anadolu'ya taşımak amacıyla, halen görev yapmakta olduğu Malatya İnönü Üniversitesi'nde öğretim üyeliğine başlamıştır.

1.1. Yaylı Dördül Op. 4 (1989)

Andante

Allegro molto

Adagio lugubre

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yapıt, 1950'ler modernizminden etkilenerek oluşturulmuş üç bölümlü bir dördüldür. Yöresel ezgilerin ön plana çıkmasından kaçınılmış olmasının yanında, makamlardan türetilmiş modal diziler duyulur.

1.1.1. Andante

Yaklaşık 5 dakika.

6/8lik bölümde, *sonat allegrosu* biçimi gözetilmiştir. Üç ölçülük cümle üzerine kurulan bölüm, iki kemanın liderliğinde açılır. Bestecinin kendi beğenisine göre oluşturduğu modal diziler, bölüm boyunca duyulur. Onaltılıklar ve çift seslerin desteğiyle zengin bir duyuluma sahip olan *Andante*, tonaliteden uzak tutulmuştur (Şekil 126).

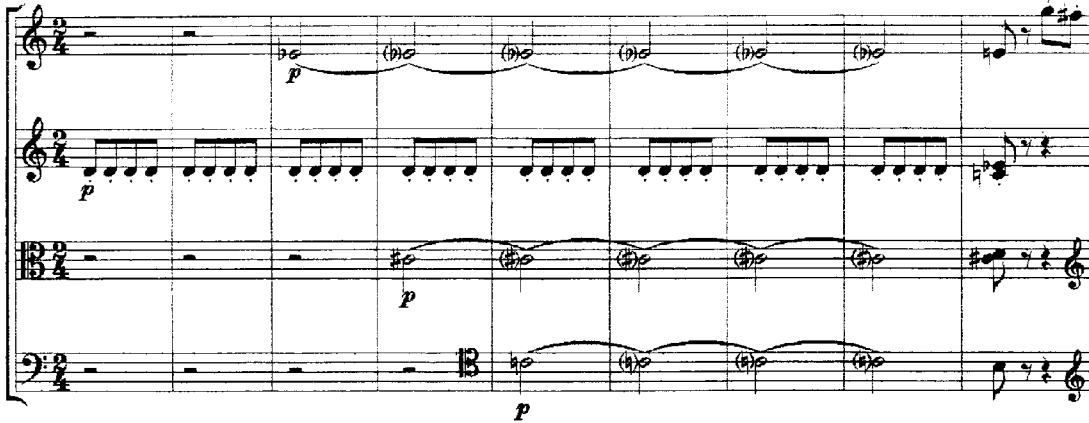

Şekil 126. S. Acim-Y. Dördül, Op. 4, Andante

1.1.2. Allegro molto

Yaklaşık 5 dakika.

2/4'lük bölümün karakteri, *ostinato*, disonans sesler ve modal diziler üzerine kurulan bir yapıdır ve bu yapı, bölümün ilk ölçülerinde görülür. *Ostinato* karakteri, ikinci kemanın liderliğinde ilk iki ölçüde gelirken, diğer çalgıların katılımı disonans tınıyı oluşturur. Hemen arkasından birinci kemanın *spiccato* tekniği ile duyurduğu modal dizi, bölümün son karakterini de ortaya koymuş olur. Zaman zaman onaltılık ve üçleme ritimleriyle öne sürülen *ostinato*, sonunda tekrar sekizliklere döner ve bölüm, unison *pizzicato*'larla son bulur (Şekil 127).

Şekil 127. S. Acim-Y. Dördül, Op. 4, Allegro molto

1.1.3. Adagio lugubre

Yaklaşık 6 dakika.

4/4'lük bölüm, makamsallıktan yararlanılarak oluşturulan modal bir dizinin, *füg* formunda işlenmesidir. Viyolonsel'in öncülüğünde başlar ve diğer çalgıların partiyon sırasına göre

katılımlarıyla gelişir. Ortalara doğru aynı nota üzerinde ardı ardına yinelenen sekizlik, üçleme ve onaltılıklar, müziğin gerilimini artırır. Sona yaklaşırken ise birinci kemanın liderliğindeki *füg*, bütün partilerin ulaştığı *flageolette* tını ile son bulur (Şekil 128).

Şekil 128. S. Acim-Y. Dördül, Op. 4, Adagio lugubre

2. SELMAN ADA (1953-)

1965'te devlet tarafından 6660 sayılı "Harika Çocuk" yasası kapsamına alınarak Paris Ulusal Yüksek Konservatuvarı'na gönderilmiştir. 1971'de mezun olduktan sonra İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nde (1973) Genel Müzik Direktörü Robert Wagner'in asistanı olarak göreve başlamıştır. 1975'te bu kuruma orkestra şefi olarak atanmış 1979-80 arasında Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde Genel Müzik Yönetmeni olarak görev yapmıştır. 1980'de Paris'e dönerek "Ecole Normale Supérieure de Musique" de opera korrepetitörlüğü ve orkestra yönetimi bölümünü kurarak eğitmen olmuştur. 2002'de Mersin Devlet Opera ve Balesi'nin Genel Müzik Yönetmenliğini yapan Ada, halen İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin Genel Müzik Yönetmenidir.

2.1. Op. 28 "Kleine Jazz Suite" (Yaylı Çalgılar Dörtlüsü) 2003

Relaxed

Moderato

Sumerian jazz

Slowly

Nimble

İlk seslendirilişi: İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından bir dörtlü, 2006, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Klasik *jazz* armonilerinin egemen olduğu dördülde, *blues* etkisi de görülür.

2.1.1. Relaxed

Yaklaşık 1 dakika.

4/4'lük bölüm, tamamen *jazz* karakterini yansıtır. Bu yapı, daha ilk ölçülerde ikinci zamanlara denk gelen viyolonsel *pizzicatolar* ile, yavaş yavaş hissedilir. Bölüm ilerledikçe, en önemli özelliği olan ve ritmik karakterini yansıtan senkop hareketler, tüm partilerde onaltılık senkoplar halinde görülür (Şekil 129).

Kleine Jazz Süite
für Streichquartett
Für Meinen Lieben Bruder Aykut Arkan

I. Selman ADA
2004

Relaxed ♩ = 100

Şekil 129. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Relaxed

2.1.2. Moderato

Yaklaşık 1 dakika.

ABA formunda yazılmış bu küçük bölüm, 4/4'lüktür. *Pizzicato* yapısı içerisinde ilerleyen bölüm, *füg* anlayışı içinde oluşturulmuş, ritmik ve senkoplara dayalı bir temanın geliştirilmesiyle ortaya çıkar (Şekil 130).

II.

Moderate ♩ = 88

Şekil 130. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Moderato

2.1.3. Sumerian Jazz

Yaklaşık 2 dakika.

Bölümün *Jazz* armonilerinden oluşan sade ve yalın yapısı, 4/4lük içinde gelişir. Tema, *Jazz* müziğinin önemli öğelerinden *ostinato* karakteri içinde şekillenen eşlik partilerinin her birinin, farklı ritmik hareketleri ile desteklenir. Özellikle viyolanın *pizzicato* dörtlükleri, bu oluşum içindeki *jazz* ortamının yaşatılması açısından etkisi oldukça fazladır (Şekil 131).

Sumerian Jazz ♩ = 84 III.

I. Violon
II. Violon
Alto
V. cello

Şekil 131. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Sumerian Jazz

2.1.4. Slowly

Yaklaşık 1 dakika.

4/4lük bölüm, iki farklı karakteri yansıtan *Slowly* ve *Vivaciously* ile ortaya çıkar. *Slowly*’nin dördüncü ve beşinci ölçülerinde, daha sonra *Vivaciously*’de duyulacak olan “Katibim” adlı halk türküsünün soncul cümlesinin gösterilmesi ile dinleyicinin temayı önceden anımsamış olması sağlanır. Bunun sonucunda çokseslendirilmiş türkü, noktalı sekizlikler eşliğinde, birinci keman partisinin üstlendiği *Vivaciously*’de duyulur. Mümkün olduğunca orjinalinin bozulmadan, küçük değişikliklerle öne sürüldüğü türkü, kısa bir süre sonra yerini *Tempo I*’e bırakır ve bölüm sonlanır (Şekil 132).

Slowly ♩ = 84 IV.

I. Violon *mf legato*

II. Violon *mf legato*

Alto *mf legato*

V.celle *mf legato*

Şekil 132. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Slowly

2.1.5. Nimble

Yaklaşık 2 dakika.

7/8lik aksak tartımlı bölüm, tüm partilerin sekizliklerden oluşan ritmik girişi ile açılır. Viyola ve birinci kemanın yaptığı küçük sololar ile beslenen bölüm, girişin tekrarının arkasından dinamik bir finalle son bulur (Şekil 133).

Nimble ♩ = 78 V.

I. Violon *mf legato*

II. Violon *mf legato*

Alto *mf legato*

V.celle *mf legato*

Şekil 133. S. Ada-Op. 28, “Kleine Jazz Suite”, Nimble

3. CAN AKSEL AKIN (1977-)

İlk piyano derslerini annesi Nazan Akın ve Ercivan Saydam’dan almıştır. Işık Lisesi’ni bitirdikten sonra 1993’te Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı kompozisyon bölümünde Ercivan Saydam ve Hasan Uçarsu’nun öğrencisi olmuştur. 1998’de ön lisans diplomasını almış, 1999’dan itibaren Viyana Müzik Üniversitesi’nde Claus Ganter ve Kurt Schwertsik’in öğrencisi olmuştur. 2001’de Avusturya Reichenau’da Erich Urbanner’in

kompozisyon master kursuna katılan ve 2005’te aynı kişinin sınıfında yüksek lisans derecesini almış olan Akın, halen aynı kurumda Türk müziği üzerine doktora çalışmalarını sürdürmekte ve film müziği dalında Klaus Peter Sattler ile yüksek lisans yapmaktadır.

3.1. Op. 22 “Der Aufbruch” Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (2004)

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

4. GÖKÇE ALTAY (1975-)

Müzik eğitimine Ankara Devlet Konservatuvarı Piyano Bölümünde başlayan Altay, Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Teori ve Kompozisyon bölümüne tam burslu olarak kabul edilmiştir. Daha sonra sırasıyla Amsterdam Konservatuvarı Kompozisyon bölümü ve Rotterdam Konservatuvarı Teori Sanat Dalı’nda eğitim görmüştür. Burada Prof. Peter Jan Wagemans ve Patrcik van Deurzen ile çalışmış, Yüksek Lisans öğrenimini, elektroakustik müzik üzerine CODART Rotterdam’da Prof. René Uijlenhoet, Prof. Peter-Jan Wagemans, Prof. Klaas de Vries ve Robin de Raaf ile sürdürmüştür. Rotterdam Konservatuvarı’nda Öğretim görevliliği yapmış olan Altay, halen Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

4.1. Quasi alla Anatolia (1998)

Allegro

İlk seslendirilişi: Tagore Quartett, 1998, Amsterdam.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yöresel ezgiler ve ritimlerin açık bir şekilde ortaya çıkarılmasıyla oluşturulan dörtlü, tek bölümlü bir yapıttır.

4.1.1. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

Makamsal dizilerle oluşturulan dörtlü, ritmik açıdan oldukça zengindir. Bu zenginlik, sık değişen tartım fikri ile daha da güçlenir. Buna bağlı olarak, aksak ve düz ritimlerin peş peşe getirilmesiyle, dördül tekdüzelikten kurtulmuş olur. Temayı farklı bir tonda duyuran *Tempo I*, *pizzicato* eşlikli ritmik yapıdaki *Tempo III*’ü getirir ve gittikçe sakinleşen dördül, ikinci keman ve viyola ile sonuca varır (Şekil 134).

QUASI ALLA ANATOLIA

Gökçe ALTAY

Şekil 134. G. Altay-Quasi alla Anatolia, Allegro

5. İPEK MİNE ALTINEL (1966-)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Sevin Berk'in arp, İlhan Usmanbaş'ın kompozisyon sınıflarından mezun olmuştur. 1986 yılında kazandığı bursla Cenevre Konservatuvarı'nda "perfectionnement" programını Catherine Meyer Eisenhoffer'in arp öğrencisi olarak tamamlamış ve aynı dönemde Paris'de Pierre Jamet ile çalışmıştır. 2000-2002 yılları arasında belli aralıklarla Paris ve Orleans Konservatuvarı'nda "Formasyon Müzikal" alanında staj yapmış, 2006 yılında Aydın Büke ile yazdığı "Müziği Yaratıcılar-Barok Dönem" adlı müzik tarihi kitabı yayınlanmıştır. Besteleri birçok müzisyen tarafından çalınan Altinel, halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ve Yıldız Üniversitesi'nde Arp ve Teori Sanat Dallarında öğretim görevlisi, Borusan Filarmoni Orkestrası'nın solo arpçısı olarak görev yapmaktadır.

5.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1989)

Allegro

Larghetto

Allegro vivo

İlk seslendirilişi: Mimar Sinan Üniversitesi Yaylı Çalgılar Topluluğu, 1989, Ankara. Kaydı: Yapılmamıştır.

Bir motif çalışması olan yapıtta, besteci, ses dizilerini kendi oluşturduğu modlarla ortaya koymuştur. Ezgiler, bu modların kullanımı ve değişimi ile yaratılmıştır. Genelde klasik büyük formlar kullanılmıştır. Küçük motiflerin müzik içinde hücrel bir anlamı olup, bütün oluşturulurken bu hücreler birbirine eklenerek çoğalmıştır. Kromatik unsurların oluşturduğu disonans tınlar ve modalite iç içedir.

5.1.1. Allegro

Yaklaşık 6 dakika.

Tüm partilerin katılımıyla gerçekleşen unison giriş, dinamik ve ritmik bir motifin sunulmasıyla açılır. Üç sestten oluşan motifin, ritmik ve aralık yapısı, yapının sonuna kadar kendini tekrarlayarak üstünlük sağlar. Zaman zaman *glissando* ile renklendirilen bölüm, unison çalınan ritmik pasajlarla gelişir. *Marcato* onaltılıkların, tüm partiler tarafından *ff* içinde dinamik bir şekilde sunulmasıyla, bölüm sonlanır (Şekil 135).

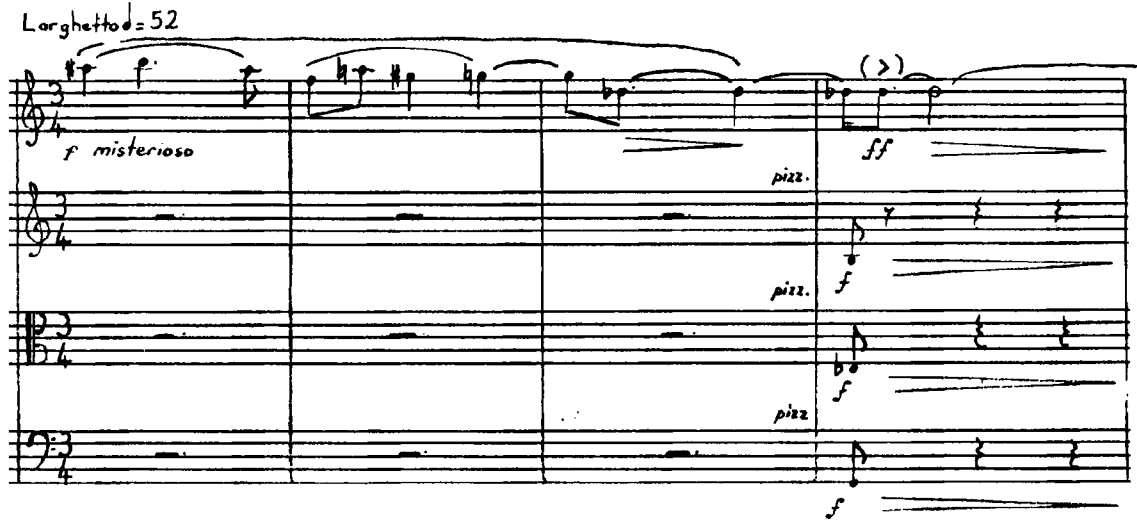

Şekil 135. İ.M. Altınel-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro

5.1.2. Larghetto

Yaklaşık 4 dakika.

3/4lük bölüm, birinci kemanın eşliksiz solosu ile başlar. Solo, aynı ses üzerindeki ısrarcı tavrını farklı ritimlerle uygularken, diğer çalgıların *tutti* anlayışı içinde katılımları dörtlüyü harekete geçirir. Sadece eşlik partisi görevi üstlenmeyen diğer partiler, *espressivo* küçük sololarla, bölümü renklendirirlerken disonans sesler kısa süreli olarak duyulur (Şekil 136).

Şekil 136. İ.M. Altınel-Y.Ç. Dörtlüsü, Larghetto

5.1.3. Allegro vivo

Yaklaşık 4 dakika.

Ritmik şaşırtmacalarla sürprizli bir yaklaşım sergileyen 12/8'lik hızlı bölüm, tüm partilerde unison olarak başlar. Sekizliklere dayalı ritmik yapı, orta kısımda *ostinato* yapısıyla hareket eden partiler arasında, ikiye karşı gelen üçleme ritimlerle dolgunlaşır. Sonuna doğru ses rengi arayışına giren bölüm, *col legno* ve *flageolette* ile renklendirilir ve birinci bölümün ilk iki dörtlüğündeki yapı, bire bir alınıp son ölçüye getirilerek yapının başlangıcı hatırlatılmış ve bütünlüğü ortaya konmuş olur (Şekil 137).

Şekil 137. İ.M. Altınel-Y.Ç. Dörtlüsü, Allegro vivo

6. ÇİĞDEM AYTEPE (1979-)

Müzik eğitimine Muzaffer Arkan ile çocuk korolarında başlamıştır. 1997 yılında Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Keman Bölümünü ve Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yarı Zamanlı Koro Bölümü'nü tamamlamıştır. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Bölümüne kabul edilerek İstemihan Tavioloğlu ve Turgay Erdener ile çalışmış, 2003 yılında mezun olmuştur. 1999-2005 yılları arasında Ertuğrul Oğuz Fırat'ın Çağdaş Müzik derslerine katılmış olan Aytepe, Muzaffer Arkan, Sevim-Sadettin Ünal, İbrahim Yazıcı, Elena Puškova, Yiğit Aydın, Elnara Kerimova ve Ahter Destan'ın yönettiği korolarda yer almıştır. 1999 yılında Ankapella Korosu'nda başladığı koro şefliği çalışmalarını 2003-2005 yıllarında koronun ikinci şefi olarak sürdürmüştür. 2004 yılında Türkiye'de Yirminci Yüzyıl Koro Müziği üzerine yoğunlaşan ilk koro topluluğu olan Koro Modern'i, Atilla Çağdaş Değer ile birlikte 2005'te Hacettepe Gençlik Koro'sunu, 2006 yılında Hacettepe Çocuk Korosu'nu kurmuştur. Halen Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'nda araştırma görevlisi olarak Orkestra Şefliği alanındaki yüksek lisans çalışmalarını sürdürmektedir.

6.1. Toprağın karanlığı, anlamsızlığın ötesi...(2000)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Ümit Önder, Özüm Günöz, Pınar Aydınlık, Benyamin Sönmez, 2000, Ankara.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Tek bölümlü dördülde, polifonik yazı hâkimdir. Dikey olarak, uyumsuz aralıklar ve üst üste binmiş akorlar yer alır.

6.1.1. Toprağın karanlığı, anlamsızlığın ötesi...

Yaklaşık 7 dakika.

ABA form yapısında ve 3/4lük tek bölümlü dördülün, girişte duyulan ağır ve rahat tavrı, ilerledikçe çok yoğun bir ritmik yapıya dönüşür. Orta kısımda sürekli değişen aksak ölçülerin, farklı yapıdaki ölçülerle üst üste gelmesiyle birlikte, ritmik karmaşa son noktaya ulaşmış olur. Bu süreç yaşanırken, yatay çizgilerde artık beşli arpejleri ve tam ton dizileri duyulur. Ritmik yapının rahatlaması sonucu dinginleşen müzik, başlangıçtaki *flageolette* seslerden oluşan atmosfere döner (Şekil 138).

Şekil 138. Ç. Aytepe-Toprağın karanlığı, anlamsızlığın ötesi...

7. NEJAT BAŞEĞMEZLER (1950-)

Ankara Devlet Konservatuvarı'nda keman ve viyola eğitimini Necdet Remzi Atak'tan almıştır. Öğrenciliğinin son yıllarında Ercivan Saydam'la armoni ve kontrpuan, Necil Kazım Akses ile armoni ve kompozisyon çalışmış, 1972'de Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na viyola sanatçısı olarak girmiştir. Konservatuvarda solfej öğretmenliği, Ankara Radyosu'nda tonmaysterlik (1975-80), Bilkent Üniversitesi'nde teori ve solfej öğretmenliği görevlerinde bulunmuştur. "EDCBA Senfonik Bölüm" ile "Arp ve Orkestra için Konçerto" adlı eserleri, Nejat Eczacıbaşı beste yarışmalarında (1996, 1998) ikincilik ödülü almıştır. TRT'nin 1998 yılında düzenlediği yarışmada Başeğmezler "Cumhuriyetin 75. Yıl Marşı" ile birincilik ödülü almıştır.

7.1. b-n-a-a "Yaylı Çalgılar için Dört Bölüm" (2002)

bilmem..

nasıl..

anlatsam..

acaba..

İlk seslendirilişi: Esra Gökoğlu, Tangör Ertaş, Betil Başeğmezler, Oğuzhan Kavruk, 2003, Pakistan.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci, Türk Makamsal öğelerini ve tonaliteyi kullanarak, yöresel ezgilerle batı armonisini bir araya getirmiştir.

7.1.1. bilmem..

Yaklaşık 6 dakika.

4/4lük *Vivace*, dinamik bir etki bırakan akorlar ile gösterişli bir açılış yapar. ABA formunda geliştirilmiş bölüm, başta duyulan temanın işlenmesi ile oluşur. Onaltılık ve sekizlik hareketler göze çarparken, ortada geline *Listesso tempo tranquillo* ritmik açıdan daha sakin bir tavır sergiler. Başa dönen bölüm, onaltılık diziler ve tek ses üzerindeki onaltılıklardan oluşan küçük bir *coda* ile son bulur (Şekil 139).

bilmem..

Nejat Başeğmezler

Vivace (♩ = 120)

Şekil 139. N. Başeğmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, bilmem..

7.1.2. nasıl..

Yaklaşık 7 dakika.

Kanon yapısı içinde açılan bölüm, ilk olarak viyola partisinde duyulur. En son viyolonselin katıldığı kanon, sakin başlar. *Poco animato*'nun getirdiği çift sesler ve ritmik hareketlilik ışığında karmaşılaşan bölüm, kısa bir süre sonra, yerini daha uzun seslerden oluşan temaya bırakır. Başa dönmüş olan bölüm, viyolanın *flageolette* la notasıyla sonlanır (Şekil 140).

nasıl..

Andante (♩ = 58)

Şekil 140. N. Başeğmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, nasıl..

7.1.3. anlatsam..

Yaklaşık 3 dakika.

İkinci yarısında, yöresel ezgileri oluşturmak amacıyla yapılandırılan aksak tartımlı bölüm, 4/4'lük açılır. İki onaltılık ve sekizlikten elde edilen motif, daha sonra sadece onaltılıklara ve gelişmeyle birlikte özgün diziler haline gelir. Partiler arasında, zıt yönlere giden diziler, son ölçülerde unison duyulur ve bölüm, *pizzicato* ile son bulur (Şekil 141).

Şekil 141. N. Başeğmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, anlatsam..

7.1.4. acaba..

Yaklaşık 9 dakika.

Besteci tarafından tek başına yorumlanabilir şekilde planlanan bölüm, uzun ve bol temalı kısımlarıyla, değişik duyguların bir araya getirildiği bir yapıya sahiptir. İki nota üzerine kurulu bölüm, çok ısrarcı bir şekilde “acaba”nın cevabını arar bir yaklaşımla tedirginlik duygusu yaşatır. İki notadan oluşan motif, gelişme sürecinde makamsal bir diziye dönüşürken ritmik dinamizm, her an taze tutulur (Şekil 142).

acaba..

Andante ♩ = 84
senza vib. e quasi sul pont.

Şekil 142. N. Başeğmezler-b-n-a-a, Y. Çalgılar için Dört Bölüm, acaba..

8. MUSTAFA BOR (1977-)

Mustafa Bor, Alberta Üniversitesi'nde Müzik Okutmanı ve Colombia, British Üniversitesi Müzik Teorisi bölümünde doktora öğrencisidir. Society for Music Theory, Music Theory Midwest, Rocky Mountain Society for Music Theory ve West Coast Conference of Music Theory and Analysis kongrelerinin yıllık buluşmalarında dönüşümsel teori ve karşıt teori konularında sunum yapmıştır. 2005 yılında Pacific Northwest Music Graduate Students' Conference'ında yardımcı koordinatörlük yapan Bor'un çalışması Müzik Bilim'de yayınlanmıştır.

8.1. Akashic Labyrinth 2003

Grafik partisiyonu (Labirent)

Metin partisiyonu (ve Zodyak)

Geleneksel partisiyon (Tutti)

İlk seslendirilişi: Alycia Au, Diane New, Aaron Au, Tanya Prochazka, 2003, Alberta.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Tek bölümlü yapıt, üç değişik okuma materyalinden oluşur ve mobile form (açık yapıt), aleatorik ve konvensiyonel öğelerin birleşimidir. Besteci, akasa, reenkarnasyon, en az ikiyüz yıllık kitap ve Astroloji gibi zamansal simgeleri ön planda tutarken, Labirent zamansal ve mekânsal ulaşımı simgeler.

8.1.1. Grafik Partisiyonu (Labirent)

Metin partisiyonu ile Grafik partisiyonu birbirine bağlı uygulandığı için birlikte açıklanmıştır.

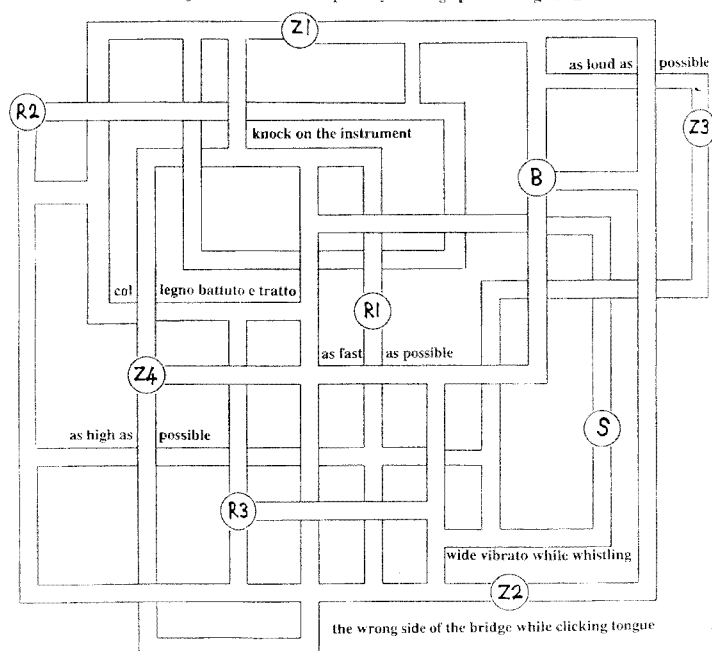
8.1.2. Metin Partisiyonu (ve Zodyak)

Yapıt, bireysel yolculuk ve beraber çalma (*tutti*) arasında gidip gelerek ortaya çıkar. Haritası ve ana bağlantıları *Labirent*'den oluşur. Onaltı dikey ve onaltı yatay çizgiden oluşan *labirent*, toplam otuziki kısım içerir. Her bir kısımda dokuz daire yer alır ve bu daireler, çalan kişiyi metin partisiyonunda uygun olan yere yönlendirir. Metin partisiyonundaki dört daire, (Z1, Z2, Z3, Z4) yorumcuyu *Zodyak* sayfasına yönlendirir. *Zodyak* sayfasında, her bir burç için yazılmış dört ölçüden oluşan müzik parçacıkları vardır. Metin partisiyonunda geri kalan beş daire (R1, R2, R3, R4, R5) ise, açıklamalı olarak partisyonda yer alır. Tüm numaralar, yorumcular tarafından çalındıktan sonra yorumcu, *labirente* geri döner ve kaldığı yerden devam eder. *Zodyak* partisi, tüm çalgılarda unison çalındığı için şekil tablosunda sadece birinci keman partisi konulmuştur (Şekil 143, 144, 145).

LABYRINTH

VIOLIN I

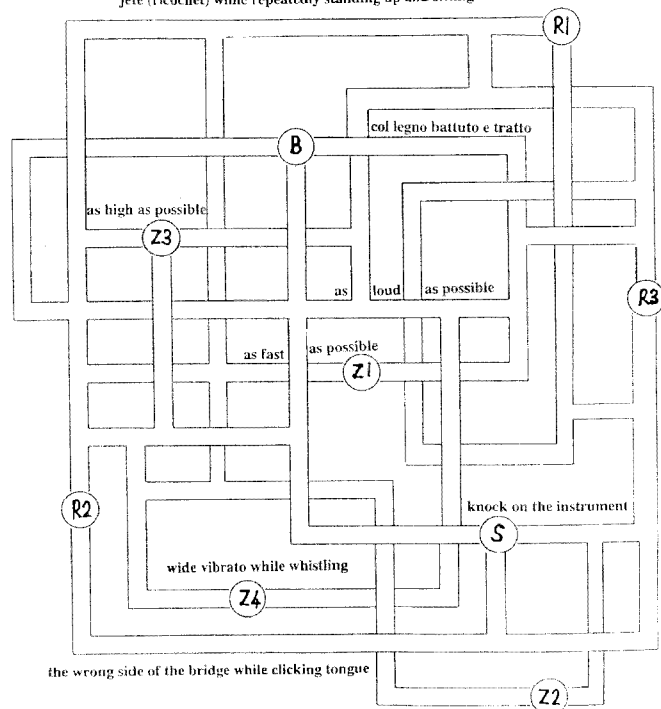
jete (ricochet) while repeatedly standing up and sitting down

LABYRINTH

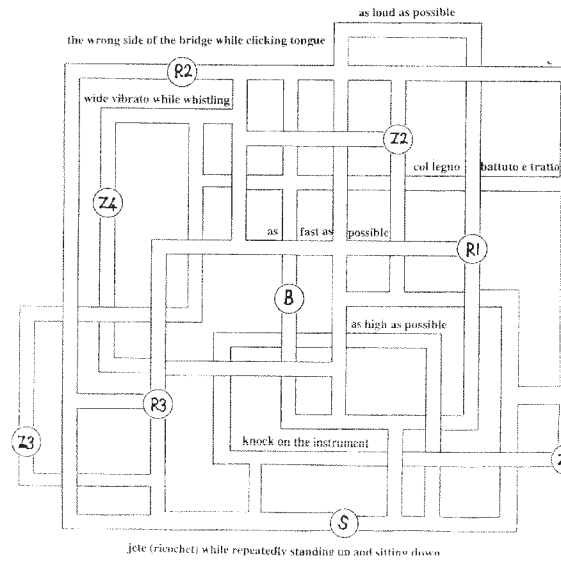
VIOLIN II

jete (ricochet) while repeatedly standing up and sitting down

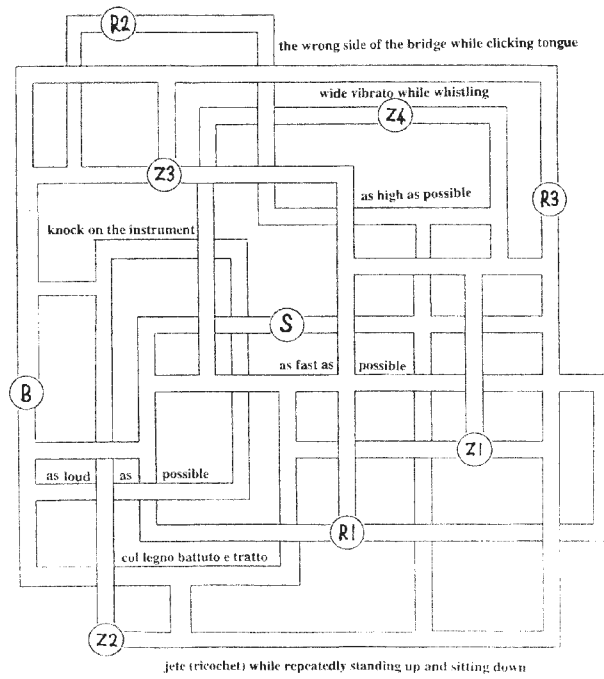
LABYRINTH

VIOLA

LABYRINTH

VIOLONCELLO

Şekil 143. M. Bor-Akashic Labyrinth, Labirent

TEXT SCORE

Reincarnation 1

If you believe you have lived another life before this life, improvise on the life you have lived. If you do not believe you have lived another life before this life, improvise on the life you haven't lived.
(Minimum duration: 10")

Reincarnation 2

If you believe you have lived another life before this life, talk about the life you have lived. If you do not believe you have lived another life before this life, talk about the life you haven't lived.
(Minimum duration: 20")

Reincarnation 3

If you believe you have lived another life before this life, think about the life you have lived. If you do not believe you have lived another life before this life, think about the life you haven't lived.
(Minimum duration: 30")

Scordatura

Tighten or loosen each string randomly (indeterminate scordatura) and play at least three of your favorite tunes which were composed at least a century ago.

Note: You should tune the instrument after the excerpt. Do not abstain from producing sounds while tuning.

Play all of the following Zodiac pieces according to your horoscope (provided on a separate sheet).

Zodiac 1

Sun

Zodiac 2

Sun - Moon (in any order)

Zodiac 3

Sun - Moon - Ascendant (in any order)

Zodiac 4

Sun - Moon - Ascendant - Venus - Mars (in any order)

Book

Bring a book written at least two centuries ago. Open a page randomly and read the first word you hit upon. Then read a second word (not necessarily the word following the previous one). Then read a third. Then read a fourth. Go on reading until you think it is enough. Be sure not to produce any break between the words.

P.S.: If you do not know your horoscope, contact muhor@yahoo.com with your birth date, birth time and birth location. (Likewise, if you do not remember your previous lives, contact yourself with your recent birth date, birth time and birth location).

Şekil 144. M. Bor-Akashic Labyrinth, Metin Partisyonu

ZODIAC
VIOLIN I

ARIES 1 112
Violin I f p ff pp sfz mf ff sp

TALRUS 5 52
 mf

GEMINI 9 100
 f ff p pp $arco$ 3 3 3 ff

CANCER 13 72 as legato as possible
espress.

LEO 17 76
 ff p ff mf ff

VIRGO 21 66
 mp fff pp mf ppp f

LIBRA 25 60
Sul G mf

SCORPIO 29 100
 f ff p pp fff mp ff p fff

SAGITTARIUS 33 120
 f

CAPRICORN 37 56
 p f p pp mf f

AQUARIUS 41 104
 mf

PISCES 45 72
con sord. and sul tasto
 mp f $pppp$

Şekil 145. M. Bor-Akashic Labyrinth, Zodyak

8.1.3. Geleneksel Partisyon (Tutti)

Üçüncü ve son partisyon olan geleneksel partisyon, beş ayrı *tuttiden* oluşur. Dörtlü üyeleri, parçanın herhangi bir kısmında göz kontağı kurup, anlaşarak *tutti* partisyonu seslendirmeye başlarlar. *Tuttilerin* sırası değiştirilmeden seslendirilir ve her *tuttiden* sonra *labirente* geri dönülür. Tüm parça toplam yaklaşık 10 dakika sürmelidir (Şekil 146).

TUTTI 1

Violin I: $\text{♩} = 60$, *pp*

Violin II: *as legato as possible*, *mp*

Viola: *f*, *ff*, *f*, *as legato as possible*

Violoncello: *mp*

TUTTI 2

Violin I: $\text{♩} = 40$, *mf*

Violin II: *mf*

Viola: *mf*

Violoncello: *mf*

TUTTI 3

$\text{♩} = 66$

Violin I *ff* *mp* *ff*

Violin II *ff* *mp* *ff*

Viola *ff* *mp* *ff*

Violoncello *ff* *mp* *ff*

pizz. *sul D-A* *sul C-G*

TUTTI 4

$\text{♩} = 116$

Violin I *mf sempre*

Violin II *mf sempre*

Viola *mf sempre*

Violoncello *mf sempre*

TUTTI 5

$\text{♩} = 96$

Violin I *ff* *pp*

Violin II *ff* *pp*

Viola *ff* *pp*

Violoncello *ff* *pp*

Şekil 146. M. Bor-Akashic Labyrinth, Tutti 1, 2, 3, 4, 5

8.2. String “QUARTZ”TET (2000)

Tek Bölüm

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Yedi sayısı, yapısal belkemiği oluşturur. Özellikle cümle ve motiflerin ölçü uzunluğu çoğu zaman yedi ve yedinin katsayılarıdır.

8.2.1. String “QUARTZ”TET

Yaklaşık 9 dakika.

ABA formundaki dördülün, başıyla sonu puantilizm (pointillist) ve virtüöz özellikler taşıırken ortası, salkım akorlardan oluşur. 4/4lük girişin, ilk ölçülerinde puantilizm anlayışı hemen kendini gösterir. Çalgıların zıt yönde onaltılık hareketleri, karışık bir ortam yaratırken, beraberinde uzun disonans sesleri getiren orta kısım duyulur. Buradaki hareketlilik, partilerin farklı zamanlarda yaptıkları armonik yürüyüşlerdedir. Ritmik özelliğinden dolayı durağan bir tavır içinde gelişen kısım, aynı yapı içinde kalarak sadece temponun hız kazanmasıyla fark edilmeden başa döner (Şekil 147).

STRING "QUARTZ" TET

mustafa bor

♩ = 124

Violin I
Violin II
Viola
Violoncello

Şekil 147. M. Bor-String “QUARTZ”TET

9. EVRİM DEMİREL (1977-)

İzmir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü’nde Nergis Şakirzade ile piyano çalışmış, Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi teori-kompozisyon bölümünde Elhan Bakihanov ile çalışmıştır. Ön lisans diplomasını alan Demirel, eğitimine Hollanda Rotterdam Konservatuvarı’nda Klas de Vries ile kompozisyon, Rene Uijlenhoet ile elektronik müzik, Rob van Kreeveld ile caz piyano çalışarak devam etmiş ve mezun olmuştur. Halen Amsterdam Konservatuvarı’nda Theo Loevendie ile yüksek lisans çalışmalarına devam

etmektedir.

9.1. Yaylı Dördül (1999)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

10. MELİHA DOĞUDUYAL (1959-)

İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Ercivan Saydam ile piyanoya başlamış, liseyi bitirdikten sonra Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Piyano Bölümü'nde Suna Erel ve Metin Öğüt'ün öğrencisi olmuştur. 1980'de Piyano bölümünden mezun olan Doğuduyal, eğitimine İlhan Usmanbaş, Ercivan Saydam ve Adnan Saygun'un öğrencisi olarak kompozisyon bölümünde devam etmiş ve 1986'da mezun olmuştur. 1991'de kazandığı bursla Lahey Krallık Konservatuvarı'nda T. Loevendie ile kompozisyon, L. Andriessen ile analiz çalışarak yüksek lisans eğitimini de tamamlamıştır. 1978-83 yıllarında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda korrepitörlük, 1983-96 arasında Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda piyano, solfej ve armoni dersleri vermiştir.

10.1. Kedim ve Ben (2004)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: String Quartet “Scholen in de Kunst, Amersfoort”, 2004, Sneek/Hollanda.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Sürprizli ve duygusal anlatımların yansıtıldığı bu yapıtta, şakacı, esprili ve duygusal bir karakter vardır.

10.1.1. Kedim ve Ben

Yapıtın, sadece belli bir kısmı elde edilebildiği için süre konusunda bilgi verilememiştir. 4/4lük yapıt, temelde iki fikir üzerine yoğunlaşır. Dikey olarak tekrar eden üçlemeler ve daha sade, ezgiye dayalı yatay figürlerdir. Girişteki üçleme figürler, ısrarlı ve güçlü bir etki yaratırken orta bölümde daha güçsüz bir yapı vardır. Heyecanlı bir anlatımın olduğu *Poco meno mosso*'nun ana motifi, ilk olarak kemanlarda duyulur. Kadans özellikleri taşıyan kısma doğru ezgisel ve ritmik figürler, alt ve üst partide değişik şekillerde duyulur. Bunu takip eden sakin ve ağır kısmın ardından, başta duyulan üçlemeler, kromatiklere dönüşerek yapıtın canlı ve gürültülü bir finalle bitmesini sağlar (Şekil 148).

My Cat and Me Mijn Kat en Ik

String Quartet
Strijk Kwartet
2004

Meliha Doğuduyal

$\text{♩} = 60 - 72 \text{ con fuoco}$

Şekil 148. M. Doğuduyal-Kedim ve Ben

11. TURGAY ERDENER (1957-)

1968’de Ankara Devlet Konservatuvarı piyano bölümünde üç yıl Kamuran Gündemir ile çalıştıktan sonra, kompozisyon bölümünde Ercivan Saydam ve Nevit Kodallı’nın öğrencisi olmuştur. 1978’de Ankara Devlet Konservatuvarı’nda teori ve solfej öğretmenliği görevine başlamış olan Erdener, halen aynı kurumda kompozisyon, armoni ve müzik analizleri dersleri vermektedir.

11.1. Lorca-Tango (2001)

Tempo di tango

İlk seslendirilişi: Anadolu Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 2003, Ankara.

Kaydı: İlk versionun CD kaydı, 2001, Ankara.

Aslı, iki gitar, akordiyon, klarinet, trompet ve keman için olan yapıt, daha sonra besteci tarafından yaylı dörtlüye çevrilmiştir.

11.1.1. Tempo di tango

Yaklaşık 3 dakika.

Tango karakterini yansıtan senkop, dörtlünün en önemli ritmik özelliğidir. Bu özellik, kendini

giriş kısmında *pizzicato* sekizliklerle duyurur. Tek bölümlü dörtlü, 4/4lük içinde gelişirken, tema, ilk kez viyola ile duyulur. Doğasında ve söyleminde, dramatik bir anlayışa sahip olan *Tempo di tango*, eşlik partilerinin aksanlı senkopları sayesinde daha çarpıcı şekilde ortaya konur. Zaman zaman kendini gösteren viyolonselın beşleme onaltılıkları ve birinci kemanın arpejleri, dörtlüye canlılık kazandıran geçiş kısımlarıdır (Şekil 149).

Lorca-Tango

Turgay Erdener

Şekil 149. T. Erdener-Lorca-Tango, Tempo di tango

12. AYDIN ESEN (1962-)

İstanbul Belediye Konservatuarı Piyano bölümünde Piraye Tüzüner ve Ova Sünder'in öğrencisi olmuştur. Daha sonra, Norveç Devlet Müzik Akademisi'nde piyano ve şeflik eğitimi almış, İngiltere Kraliyet Müzik Akademisi'nde piyano ve kompozisyon alanında ustalık sınıflarına katılmıştır. Amerika'da Berklee Müzik Koleji'nde dört yıllık programı bir yılda tamamlayarak "Sanatçı Diploması" ile ödüllendirilen ve New England Konservatuarı'ndan kompozisyon dalında lisans ve master dereceleri alan Esen, Juilliard Müzik Okulu'nda da master çalışması yapmıştır. 1989'da Paris Uluslararası Piyano Yarışması'nı kazanmış ve halen çalışmalarına virtüöz piyanist olarak devam ederken dünyanın ünlü klasik ve modern caz toplulukları arasında piyanist ve besteci olarak yer almaktadır.

12.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1986)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

13. ZEYNEP GEDİZLİOĞLU (1977-)

Eğitimine 1989’da Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Obua bölümü’nde başlayan Gedizlioğlu, 1992 yılında Kompozisyon Bölümü’nde Cengiz Tanç ve Ercivan Saydam’ın öğrencisi olarak sürdürmüştür. 2001’de Almanya’nın Saarbrücken Müzik Yüksek Okulu’nun Kompozisyon Bölümü’nde Theo Brandmüller ile çalıştıktan sonra Fransa’da elektronik müzik çalışmaları yapmış, 2003’te Avignon Yaz Okulu’na katılmıştır. 2007’de Centre Acanthes Yaz Akademisi’ne aktif katılım için burs kazanan Gedizlioğlu, halen Theo Brandmüller ve Strasburg’da Ivan Fedele ile çalışmalarını sürdürmektedir.

13.1. Çalışmalar (1999)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

13.2. Yaylı Dörtlü (2003)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

14. MUSA GÖÇMEN (1974-)

Özgün besteleri yanında Türk Halk Müziği üzerine araştırmaları da olan Göçmen, bu konuda deneme eserleri yazmıştır. Ünlü keman virtüözü Cihat Aşkın' la bir çalışması olan “Solo Keman İçin Süt” bu çalışmalarına bir örnektir. Orkestral ve oda müziği için yazdığı eserlerde geleneksel Türk Müziği motiflerimizi çağdaş anlatımla işleyip ülkemizi yurt dışındaki çeşitli festivallerde temsil etmiş, klasik müziğin yanı sıra newage eserler de yazmış olan Göçmen, belgesel ve festival müzikleri bestelemiştir. Halk danslarını çağdaş anlatım ve düzenlemeyle modernize ettiği modern dans çalışmaları da mevcuttur. Eczacıbaşı Ulusal Beste Yarışmasında Üçüncü oldu ve bu eser CD olarak kaydedilmiştir.

14.1. Oriental String Quartet 2004

Allegro non troppo

Adagio

Allegro

İlk seslendirilişi: Yaylı Çalgılar Oda Orkestrası, 2005, Bodrum.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Makamsal özellikler taşıyan yapıt, üç bölümden oluşur.

14.1.1. Allegro non troppo

Yaklaşık 2 dakika.

Enerjik bir akorla açılan bölüm, 4/4'lüktür. Viyola ve ikinci kemanın, aynı ses üzerinde yaptıkları ritmik hareketler, oryantal müziğin ritmini vurgular bir şekilde duyulur. Bir süre devam eden bu ritmik eşlik, birinci kemanın makamsal ezgiyi duyurması için ortam sağlamış olur. Ani nüans değişimleri ile aksanlı ve *marcato* çalış biçimleri, bölüme renk katarken tema, farklı ritmik yapılar içinde çeşitlenerek kendini gösterir (Şekil 150).

Allegro non troppo ♩=110 *Musa Göçmen*

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

Şekil 150. M. Göçmen-Oriental String Quartet, Allegro non troppo

14.1.2. Adagio

Yaklaşık 1 dakika.

Oldukça kısa olan 4/4'lük bölüm, diğer bölümlerin aksine tempo ve nüans açısından daha sakindir. Tema, çalgılar arasında çeşitlendirilmiş şekilde dolaşırken ritmik sadelik de göze çarpar (Şekil 151).

ORIENTAL STRINGS QUARTET

5

Adagio ♩=60

60

64

p

p

p

p

mf

mf

mf

mf

Şekil 151. M. Göçmen-Oriental String Quartet, Adagio

14.1.3. Allegro

Yaklaşık 2 dakika.

Birinci bölümle bire bir aynı açılan bölümün tek farkı, temayı ikinci kemanın üstlenmiş olması ve birinci kemanın da buna karşı bir fikirle ortaya çıkmasıdır. 4/4'lük, hareketli ve ritmik gelişen bölüm, aksan ve *marcato* ile de dinamizm kazanmıştır (Şekil 152).

ORIENTAL STRINGS QUARTET

79

rit.

morendo

Allegro ♩=120

ppp

f

p

pp morendo

f

p

pp morendo

f

p

pp morendo

f

p

Şekil 152. M. Göçmen-Oriental String Quartet, Allegro

15. SELEN GÜLÜN(1972-)

1989 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarı yarı zamanlı piyano bölümünü, 1992’de İstanbul Üniversitesi İşletme bölümünü bitirmiştir. Müzik eğitimine Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda Hülya Tarcan ile piyano, Erçivan Saydam ve İlhan Usmanbaş ile kompozisyon çalışarak devam etmiş olan Gülün, 1996 yılında aldığı bursla Berklee College of Music’te Caz Besteciliği okumuş, Just About Jazz adlı grubu kurarak Amerika, Avrupa ve İstanbul’da konserler vermiştir. 1998’den beri İstanbul Bilgi Üniversitesi Müzik Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak bulunmakta olan Gülün 2003 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik İleri Araştırmalar Merkezi Master programı Kompozisyon bölümünden mezun olmuştur.

15.1. Yaylı Dörtlü No.1 (2001)

Tek Bölüm.

İlk seslendirilişi: Gökçe Ergin, Aida Boydağ, Efdal Altun, Yelda Özgen, 2001, İstanbul. Kaydı: Yapılmamıştır.

Tek bölümlü dördülün içindeki kısımlar, bütünlük ilişkisi gözetilerek başta sunulan iki ölçülük cümle yapısından oluşturulmuştur.

15.1.1. Yaylı Dörtlü No.1

Yaklaşık 9 dakika.

Yer yer aleatorik yaklaşım içine giren dördül, ondört küçük parçacıktan oluşur. Bu parçacıklarda verilen metronom hızları, dördülün ilerlemesinde belirleyici bir unsurdur. İlk ölçülerde kemanların duyurduğu birbirine ters yönde giden arpejler, dördülün ana fikrini oluşturur. Dördül bu fikir etrafında dönerken, *spiccato*, trıl, *jeté*, *flageolette* ve *glissandolar* ile farklı tınısal arayışlar içine girilmiştir. Yirminci Yüzyıl müziğinin araçlarından biri olan sık tartım değişikliği, burada da kendini göstermiştir (Şekil 153).

E. Selen Gülün
String Quartet

(April 2001)

♩ = 76 Andante sostenuto

Şekil 153. E.S. Gülün-Y. Dörtlü, No.1, Andante sostenuto

16. CEM İDİZ (1959-)

1970'te Ankara Devlet Konservatuvarı viyolonsel bölümünde başladığı eğitimine 1974'te kompozisyon bölümünde Muammer Sun, Ercivan Saydam, Mithat Fenmen ve Ferit Tüzün'ün öğrencisi olarak sürdürmüş, ayrıca Kemal İlerici'den Türk müziği armonisi dersleri almıştır. 1977-78 yıllarında Lahey'deki Hollanda Kraliyet Konservatuvarı'nda Peter Schat'tan kompozisyon, Louis Andriessen'den çağdaş müzik formları dersleri almıştır. Daha sonra Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nı Cengiz Tanç'ın öğrencisi olarak bitirmiş, İlhan Usmanbaş, Bülent Tarcan, Cevad Memduh Altar ile yüksek lisans yapmıştır. Aynı kurumda öğretim elemanı olarak göreve başlayan İdiz, müzik teorisi, solfej, ileri solfej, armoni, çalgı bilgisi, müzik tarihi dersleri vermiştir. 1993 yılında bu görevinden istifa ederek bestecilik çalışmalarına devam etmiştir.

16.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü 1981

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

17. DENİZ İNCE (1965-)

1975 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı piyano bölümünde eğitimine başlayan İnce, Nevit Kodallı ile teori, Kamuran Gündemir ve Diler Sümer ile piyano çalışmıştır. 1988'de Amerika'da Eastman Müzik Okulu'na girerek Samuel Adler, Claude Baker, Robert Morris ve Joseph Schwantner'den kompozisyon eğitimi almış, lisans devresini bitirmiştir. 1990 yılında Michigan'da Grosse Point North High School'da kadrolu olarak görev yapmış, daha sonra San Francisco Konservatuvarı'nda teori dersleri vermiştir.

17.1. Bir Zamanlar Bu Şehir “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü” (1991)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

18. KAMRAN İNCE (1960-)

Eğitime Ankara Devlet Konservatuvarı’nda, İlhan Baran ve Muammer Sun ile başlayan İnce, İzmir Devlet Konservatuvarı’nda Muammer Sun ile tamamlamıştır. Sonrasında ABD’de Oberlin Konservatuvarı ve Eastman Müzik Okulu’nda kompozisyon çalışmış, ABD’nin verdiği Roma Ödülü’nü ve Guggenheim Bursu’nu kazanmıştır. 1991-93 yılları arasında California Senfoni Orkestrası’nın yerleşik bestecisi ve Memphis Üniversitesi Müzik Fakültesi’nin öğretim üyesi olmuştur.

18.1. Kemer-İki keman, viyola, viyolonsel için (1996)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

19. AYDIN KARLIBEL (1957-)

1972’de St. Michel’den, 1976’da Robert Koleji’nden, 1981’de Boğaziçi Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi’nin Dil ve Edebiyat Bölümü’nden mezun olmuştur. Müzik çalışmalarına ondokuz yıl Cemal Reşit Rey’den aldığı piyano, armoni ve kompozisyon dersleri ile başlamıştır. 1986’da KKTC’de The Associate Board of the Royal Schools of Music (London) tarafından verilen lisans diplomasını almış, 1990-91 yıllarında Avusturya’da Alexander Jenner, James Tocco ve Viyana Schubert Trio’sunun ustalık sınıflarına katılmıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik İleri Araştırma Merkezi’nde master programını Ayşegül Sarıca ile tamamlayan Karlibel, aynı kurumda doktora çalışması yapmakta ve 1986’da başladığı İstanbul Devlet Opera ve Balesi’ndeki repetitörlük görevini sürdürmektedir.

19.1. “Fuga Alla Turca” Yaylılar dörtlüsü için Düzenleme (1993)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

19.2. Frenetic Waltz (2002)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

20. NURİYE ESRA KINIKLI (1971-)

1995 yılında Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Teori Kompozisyon bölümü İstemihan Taviloğlu sınıfından mezun oldu. 1999 yılında Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon ve Orkestra Şefliği bölümünde master derecesini tamamladı. 2000 yılı “Ferit Nejat Eczacıbaşı Ulusal Beste Yarışması”nda 3.lük ödülünü

kazandı. 2005 yılında Ankara’da Sıdika Özdil Gardner ve Peter Sheaperds yönetimindeki yeni müzik çalıştayına, 2006 yılında Fransa’nın Metz şehrinde Wolfgang Rihm ve Pascal Dussapın yönetimindeki yaz okuluna katıldı. Halen Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarında Araştırma Görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

20.1. Zirgüle (2003)

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Camarata Dörtlüsü, 2003, Ankara.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dördül, mi, la, si bemol notalarının geliştirilmesiyle oluşan bir motif yapısıdır. Bu yapı, geliştikçe kendini makamsal bir dizi içinde bulur.

20.1.1. Zirgüle

Yaklaşık 4 dakika.

Dördül, tınısal bir ortam yaratan *tril*, *flageolette*, *pizzicato* ile açılır. Bütünü oluşturan motif ise, bu ortam içinde ilk olarak viyolanın *pizzicatosu* ile duyulur. Sonradan makamsal bir diziye dönüşecek olan bu motif, zaman zaman sürekli devinim içinde olan bir parti tarafından desteklenir. Bu görev, çoğu zaman ikinci keman partisine verilir. Ortasında gelinen *Allegro*’da ritmik bir yaklaşım göze çarparken, *Adagio* ile birlikte *ostinato* yapısı ortaya çıkar. Bu kısım, farklı tartaımdaki ölçülerin peş peşe getirilmesiyle tam bir ritim gösterisine döner ve eklenen *col legno*, *pizzicato* teknikleri ile renklendirilir (Şekil 154).

N. Esra KINIKLI
İzmir 2003

Lento

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

p

pizz.

arco

p

pizz.

Şekil 154. N.E. Kınıklı-Zirgüle

21. LEVENT KUTERDEM (1978-)

1996 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'na girerek Prof. Muammer Sun'un kompozisyon öğrencisi oldu. Kompozisyon eğitimi sırasında İlhan Baran, Turgay Erdener, Ertuğrul Bayraktar, Banu Perk, Yasemin Marlalı ile çalıştı. 2002 yılında, lisans eğitimini tamamlayıp, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon sanat dalında öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Aynı yıl Bilkent Üniversitesi'nin yüksek lisans programında Mahir Cetiz ile çalışmaya başlayan ve ardından Işın Metin ile Sanatta Yeterlik programını tamamlayan Kuterdem, halen Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'nda çalışmaktadır.

21.1.Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için “Bölüm”

Tek bölüm

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Makamsallıktan yararlanılarak modal bir yapı içinde geliştirilen dördül, giriş kısmında duyurulan beş notalı bir dizinin işlenmesiyle ortaya çıkmıştır.

21.1.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için “Bölüm”

Yaklaşık 10 dakika.

Modal yapıda geliştirilmiş dördül, birinci keman ve viyolonselın makamsal bir motifi unison olarak duyurması ile açılır. Bu motif, dördül içerisinde işlenirken beraberinde tempo ve tartım değişiklikleri ile renk yelpazesini genişleten *glissando*, *flageolette*, *col legno*, *sul tasto*, *ponticello* gibi çalış biçimlerini getirir. Ritmik açıdan üçleme fikri, oldukça egemendir. Bu egemenlik, onaltılık, sekizlik ve 4/4lük ölçüde iki dörtlüklerle oluşturulan üçlemeler olarak kendini gösterir (Şekil 155).

Şekil 155. L. Kuterdem-Y.Ç. Dörtlüsü için “Bölüm”

22. ALPER MARAL (1969-)

Lise eğitimi sırasında tiyatro müzikleri ve caz piyanistliği ile başlayan müzik yaşamı, İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler öğrenimi sırasında müzikoloji ve etnomüzikoloji bölümlerinde devam etmiştir. Ahmet Yürür, Mark Lindley, Leyla Pınar ve İlhan Mimaroglu’ndan etkilenen Maral, 1997’den itibaren Marmara, Yıldız Teknik, Bilgi, Galatasaray ve İstanbul Üniversiteleri’nde müzikoloji, kompozisyon ve ses teknolojisi dersleri vermiştir.

22.1. Yaylı Dörtlü No. 2 (2001)

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

İlk seslendirilişi: Ensemble Committee, 2002, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

23. MEHMET NEMUTLU (1966-)

Müzik hayatına Muammer Sun’dan kompozisyon dersleri alarak başlayan Nemutlu, 1985’te Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü’nde Necil Kazım Akses ile kompozisyon, Kâmuran Gündemir ile piyano çalışmıştır. 1987’de eğitimine devam ettiği Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda İlhan Usmanbaş’ın kompozisyon, armoni ve çağdaş müzik öğrencisi olmuş, Bülent Tarcan’la kontrpuan, Ercivan Saydam’la füg çalışarak 1993’te bitirmiştir. 1994’te aynı kurumda araştırma görevlisi olarak solfej, armoni ve çalgı bilgisi dersleri vermiş, 1996’da yüksek lisans çalışmasını, 2002 yılında sanatta yeterlik programını tamamlamıştır. Halen Mimar Sinan Üniversitesi Devlet

Konservatuvarı'nda öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

23.1. Yaylı Dördül için Bağımsız Parçalar (1992-94)

Dördül Op. 132-Assai Sostenuto

Recitativo I

Mosso

Recitativo II

Pizzscherzandostinato

Kronik- Akut

İlk seslendirilişi: Konservatuvar öğrencileri, 1994, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci modernist felsefeden etkilenerek oldukça entellektüel bir anlayış ortaya koymuştur. Yerel melodilere rastlansa bile oldukça soyutlaşmış olarak tanınmaz bir hale getirilmiştir. Bir bütünlük fikri amaçlanmamış bu altı bağımsız parçanın her biri, farklı araştırmayı hedeflemiştir. Dolayısıyla bölümler birlikte seslendirebileceği gibi tek başlarına ve sıra gözetmeksizin de seslendirilebilirler. *Recitativo I* ve *II* arasında bir bağlantı vardır ancak, ard arda değil diğerlerinin arasında yer almalıdır. Yukarıdaki bölümler partisyondaki düzene göre yazılmıştır.

23.1.1. Dördül Op. 132-Assai Sostenuto

Yaklaşık 10 dakika.

Bestecinin kendi deyişiyle; “bölüm, Beethoven’ın Yaylı Çalgılar Kuarteti Op. 132’nin aynen model alınmasıyla oluşturulmuştur. Doğal olarak tınısal ve ritmik farklılıklar vardır. Ancak değişmeyen tek unsur, Beethoven’da olduğu gibi bütünlük kaygısıyla bölümün bir motiften çıkmasıdır.” 2/2’lik *Assai sostenuto*’da, iki dörtlüklerle ilerleyen yapı, tüm bölümü oluşturan ana öğedir. Bu yapının tüm olanakları ve açılımları kullanılırken, tonaliteden uzak kalınmıştır. Hemen arkasından *sfz* ve onaltılıklarla gelen *Allegro*, ritmik açıdan zengin bir tablo sergilerken, üçleme ritimleri ön plana çıkmıştır (Şekil 156).

Şekil 156. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Dördül Op. 132, Assai sostenuto

23.1.2. Recitativo I

Yaklaşık 4 dakika.

4/4lük ve diğer bölümlerin aralarına girecek biçimde düşünülen bu *resitatif* benzeri küçük sahneler, *Wolfgang Amadeus Mozart*'ın *Don Giovanni*'sinden alıntılar içerir. Solo olan çalgılar liderliği ele alırlar, alıntılardıkları ezgiyi özgür tonlama ve akış özellikleriyle doğaçlarlar. Besteci, eserin önsözünde “Deforme edilmiş tonal ilişkilerin belli belirsiz işitildiği bu doğaçlamada mikrotonların kullanımı ve tempodaki ani hızlanma ve yavaşlamalar belirleyici bir yer tutar. Eşlik eden çalgılar ise klavsen eşliğini andıran küçük dokunuşlarla bu konuşmanın arka planını hazırlarlar.”⁴ şeklinde açıklamıştır (Şekil 157).

⁴ Mehmet Nemutlu, *Yaylı Dördül için bağımsız Parçalar*, Partitür Önsözü.

Şekil 157. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Recitativo I

23.1.3. Mosso

Yaklaşık 3 dakika.

Sekizliklerden oluşturulmuş bir motifin liderliğinde açılan ve gelişen bölümü, ilk olarak birinci keman duyurur. Daha sonra iki kez daha gelecek olan bu motifin aralarında, *spiccato*, *glissando* teknikleri ile *flageolette*, *sul ponticello* gibi tınısal efektlerin ve zıt nüansların ard arda getirilmesiyle karşıt bir fikir oluşturulmuştur. Bütün bu işleyişin sonucunda, minyatür bir rondo ortaya çıkar (Şekil 158).

Şekil 158. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Mosso

23.1.4. Recitativo II

Yaklaşık 5 dakika.

Çalgıcının bağımsızlığını artıran bölüm, viyola doğaçlama yaparken diğer çalgıların, *sul ponticello* tınısı oluşturdukları bir ortamda sunulur. *Resitativo I*'de uygulanan ani hız değişiklikleri, bu bölümde de geçerliliğini sürdürür. Dinamizmle birlikte gerginliğin elde tutulabilmesi, bölümün hedefine ulaşması açısından önemlidir. Bu da tamamen yorumcunun elindedir (Şekil 159).

R E C I T A T I V O

*In modo di Recitativo.
secco ma con moto*

Mehmet NEMUTLU,
1994

The musical score for Recitativo II consists of four staves. The first staff is for the violin, the second for the viola, the third for the cello, and the fourth for the double bass. The score includes various musical notations such as dynamics (sf, mp, ppp), articulation (acc., rit.), and performance instructions (sul ponticello). The tempo is marked 'In modo di Recitativo. secco ma con moto'. The score is by Mehmet Nemutlu, 1994.

Şekil 159. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Recitativo II

23.1.5. Pizzscherzandostinato

Yaklaşık 4 dakika.

9/8lik bölüm, üç müzik terimi *pizzicato*, *scherzando* ve *ostinato*nun kısaltılıp birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. *Pizzicato* tekniğinin sınırlarının zorlanması ve bu ses ortamının olanaklarının belli bir şekilde kullanıp tüketilme eğilimi, bazı yerlerde çalgıcıyı pena kullanmaya kadar yönlendirir. Bölümü ilginç yapan başka bir özellik ise, bestecinin ağzından "...farklı vurgu düzenindeki ölçüleri üst üste bindirmek olarak açıklanabilir." (Şekil 160).

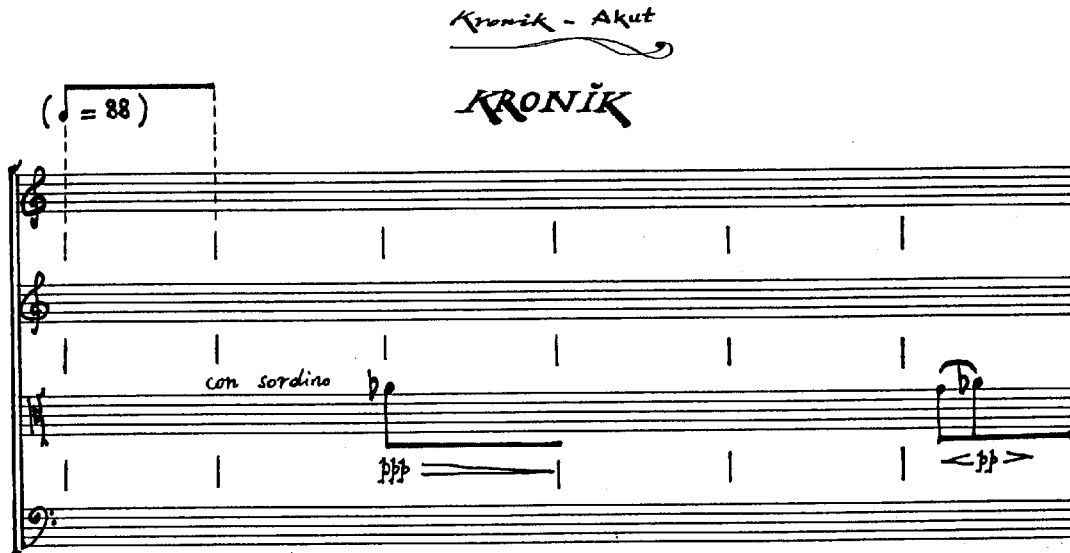

Şekil 160. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Pizzscherzandostinato

23.1.6. Kronik-Akut

Yaklaşık 7 dakika.

Ölçü sisteminden bağımsız, görelî notasyona dayalı Kronik-Akut, süreç kavramı üzerine odaklı ve birbirini tamamlayan iki parçadır. Bestecinin deyişiyle, “Notayı fazlalıklardan arındırarak sürecin kendisini öne çıkardığından kronik-akut’ta grafik yazıya başvurulmuştur. *Mosso* ile karşılaştırıldığında kronik-akut’un karşıtlıklar üzerine gitmekten çok, homojen bir akış içinde kendi kendine oluşum fikri üzerinde odaklandığı söylenebilir.” (Şekil 161-162).

Şekil 161. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Kronik

AKUT

The image shows a handwritten musical score for a piece titled 'Bağımsız Parçalar, Akut' by M. Nemutlu-Y. Dördül. The score is written on multiple staves. The top staff is labeled 'cello' and features a large, stylized 'ca 12' marking. Below it, a 'Lento' marking is present. The middle section includes 'arco' and 'pizz.' markings, with a 'ca 6'' marking. The bottom section features 'stringendo' markings and a 'ca 17'' marking. The score is marked with 'mp' and 'sfffz' dynamics. A '1,5'' marking is also visible on the right side.

Şekil 162. M. Nemutlu-Y. Dördül için Bağımsız Parçalar, Akut

24. AYŞE ÖNDER (1973-)

1985'te Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı piyano bölümüne girmiş, daha sonra kompozisyona geçerek Necil Kazım Akses ile armoni ve kontrpuan, İlhan Baran ile yeni müzik teknikleri çalışmıştır. 1997'de lisans, 2000'de master eğitimini tamamlamış; özel olarak Ertuğ Korkmaz ve Mehmet Okonşar ile bestecilik, Ertuğrul Bayraktar ile de Türk müziği ve makamları üzerine çalışmıştır. 2000 yılında Connecticut The Hart Music School'da Robert Carl ve James Sellars ile doktora düzeyinde, ayrıca 2004-2005 yıllarında Theo Loevendie ile çalışmıştır. 2006 yılında doktorasını tamamladıktan sonra Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda göreve başlamıştır.

24.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için Bölüm 2002

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

25. PERİHAN ÖNDER-RİDDER (1960-)

1970 yılında İzmir Devlet Konservatuvarı'nda Seride Barlas ve Tomris Öziş'den piyano dersleri almış, 1974'de Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü'nde Muammer Sun ile bestecilik çalışmıştır. 1979-80 yıllarında İzmir Devlet Konservatuvarı'nda teori ve solfej öğretmenliği yapan Önder-Ridder, 1981'de Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda İlhan Usmanbaş ile kompozisyon, Adnan Saygun ile modal müzik ve etnomüzikoloji çalışmış, 1987'de sanatta yeterlik diploması almıştır. Feridun Vakfı bursuyla, Liszt Müzik Akademisi'nde kompozisyon, Macar Müzikbilim Enstitüsünde etnomüzikoloji öğrenimi yapmıştır. 1992'de Almanya'ya yerleşerek 2000'de Essen ve Dortmund Üniversitelerinin Türkçe ve müzik öğretmenliği bölümlerini bitirmiş, 2003'te Duisburg'ta Herbert Grillo-Gesamtschule'de eğitmeni olarak göreve başlamıştır ve halen sürdürmektedir.

25.1. Özgün Tema Üzerine Çeşitlemeler ve Füg “Yaylı Dördül için” (1982)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

25.2. Yaylı Dördül için Bölüm (1986)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

26. TOLGA ZAFER ÖZDEMİR (1975-)

Faris Akarsu ile özel olarak piyano ve teori çalışarak müzikal eğitime başlayan Özdemir, Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesini bitirdikten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik İleri Araştırmalar Merkezi kompozisyon bölümünde yüksek lisans yapma hakkı kazanmış; Prof. Kamran İnce, Prof. İlhan Usmanbaş, Dr. Mark Wingate ve Dr. Fernando Benadon ile çalışma şansı bulmuştur. 2007 yılında tam burslu olarak başladığı University of Memphis Rudi E. Scheidt School of Music'te kompozisyon doktorasını bitirmiş sonrasında ise Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü'nde kompozisyon hocalığı yapmaya başlamıştır.

26.1. Yaylı Dörtlü (2001)

Birinci Bölüm

İkinci Bölüm

Üçüncü Bölüm

İlk seslendirilişi: University of Memphis Graduate String Quartet, 2007, Memphis.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci, dörtlüyü ilk ölçülerde duyulan oldukça sade ve melodik bir temayı, işleyerek geliştirmiştir. Kendi deyişiyle; “Bir İstanbul kışında bestelenen bu eser o sıralardaki sanatsal hezeyanlarımı resmeder: bir yandan geleceğe bir şeyler bırakmak isteğiyle yaptığım bestecilik çalışmalarım, öbür taraftan İstanbul’un gece kulüplerinde para kazanmak için isteksizce yaptığım ama bana çok şeyler öğrettiğini sonradan fark ettiğim müzikal çalışmalarım... Sonuç: melankoli, kızgınlık ve çok koyu bir ironi.”

26.1.1. Birinci Bölüm

Yaklaşık 7 dakika.

4/4lük açılan bölümde, 5/8lik ve 4/8lik gibi aksak tartımların peş peşe getirilmesiyle bir ritim yanılması oluşturulmuştur. Yapısal bakımdan yöresel özellikler taşıyan tema, ilk üç ölçüde birinci keman ile duyulur. Melankolik bir yaklaşım içinde süregelen bölüm, ana temada bulunan sekizlik ve onaltılıklardan oluşan motif yapıyı ve temanın bütünü zaman zaman farklı tartımlarda karşımıza çıkarır (Şekil 163).

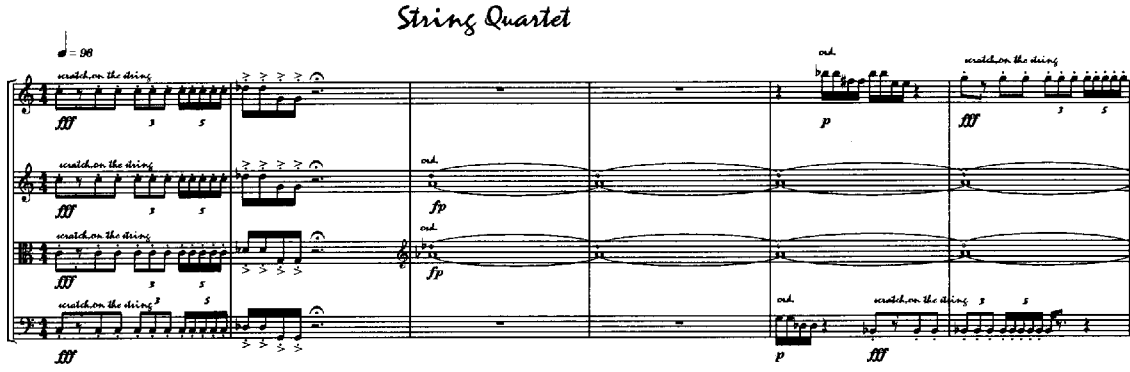

Şekil 163. T.Z. Özdemir-Y. Dörtlü, Birinci bölüm

26.1.2. İkinci Bölüm

Yaklaşık 5 dakika.

Giderek küçülen ritmik yapının, aynı ses üzerinde telleri tırmalanırcasına çalınışı bölümü, hırçın ve kızgınlık duygusu içinde açar. Üçüncü ölçüde gelen *flageolette* duygusal açıdan iniş-çıkış yaratırken daha da gerilen bölümde, tellerin tırmalar gibi çalınışı ön plandadır. 18-49. ölçüler arasında yirminci yüzyıl besteleme tekniklerinden doğaçlama unsuru ele alınarak, çalgıcılar serbest bırakılmıştır (Şekil 164).

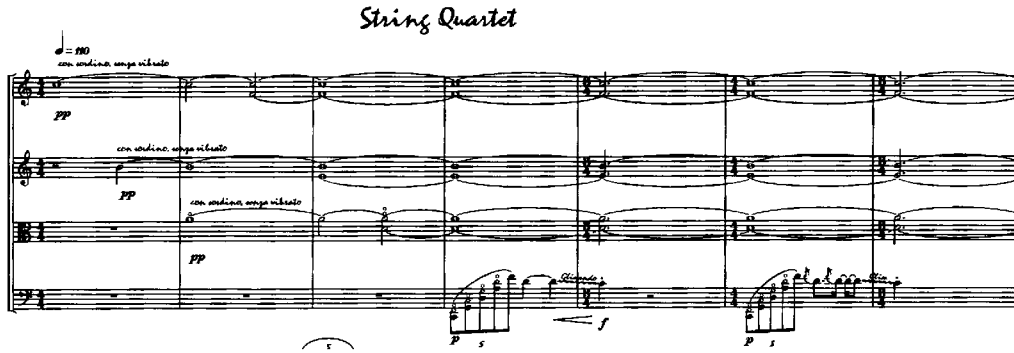

Şekil 164. T.Z. Özdemir-Y. Dörtlü, İkinci bölüm

26.1.3. Üçüncü Bölüm

Yaklaşık 6 dakika.

Partilerin tek tek katıldıkları disonans akor, beşli aralıklardan oluşan *flageolette* motifi duyulması için bir fon oluşturur. Bu motif, bölüm süresince aralıklı zamanlarda kendini gösterirken, sık tartım değişimi içinde görülen bölümde, tınısal açıdan bir arayış da vardır. Önceki bölümlerde olduğu gibi telleri kazırcasına çalma fikrinin bu bölümde de yer almasıyla bir çeşit ironi yaratılmıştır. Zaman zaman *ostinato* yapısı içine girerek de, müzikte adeta bir çıkmaz yaratılmıştır (Şekil 165).

Şekil 165. T.Z. Özdemir-Y. Dörtlü, Üçüncü bölüm

27. SIDIKA ÖZDİL (1960-)

Müzik çalışmalarına Mithat Fenmen ile başlayan Özdil, 1971'de Ankara Devlet Konservatuvarı'na girerek Necil Kazım Akses ve Nevit Kodallı ile kompozisyon, Gürer Aykal ile orkestra şefliği çalışmıştır. 1983'te okulu bitirdikten sonra devlet bursuyla 1984-85 arasında (İngiltere) Guildhall Müzik Okulu'nda şeflik, 1985-89 Londra Kraliyet Müzik Okulu'nda Paul Patterson'dan kompozisyon eğitimi almıştır. Xenakis, Messiaen, Stockhausen, Penderecki, ve Berio gibi bestecilerin seminerlerine katılmış, 1990'da BBC World Service'in sanat programları yapımcılığını üstlenmiştir. Eserleri New York,

Washington, Amsterdam, Frankfurt, Melbourne, Tel Aviv, Malezya, Paris, Londra ve Viyana’da yorumlanmış, *Aganta Burina Burinata* adlı arp eseri Paris Konservatuarı’nın resmi müfredatına alınmıştır. 1994’te Antalya Devlet Senfoni Orkestrası’nın kuruluş aşamasında, modern müziğin ve Türk bestecilerinin eserlerinin yurdumuzda seslendirilmesini amaçlayan Orkestra Modern’in beş kurucu üyesinden biri olarak yer almıştır ve halen sanat yönetmenidir.

27.1. Danslar “Yaylı Çalgılar Dörtlüsü” (1986)

Horon-Allegro

Çerkez Dansı-Largo

Mevlevi Dansı-Largo

Alevi Dansı

İlk seslendirilişi: Bingham String Quartet, 1988, Londra.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci, makamsal öğeleri çağdaş bir anlayışla kendi süzgecinden geçirerek dörtlüye yansıtmıştır. Bunu ifade edebilmek için de, yirminci yüzyıl müziğinde kullanılan çeşitli sembollere yer vermiştir.

27.1.1. Horon-Allegro

Yaklaşık 4 dakika.

Bir balıkçı şarkısının teması, değişiklikler yapılarak sunulmuştur. 3/4lük kısa bir girişten sonra 7/8lik horon, ilk olarak birinci kemanda gelir. Daha sonra diğer partilerin katılımı ile devinim kazanan bölüm, zaman zaman partilerin ritmik yapıyı tek başlarına göstermelerini sağlar. Ortalarda sakinleşen müzik, *sul ponticello* tınısal ortamda, birinci kemana hüzünlü bir solo verir. Tekrar başa dönen bölüm, sonunda uzun aralıklı *glissandoların* getirdiği viyolonsel solo ile ikinci bölüme bağlanır (Şekil 166).

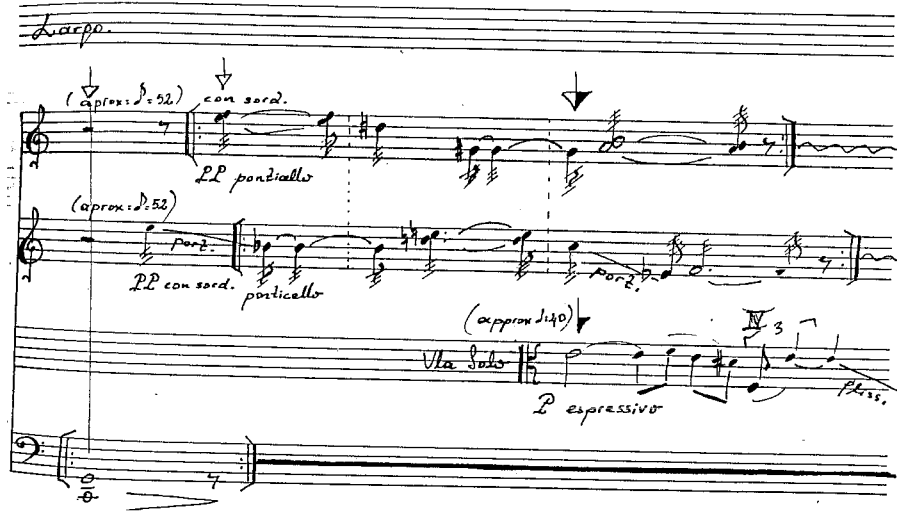

Şekil 166. S. Özdi-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Horon-Allegro

27.1.2. Çerkez Dansı–Largo

Yaklaşık 5 dakika.

Bölüm, 7/8lik bağlantıyla birlikte viyola soloyu getirir. Çok hafif sesle açılan solo, kemanların gerilimli eşliklerinin desteğiyle, oldukça karamsar bir havadadır. Bu karamsarlık bir süre sonra yerini, eşlik partilerinin çalgılara elleriyle vurarak oluşturdukları ritmik hareketle birlikte iki kemanın, Çerkez dansını tasvir eden sololarına bırakır. Bölüm, tüm çalgıcuların “hey” diye coşkulu bir şekilde bağırımlarıyla sonlanır (Şekil 167).

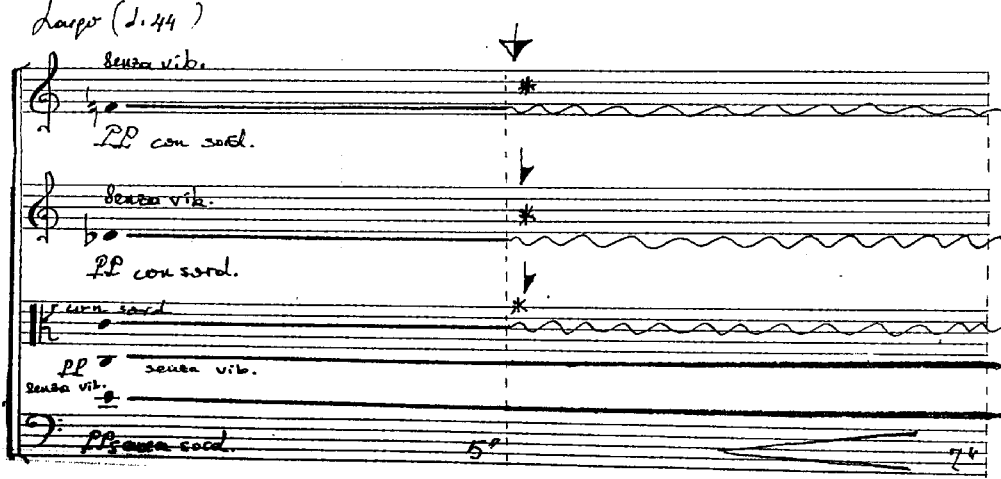
Şekil 167. S. Özdi-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Çerkez Dansları-Largo

27.1.3. Mevlevi Dansı–Largo

Yaklaşık 5 dakika.

Önce vibratosuz duyulan disonans akor, gittikçe genişleyen vibrato ile dinleyicide bir

semazen dönüşü fikri uyandırır. Bu akor, viyolonselın çaresizlik içinde yaptığı karamsar soloyu getirir ve eşlik partilerindeki yatay çizgide şekillenen ritmik karmaşa ile daha da gerilir. Daha sonra ısrarcı bir tutumla birinci kemanda gelen tema, tüm çalgıların katıldığı bir kaosa döner ve bu tür birlikteliklere bölüm sonuna kadar rastlanır (Şekil 168).

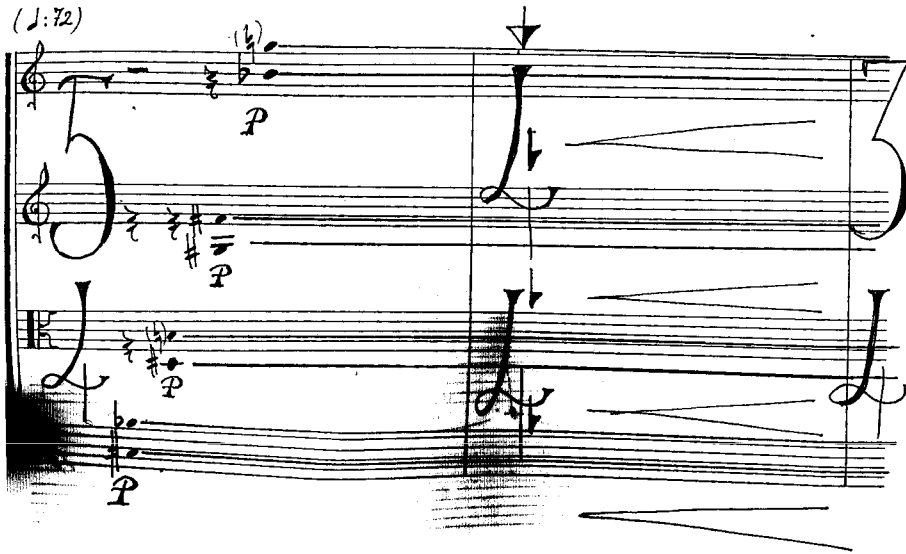

Şekil 168. S. Özdil-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Mevlevi dansı-Largo

27.1.4. Alevi Dansı

Yaklaşık 5 dakika.

Yine disonans bir akor, *crescendo* ve *glissando* ile yükselerek, aksak tartımlı *Presto*'ya bağlanır. Ritmik karmaşa yaratan *Presto*, *flageolette* ve *pizzicato* teknikleri ile oluşturulan tınısal bir ortam içine girer. Buradaki tempo biraz daha rahattır. Ancak, tekrar hız kazanan bölüm, oldukça virtüöz seviyedeki tekniğiyle ve tartım değişiklikleriyle oldukça renklidir (Şekil 169).

Şekil 169. S. Özdil-Y.Ç. Dörtlüsü, Danslar, Alevi dansı

28. ONUR ÖZMEN (1981-)

Müzik eğitimine Prof. Dr. Mustafa Apaydın ile başlamıştır. 1996 yılında Muammer Sun'un yönlendirmesiyle Yiğit Aydın'dan solfej, kompozisyon, piyano ve armoni dersleri almıştır. 1998 yılında girdiği Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Sanat Dalı'nda Burhan Önder'le armoni, kompozisyon, solfej, kontrpuan, Yasemin Marlalı'yla piyano, Prof. İlhan Baran'la çağdaş müzik ve caz müziği, Prof. Muammer Sun'la kompozisyon ve orkestrasyon, Yrd. Doç. Turgay Erdener'le armoni, kontrpuan, füg, kompozisyon ve orkestrasyon, Okan Murat Öztürk'le halk müziği, Günay Günaydın'la divan müziği, Ahter Destan'la koro şefliği ve İbrahim Yazıcı'yla orkestra şefliği çalışmıştır. Sınıf atlayarak mezun olduğu 2004 yılından bir yıl sonra Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Ana Sanat Dalı'na yüksek lisans öğrencisi olarak girmiştir. 1997-2000 yılları arasında Ertuğrul Oğuz Fırat'la, 2000 yılı kasım ayında Prof. Reinhard Febel'le çağdaş müzik üzerine çalışmıştır. 1998-2004 yılları arasında çeşitli kurumlarda piyano eşlikçiliği ve solfej öğretmenliği görevlerinde bulunan Özmen, 2004 yılından itibaren Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim görevlisi olarak solfej, armoni ve form bilgisi dersleri vermekte ve Yrd. Doç. Turgay Erdener'le kompozisyon, Prof. Rengim Gökmen'le orkestrasyon çalışmalarını sürdürmektedir.

28.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü

Prelude

Füg

Reçitatif

Epilog

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

28.1.1. Prelude

Yaklaşık 3 dakika.

İlk ölçüde sunulan motifin açılımıyla gelişen bölüm, makamsallıktan yararlanılarak oluşturulmuş bir modal anlayışla kendini gösterir. Bu motif, girişteki üç ölçüde birinci keman tarafından gösterilirken, her tekrarlanışında farklı oluşturulmuş dizilerle gelir. Çeşitli ritmik yapılar içinde görülen motif, kullanılan farklı tartımlar yardımıyla da ritmik yapıyı genişletmiş olur (Şekil 170).

Prelüd

Onur Özmen

♩ = c. 50

sul tasto

Violin 1

pp

Sul G

Violin 2

p

sul tasto

Viola

sul tasto

Cello

p

Şekil 170. O. Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Prelüd

28.1.2. Füg

Yaklaşık 2 dakika.

Makamsal bir dizinin, ritmik bir çeşitlilikle sergilendiği 3/4lük füğün teması, ilk kez viyolonsele duyulur. Onaltılıklardan oluşan temayı duyuran partinin dışındaki partiler ise, hem ritmik açıdan hem de bağlı yayla çalındıkları için daha sakin bir çizgiye sahiptir (Şekil 171).

Füg

Onur Özmen

♩ = c. 90

Violin 1

Violin 2

Viola

Cello

f

Şekil 171. O.Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Füg

28.1.3. Reçitatif

Yaklaşık 3 dakika.

Reçitatif bölümde, Orhan Veli'nin Pırpırlı Şiir adlı şiirini ön plana çıkaracak bir şan partisinin

eklenmesiyle, dörtlüye bir farklılık kazandırılmıştır. Mezzo soprano tarafından seslendirilen bu bölümde, modal bir yapı vardır. Fakat, bu yapı makamsallık içinde şekil almamış, tamamen özgün olarak oluşturulmuştur. Besteci tarafından çıkartılması ve yerine başka bir bölümün konulması planlanan bu bölüm, istenirse çalınabileceği bilgisi, ondördüncü sayfada belirtilmiştir (Şekil 172).

Reçitatif

PIRPIRLI ŞİİR

Uyandım bakım ki bir sabah,
Güneş vurmuş içime;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm,
Pır pır eder durur, bahar rüzgârında.
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;
Cümle âzâm isyanda;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;
Kuşlara,
Yapraklara.

Orhan Veli

♩ = c. 60

Onur Özmen

Mezzo Soprano

Violin 1

Violin 2

Viola

Cello

Şekil 172. O. Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Reçitatif

28.1.4. Epilog

Yaklaşık 1 dakika.

Son söz anlamına gelen *epilog* adlı bölüm, disonans akorların oluşturduğu dikey bir yapı içinde başlar ve yatay hareketli onaltılıklarla gelişir. Partilerde eşit bir dağılım görülürken, belli bir çalgıya solo verilmemiştir (Şekil 173).

Epilog Onur Özmen

$\text{♩} = c. 208$

Violin I

Violin II

Viola

Cello

ff **p**

Şekil 173. O. Özmen-Y.Ç. Dörtlüsü, Epilog

29. METE SAKPINAR (1954-)

1975'te Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Ercivan Saydam'ın piyano, 1978'de Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda İlhan Usmanbaş'ın kompozisyon öğrencisi olmuştur. Sakpınar, 1980 yılında Paris Ecole normale de musique'de kompozisyon ve şeflik, 1985'te Juilliard Müzik Okulu'nda Milton Babbitt ile kompozisyon, Donald Howe ile elektronik müzik çalışmaları yapmıştır. Sanatçı, 1984 yılında "New York Concertante" orkestrasını kurmuş, 1991'de İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesi olmuştur ve halen aynı görevi sürdürmektedir.

29.1. Miniaturisations Yaylı Dördül (1983)

Lento

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dördül, isminden de anlaşıldığı gibi tek bölümlük kısa bir parçadır. Armonik ve ritmik yapısı modern bir anlayış sergiler.

29.1.1. Lento

Geleneksel ölçü çizgisi ve tartım sayısına yer verilmeyen dörtlüde, yerel özelliklere rastlanmaz. Daha çok efektlere dayalı dörtlüde, *glissando*, *pizzicato*, *flageolette* gibi tınısal ortamlar yaratan tekniklere yer verilmiştir. Parçanın ortasında gelen 112 metronomluk kısımda, partilerde ritmik açıdan uzun süreli bir birliktelik görülür. Daha sonra yine serbest yapıya dönen dörtlü sadeleşerek sona erer (Şekil 174).

Şekil 174. M. Sakpınar-Y.Ç. Dörtlüsü, Miniaturisations

29.2. Yaylı Dörtlü No. 2 (1983)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

30. ALİ RIZA SARAL (1960-)

Elektronik mühendisi ve besteci Ali Rıza Saral, Illinois State University'den MM, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden MSC ve BSc dereceleri almıştır. İstanbul Devlet Konservatuarı'nda Sarper Özsan, Ercivan Saydam ve İlhan Usmanbaş'ın, Illinois State University'de Roque Cordero ve Arthur Corra'nın öğrencisi olmuştur. Office of Research in Arts Tech of ISU, Center for Computer Research in Music and Acoustics of Stanford University'den aldığı burslar ile Darmstadt-96'ya katılmıştır. Mühendis olarak BİMSA, BİLPA, HOBİM ve EUROCONTROL-Germany (European Agency for the Safety of Air Navigation)'da Hava Trafik Kontrolü FPP mühendisi olarak çalışmıştır. 2004'te müzik çalışmalarına ara vermiş, çalışmalarını havacılık ağırlıklı sistem psikolojisi konusunda araştırma ve makale yazmak üzerinde yoğunlaştırmıştır.

30.1. Yaylı Dördül No. 1 (2001)

Allegro

Andante serenita

Scherzo

Allegro pensioroso

İlk seslendirilişi: Yapılmamıştır.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Klasik tarzda yazılmış olan dörtlü, ezgisel ve romantik bir yaklaşım sergiler. Makamsallık görülmez.

30.1.1. Allegro

Yaklaşık 5 dakika.

2/4'lük bölüm, birinci kemanın sekizlik ağırlıklı temayı, dörtlük eşliklerden gördüğü destekle duyurmasıyla açılır. Ritmik unsurlarla geliştirilmiş orta kısmın ardından, *Tempo I*'in gelişi ile küçük bir *codaya* bağlanan bölüm, sonlanır (Şekil 175).

Şekil 175. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Allegro

30.1.2. Andante serenita

Yaklaşık 4 dakika.

6/8'lik içinde gelişen romantik yapıli bölüm, *sourdine* tınısı ile renklendirilmiştir. Ritmik yapısı karışık olmayan bölüm, *Tempo I*'in gelişi ile sona erer (Şekil 176).

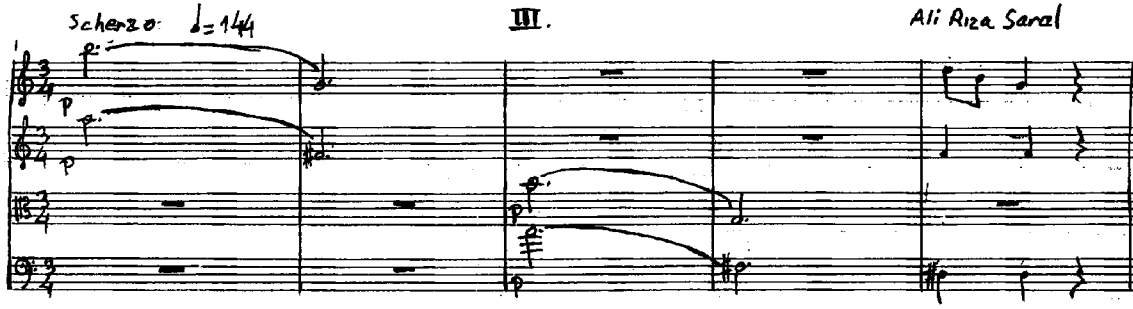

Şekil 176. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Andante serenita

30.1.3. Scherzo

Yaklaşık 6 dakika.

3/4'lük esprili bir anlayış sergileyen bölüm, ikili aralıkların çarpışan tınısı ile açılır. Ezgi-eşlik yapısı içinde ilerleyen *scherzo*'nun ikinci yarısında, sekizlik yürüyüşlerden oluşan yapı, bölümü trio kısmına getirir. Bitiminde *scherzando*'ya dönen bölüm, klasik sonat formundaki üçüncü bölüm özelliklerini taşımış olur (Şekil 177).

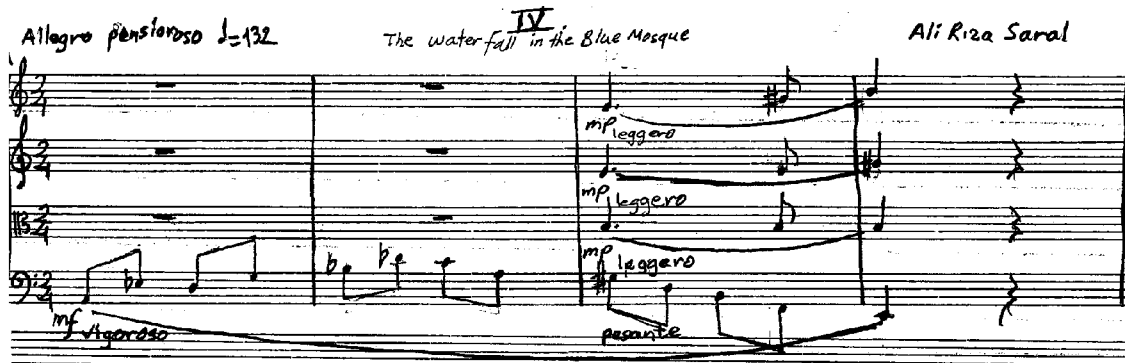

Şekil 177. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Scherzo

30.1.4. Allegro pensioroso

Yaklaşık 5 dakika.

Yine sekizlik ritimlerin ön planda görüldüğü 2/4lük bölüm, atlamalı bir ezgisel yapıya sahiptir. Bölüm içinde, çok sayıda ve sık değişen tempo değişimleri içinde *Tempo I*, yedi kez gelir. Viyolonsel'in duyurduğu son geliş ile bölüm, bitirilir (Şekil 178).

Şekil 178. A.R. Saral-Y. Dördül, No. 1, Allegro Pensioroso

31. ERTUĞRUL SEVSAY (1954-)

1970-80 yılları arasında özel olarak Cemal Reşit Rey'den teori, kompozisyon ve şeflik dersleri almış, trompet ve obua çalmayı öğrenmiştir. 1977-81 arasında İstanbul Filarmoni Oda Orkestrası'nı kurup yönetmiştir. 1978'de Cerrahpaşa Tıp fakültesi'ni bitirmiş, 1980'de Viyana Müzik Yüksek Okulu'nda Thomas Christian David'in kompozisyon, Otmar Suitner'in orkestra şefliği öğrencisi olarak şeflik ve kompozisyon diplomalarını almış, 1985'te iç hastalıkları üzerine ihtisasını tamamlamıştır. 1986'da Miami Üniversitesi Müzik Fakültesi'nden master, 1989'da doktorasını almıştır. 1991-94 arasında Indiana Üniversitesi'nde konuk profesör olarak müzik teorisi dersi vermiştir. 1990'dan itibaren Viyana Müzik Üniversitesi'ndeki Orkestrasyon profesörlüğünü sürdürmekte ve halen bölüm başkanlığını yapmaktadır.

31.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü 2003

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

32. İLTERİŞ SUN (1961-)

1971 yılında girdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Mithat Fenmen ve Kâmuran Gündemir'in piyano öğrencisi olmuştur. 1974'te İzmir Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümüne geçen Sun, Muammer Sun ile armoni, kontrpuan ve füg çalışmış, 1979'da lisans devresini bitirmiştir. Mezun olduğu yıl Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim elemanı olarak solfej, teori ve armoni dersleri vermeye başlamış, 1991'de Yüksek Lisans çalışmasını tamamlamıştır.

32.1. Yaylı Çalgılar İçin Kuartet (1986)

Largo-Allegro

İkinci bölüm

Üçüncü bölüm

İlk seslendirilişi: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Devlet Konservatuvarı'ndan bir grup öğrenci, 1989, Genç Besteciler programı.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Dördülde, genel olarak dörtlü veya beşlilerden oluşan armonik bir yapı hâkimdir. Ezgisel yapısı ise modaldır.

32.1.1. Largo-Allegro

Yaklaşık 4 dakika.

Sekizliklerden oluşan bir motifle açılan klasik sonat formundaki 2/4lük bölüm, ilk olarak viyolada duyulur. Bu motif dokuzuncu ölçüden itibaren gelen makamsal ezginin hazırlayıcısıdır. Onsekizinci ölçüden sonra gelen onaltılıkların, aksanlı ve *Martele du Talon* yay tekniğiyle çalınması bölümün en dikkat çekici özelliğidir ve bu çalış dinamik bir etki kazandırır. Bu etki, sonuna doğru etkisini kaybeder ve uzun seslerin sakinliğiyle sona ulaşır (Şekil 179).

YAYLI ÇALGILAR İÇİN

KUARTET

I

İLTERİŞ SUN

Largo

$\text{♩} = 58$

Şekil 179. İ. Sun-Y.Ç. Kuarteti, Largo

32.1.2. İkinci Bölüm

Yaklaşık 2 dakika.

Lied formunda, aksak tartılar üzerine kurulu ve sürekli değişik akorların birbirini takip etmesiyle oluşan 5/8'lik bölüm, ikinci keman partisiyle başlar. Bir süre aynı ses üzerinde kalan partiler, disonans bir tını oluştururlar. Partilerde görülen ritmik yapı, bazı kısımlarda tüm partilerde aynı ritmik kurguyu oluştururken, onaltılık kromatik gamlar ve aksanlarla enerjik bir ortam yaratılmıştır. Sonunda *morendo* ile gelen uzun sesler bölümü sonlandırır (Şekil 180).

$\text{♩} = (60)(\text{♩} \text{♩} \text{♩})$

II

Şekil 180. İ. Sun-Y.Ç. Kuarteti, İkinci Bölüm

32.1.3. Üçüncü Bölüm

Yaklaşık 2 dakika.

Önceki bölümlerin aksine 2/4'lük bölüm, Türk melodilerinin rastlanmadığı bir *füg* yapısıdır.

Sekizlik önel vuruş ile tema, ilk olarak birinci kemanın liderliğinde gelir. Hiç vakit kaybetmeden gelen ikinci füğ girişi ise, ikinci kemanla ve karışık sırada gelir. Sonunda, ritmik beraberlik ve belirginlik sağlayan *martele du talon* ve aksanlı çalınan sekizliklerle, temanın son kez birinci keman tarafından duyurulması ile sonlanır (Şekil 181).

Şekil 181. İ.Sun-Y.Ç. Kuarteti, Üçüncü Bölüm

33. SABRİ TULUĞ TIRPAN (1970-)

Müzik çalışmalarına Uğur Sezer'den piyano, Ercivan Saydam'dan piyano ve müzik teorisi olarak başlayan Tırpan, 1989'da Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde Martin Berkofsky ve Namık Sultanov'un piyano, Sami Hatipoğlu'nun armoni ve kontrpuan öğrencisi olarak devam etmiştir. 1992 yılında Viyana Konservatuvarı'nda Gerhard Geretschlaeger'den piyano, sonrasında Viyana Müzik Akademisi'nde İvan Eröd ile kompozisyon ve müzik teorisi, Ertuğrul Sevsay ile orkestrasyon, Avadis Kuyumcıyan ile oda müziği çalışmıştır. 2002'de Performing Arts Studios of Vienna'nın koro şefliği ve korrepetitörlüğünü, 2004'de Klagenfurt'daki Scherzo Yaz Festivali'nin müzik yönetmeliğini yapmıştır.

33.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü için Adagio-Recitativ

Yapıtın notalarına ulaşılammıştır.

34. BABÜR TONGUR (1955-)

1961'de İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Hülya Saydam ile piyano Ekrem Zeki Ün ile keman çalışmıştır. 1971'de Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Muammer Sun'un kompozisyon, Tagizade'nin şeflik ve orkestrasyon, Gülsin Onay'ın piyano ve Ercivan Saydam'ın armoni öğrencisi olmuştur. 1978'de girdiği Mimar Sinan Güzel Sanatlar

Üniversitesi Devlet Konservatuvarı kompozisyon bölümünde Ahmed Adnan Saygun'un öğrencisi olmuş ve 1985'te Sanatta yeterlilik derecesi almıştır. Eğitimci olarak Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda, Bilkent'te ve Marmara Üniversitesi'nde ders vermiştir.

34.1. Yaylı Dörtlü (1981)

Yapıtın notalarına ulaşamamıştır.

35. HASAN UÇARSU (1965-)

Lise son sınıfta özel olarak Muammer Sun'la çalışmalarına başlamış, 1983'te Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü lisans devresinde Adnan Saygun'un, yüksek lisans devresinde ise Cengiz Tanç'ın öğrencisi olmakla birlikte Cemal Reşit Rey, Bülent Tarcan, İlhan Usmanbaş, Afşar Timuçin ve Ahmet Yürür ile de çalışmıştır. 1994-97 arasında Pennsylvania Üniversitesi'nde George Crumb ve Richard Wernick'den aldığı eğitimle doktora Ph. D derecesi alarak mezun olmuştur. Daha sonra Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesi olmuş, 1998'de doçent ünvanı almıştır.

35.1. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (1990)

Lento-Allegro barbaro

Sostenuto

Agitato

İlk seslendirilişi: Birinci Bölüm, İstanbul Teknik Üniversitesi Dörtlüsü, 1998, İstanbul. Kaydı: Yapılmamıştır.

Tetrakortlara dayalı serbest bir modal yapının görüldüğü bu yapıtta, yöresel öğeler sindirilerek soyut bir yapı içerisinde sergilenmiştir. Yapıtın tüm bölümleri, birinci kemanın başta çaldığı üç notalık (do, si bemol, la) çekirdek motiften türetilmiştir. Oldukça tutarlı ve bütünlüğü olan bir yazısı vardır.

35.1.1. Lento-Allegro barbaro

Yaklaşık 10 dakika.

Lento, viyola temayı duyurmadan önce huzursuz bir ortam yaratan disonans bir akorla başlar ve bu yaklaşım bölüm boyunca devam eder. *Allegro barbaro*'da, ritmik hareketlilik ve çeşitlilik içinde dört partinin de yatay olarak hareketleri, ön plandadır. Zaman zaman karmaşaya dönen kısım, oluşturulan dizilerle de güç kazanır. Devinim kazandırılmak istenen

kısımlara geçiş ise, *accelerando* ile sağlanır. *Lento*'ya dönen bölüm, hafifleyen uzun seslerle sonlanır (Şekil 182).

I

Hasan Uçarsu

Lento (♩ = 54)

(1989-1990)

Şekil 182. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, Lento-Allegro barbaro

35.1.2. Sostenuto

Yaklaşık 7 dakika.

Dört otuzikilik önel vuruşla başlangıç yapan ve sürekli bir devinim içinde gelişen bölüm, grift bir yapı sergiler. Tartım değişiklikleriyle süregelen ve müzikal özelliklerin ön plana çıkarıldığı bölümün son yarısında geline *Lento*, birinci bölümün giriş kısmındaki aynı ritmik yapı ve düşünceyi getirir. Ardından unison gelen *misterioso* ile *ppp*'dan başlayan uzun mesafeli *crescendo*, bölümün enerjisini *ff* ye yükseltir ve iki vuruş içinde gelen *decrescendo* ile *pp* ortamda sonlandırır (Şekil 183).

SOSTENUTO (♩ = 54)

Şekil 183. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, Sostenuto

35.1.3. Agitato

Yaklaşık 7 dakika.

Aksak tartımların ardı ardına sıralandığı bölüm, çarpıcı bir etki bırakan *ff* ve aksanlı iki sekizliğin tüm partilerce vurgulanmasıyla açılır ve bu etki, bölüm ilerledikçe enerji ve coşkuya dönüşerek çoğalır. Sekizliklerden oluşan ezgi, tüm partilerde bazen yanaşık bazen atlamalı aralıklar şeklinde zorlaşarak gelir. Karmaşık bir ritmik yapının görüldüğü bölümde, çalgıcıların birbirini takip etmeleri ancak eseri çok iyi tanımalarıyla gerçekleştirilebilir (Şekil 184).

Şekil 184. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, Agitato

35.2. A. Schoenberg'e Küçük bir füğ "Yaylı Çalgılar Dörtlüsü"

Allegro moderato

İlk seslendirilişi: İstanbul Üniversitesi Dörtlüsü, 1998, İstanbul.

Kaydı: Yapılmamıştır.

Besteci dörtlü, Arnold Schoenberg'in Üçüncü Yaylı Dörtlüsünden aldığı yaklaşık iki ölçümlük bir kısımdan geliştirilerek oluşturmuştur. Bu alınan kısım, partisyonun üzerinde işaretlenerek belirtilmiştir.

35.2.1. Allegro moderato

Yaklaşık 1 dakika.

9/8lik tartımlı dörtlü, Schoenberg'in Üçüncü Yaylı Dörtlüsü ile aynı ritmik ve ezgisel yapıya sahiptir. Bu yapı, *füğ* formunda geliştirilerek farklı bir bakış açısıyla sunulmuştur. Adı geçen yapıttan alınan kısım, partisyonda işaretli olan dört ile yedinci ölçüler arasında yer alır. İlerledikçe iki kademe halindeki *Stretto I* ve *II*, dörtlü tempo açısından heyecan ve gerilim

katar (Şekil 185).

Şekil 185. H. Uçarsu-Y.Ç. Dörtlüsü, A. Schoenberg'e Küçük bir füğ, Allegro moderato

SONUÇ

Ülkemizde yaylı dördöl alanındaki kaynak yetersizliğini gidermeye yönelik hazırlanan bu çalışma, mümkün olan tüm bilgilerin bir araya getirilmesiyle yararlı ve kapsamlı bir kaynak olarak amaçlanmıştır.

Ayrıca orkestra veya eğitim kurumlarına sanatçı yetiştirmeyi hedefleyen konservatuvar veya müzik okullarında, beraber müzik yapma deneyiminin kazanıldığı oda müziği dersinde, çağdaş Türk bestecilerinin de müfredat programlarında yer almasına yardımcı olacağı ümit edilmektedir. Öğrencilerin ve profesyonel müzisyenlerin bu yapıtlara ulaşmalarını kolaylaştırarak ilgilerini artırmak ve bu alanın bir anlamda canlanmasını sağlamak beklenen sonuçlarındandır.

Türk bestecilerinin yapıtlarının sadece kütüphanelerde kalmadan sahneye taşınabilmesinin diğer bir yolu da Devlet orkestraları veya konservatuvar öğretim elemanları tarafından oluşan grupların bu görevi yüklenmeleri ve böylece öğrencilere örnek oluşturmalarıdır.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İrkin. **Müziği Okumak**. İstanbul: Pan Yayıncılık, 2004.
- Antep, Ersin. **Türk Bestecileri Eser Kataloğu**. Ankara: Sevdâ-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, 2006.
- Aydın, Yılmaz. **Türk Beşleri**. Birinci Basım. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2003.
- Birkan, Üner. **Dinleyicinin Kitabı**. İstanbul: Borusan Kültür ve Sanat Yayınları, 2000.
- Çalgan, Koral. **Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1991.
- İlyasoğlu, Evin. **71 Türk Bestecisi**. İstanbul: Pan Yayıncılık, 2007.
- İlyasoğlu, Evin. **Cemal Reşit Rey-Müzikten İbaretle Bir Dünyada Gezintiler**. Dünya Kitapları'nda Gözden Geçirilmiş Birinci Basım. İstanbul: Dünya Yayıncılık, 2005.
- İlyasoğlu, Evin. **Çağdaş Türk Bestecileri**. Birinci Basım. İstanbul: Pan Yayıncılık, 1998.
- İlyasoğlu, Evin. **İlhan Usmanbaş-Ölümsüz Deniz Taşlarıydı**. Birinci Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.
- Say, Ahmet. **Müzik Ansiklopedisi**. Birinci Basım. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2005.
- Say, Ahmet. **Müzik Sözlüğü**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2002.
- Say, Ahmet. **Müzik Tarihi**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2000.
- Sözer, Vural. **Müzik Ansiklopedik Sözlük**. Dördüncü Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1996.
- Yıldız, Dinçer. **Doğumunun 100. Yılında Ahmed Adnan Saygun**. Ankara: Sun Yayınevi, 2007.